BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

1 ŞUBAT 2012

Bütün Dünya 2000

192297 SAYI: 2012 / 02 FİYATI: 4 TL

Haberal'a Dünyanın Ünlü Doktorlarından Yeni Yıl Tebrikleriyle, Yeni Destek Geldi S:39

Cengiz Özakıncı: **Misyoner Henry H. Riggs'in 1911 Dersim Raporu** S:71

Uluç Gürkan'dan "Soykırım"a Son Çözüm S:52

Süleyman Demirel: **Rauf Denktaş Büyük Doğdu, Büyük Yaşadı, Büyük Öldü.** Sh:9

Mehmet Haberal: **Zonguldak'ın Altı Kara Elmas Üstü Bir Zümrüttür** S:46

Sinan Meydan, **Dersim Yalan ve Gerçeklerini Belgelerle Açıklıyor** S:88

ASIL ÖNEMLİ OLAN VE MEMLEKETİ TEMELİNDEN YIKAN, HALKINI ESİR EDEN, İÇERDEKİ CEPHENİN SUSKUNLUĞUDUR.

M. KEMAL ATATÜRK

Bu kitap 1975 yılında başlayan samimi bir dostluğun hikâyesini anlatıyor. Değerli bilimadamı Erol Manisalı Rauf Denktaş'la ilgili siyaset dışı anılarını aktarıyor. Manisalı, Rauf Denktaş'ı KKTC'nin haklı tezlerini canla başla savunduğu yıllarda da, Büyük Ortadoğu Projesi çerçevesinde kenara itilmeye çalışıldığı dönemde de yakından izliyor. Yaşamını KKTC uğruna mücadeleye adamış, siyaset denizinin dalgalarıyla sertleşmiş bir liderin mütevazı, muzip ve derin iç dünyasına dair benzersiz izlenimlerini ve anılarını okuyucuyla paylaşıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI

Bütün Dünya 2000

1 ŞUBAT 2012

Başkent Üniversitesi Adına Sahibi:
Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

Görsel Yönetmen ve Yayın Genel Yönetmeni Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

İşletme Genel Yönetmeni:
Sina Şen

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Redaksiyon:
Fatma Ataman

Düzeltme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler, Ankara adresindeki Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle, Ankara adresindeki tesislerinde basılmıştır.

Seçiciler Kurulu:
Prof. Dr. Nevzat Bilgin *(Anısal Başkan)*
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkircioğlu,
Gürbüz Atabek, Necmi Tanyolaç, Mete Tizer,
Kaya Karan, Alaettin Giray, Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos,Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:
Yücel Aksoy, Pelin Hazar Aliabbasi, Sabriye Aşır,
Nuray Bartoschek, Cahit Batum, Haluk Cansın,
Yılmaz Dağdeviren, Rüştü Erata, Sema Erdoğan,
Ali Murat Erkorkmaz, Konur Ertop, Gürbüz Evren,
Metin Gören, İlyas Halil, Mümtaz İdil, Çetin İmir,
Muzaffer İzgü, Mehmet Muhsinoğlu,
Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,
Saniye Özden, Bekir Özgen, Yaşar Öztürk,
Rıfat Serdaroğlu, İzlen Şen, İzmir Tolga,
Suat Türker, Engin Ünsal, Mehmet Ünver,
Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:
10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16 (pbx)
Faks: (0312) 234 12 16

İletişim Adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Renk Ayırımı: Mat Yapım

Basım Tarihi: 26 / 01 / 2012

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

PROF. DR. MEHMET HABERAL'IN KUTLAMA MESAJI

CHP Zonguldak Milletvekili Prof. Dr. Mehmet Haberal, yüz, iki kol ve bir bacak transplantasyonu yapan Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi Hastanesi öğretim üyesi Prof. Dr. Ömer Özkan ve arkadaşlarını kutlamış, organ nakli konusunda Türkiye'nin ulaştığı bu düzeyden gurur duyduğunu belirtmiştir. Prof. Dr. Mehmet Haberal, Basın Sözcüsü Mete Akyol tarafından açıklanan bu konudaki mesajında şöyle demiştir:

"Akdeniz Üniversitesi, Tıp Fakültesi Hastanesi'nde Prof. Dr. Ömer Özkan ve arkadaşlarının yapmış oldukları yüz, iki kol ve bir bacak transplantasyonu nedeniyle kendilerini kutluyorum; ülkemizin organ nakli konusunda ulaştığı bu düzeyden gurur duyduğumu belirtiyorum.
3 Haziran 1979 tarihinde çıkarılan 2238 sayılı 'Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Aşılanması' hakkındaki yasanın ve 21 Aralık 1982 tarih ve 2594 sayılı yasanın çıkarılmasında emeği geçenlerden aramızdan ayrılanları rahmetle, yaşayanları saygılarımla anıyorum."

Prof. Dr. MEHMET HABERAL
CHP Zonguldak Milletvekili

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINI
Bütün Dünya
YIL:15 SAYI: 165

İÇİNDEKİLER

6 **Silivri Mahkemesinden Notlar**
Mete Akyol

9 **Büyük Doğdu, Büyük Yaşadı, Büyük Öldü**
Süleyman Demirel

11 **Adalet Çözemeyeceği Düğümü Atmamalıdır**
Atila Sav

16 **Adalet İnsanları Öldürür mü Hakim Beyler?**
Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu

22 **Silivri'den Bir Tıp Adamının Feryadı**
Şükran Soner

24 **İşin Özü: Adil Yargı**
Ali Sirmen

26 **Lamı Cimi Yok**
Taha Akyol

28 **Avrupa'dan Hakim ve Savcılara Ağır Eleştiriler**
Sedat Ergin

30 **Lan'gır Lungur**
Yılmaz Özdil

33 **Bir Yanlışlık Olmalı**
Metin Gören

39 **Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Dünyaca Ünlü Tıp Adamlarından Yeni Yılda Kutlama ve Destek Mesajları Yağdı**

46 **Zonguldak Nereden Nereye**
Prof. Dr. Mehmet Haberal

52 **İngiliz Kraliyet Başsavcılığı Kararı Açıklansın, Dünyada Soykırım Tartışması Biter**
Uluç Gürkan

54 **Fransayı Kınarken**
Erdal Atabek

56 **Fransız Büyükelçisine Mektup**
Özdemir İnce

58 **Ahmet Davutoğlu'na Açık Mektup**
Mehmet Perinçek

61 **Liberte Egalite Fraternite**
Ayhan Sicimoğlu

64 **Hakimiyeti Milliye Yazıları**

67 **Cumhuriyet Anayasası**
Cengiz Önal

71 **1911 Dersim Raporu**
Cengiz Özakıncı

AYLIK BÖLÜMLER

86 **Buyrun Size Türkiye Arşivi**

88 **Dersim Yalanları ve Gerçekleri**
Sinan Meydan

99 **Sakız'da Yılbaşı**
Can Pulak

102 **Dersim'li Bir Profesörün Mektubu..**
Arslan Bulut

104 **Değersizleştirme**
Gürbüz Evren

111 **Romancının Gördükleri**
Konur Ertop

117 **Fareler ve İnsanlar**
Orhan Velidedeoğlu

121 **Spartacus**
Mümtaz İdil

123 **Haritacılığın 8000 Yıllık Geçmişi**
Çetin İmir

132 **Sahaların Kralı Lefter, Macide Tanır Hayranıymış, Meğer...**
Mete Akyol

137 **Pelin'i Özlesem**
Muzaffer İzgü

141 **Beni Severmisin?**
Yücel Aksoy

31 *Fırçalayarak*

85 *İlk Dersimiz Türkçe*

134 *Bilginizi Denetleyin*

135 *Tıp Dünyasından Kısa Kısa*

136 *Poldi*

143 *Sudoku*

144 *Ufak Tefek Bilgiler*

146 *Yarının Büyükleri*

148 *Briç*

152 *Çözümler Sayfası*

153 *Kareler ve Rakamlar*

154 *Bulmaca*

156 *Satranç*

158 *Ayın Kitapları*

160 *Bir fotograf, Bin Sözcüğe Bedeldir*

Bütün Dünya 'DAN SİZE

Mete Akyol

Silivri'den Mahkeme Notları

Din büyükleri, kendilerine inananların varlıklarından kaynaklanan tüm dinsel güçlerini kullanarak önce yasaları birer silaha dönüştürdüler.

İkinci adımda, kolluk güçlerinden, savcılardan, yargıçlardan oluşturdukları ve adına "yargı" dedikleri devler gücünde bir ordu oluşturdular.

Üçüncü adıma gelindiğinde sıra da, bu özel silahların tümünü, bu özel ordunun eline vermeye gelmişti.

Şimdi sırada, "atış serbest yetkisi"nin tanınması ve atışların yöneltileceği hedefin gösterilmesi vardı.

O sıralar da tek tek aşıldı; "atış serbest yetkisi" tanındı, hedef gösterildi:

"Hedefiniz, işte bu adamdır" denildi.

Silahlardan söz ediyoruz, ordudan söz ediyoruz, emir vermekten, hedef göstermekten söz ediyoruz, ama…

Bir savaş alanında değiliz; burası bir mahkeme salonudur.

Yargıç giysilerine dürümlendirilmiş kişilerin karşısında duran kişi ise, onlara gösterilen hedeftir.

Hukuk sözlüğünde sıfatı "sanık" olmasına karşın, savcı da, yargıçlar da, avukatlar, hatta duruşmayı izleyenler de, onu bir "sanık" olarak değil, bir "suçlu" olarak görüyorlar.

Çünkü burası, yargıçların yargıç, sanıkların sanık olarak kabul edildikleri, bildiğimiz mahkemelerden biri değildir; burası, kendine özgü bir özelliğe sahip, "hususi selahiyetli" ve "kişiye özel" bir mahkemedir.

Bildiğimiz mahkemelerde yargıç karşısına çıkarılan kişinin, kaç kişiyi öldürdüğüne bakılmaksızın, mahkemenin kararına kadar "sanık" olarak kabul edilmesinin aksine, böyle bir mahkemeye getirilen kişi ise, yaşamının daha önceki bölümünde hangi makamın ya da rütbenin sahibi olduğuna bakılmaksızın, yargıcın karşısına çıkarıldığı anda, bir "suçlu" olarak görülmektedir.

Duruşmayı izleyenler, fısıltılarla birbirlerine sorular sorarak meraklarını giderecekleri bir yanıt arıyorlardı:

"Ne yapmış da suçlu sayılacak kadar bir suç işlemiş bu adam?"

Sorularına yanıt da fısıltıyla geliyordu:

"Birşey yapmamış, bir görüşünü açıklamış…"

"Ama herkes görüşünü özgürce açıklayamaz mı?"

"Herkes görüşünü özgürce açıklayabilir ama… Herkes ancak, din büyüklerinin söylediklerine ters düşmeyecek görüşlerini özgürce açıklayabilir…"

"Peki sanık sandalyesindeki bu suçlu ne demiş ki?"

"Benden duymuş olma ama… 'Dünya dönüyor' demiş."

"Üfff… Böyle bir söz de söylenir mi canım? Papalık da, kilise de küplere binmiştir öfkeden?..."

"Elbette… Boşuna mı kurdular sanıyorsun 'hususi selahiyetli' bu engizisyon mahkemesini? Boşuna mı görevlendirdiler sanki, 'hususi selahiyetli' bu savcıları, yargıçları?..."

"'Dünya dönüyor' diyen bu adam kimmiş? Ne iş yaparmış?"

"Valla, kimi fizikçi diyor, kimi gökbilimci diyor… Galiba profesörmüş de…"

"Adını biliyor musun?"

"Onu da tam bilemeyeceğim… Galileo mu, Galilei mi, yoksa ikisi birden mi, çıkaramayacağım şimdi…"

"Saat kaç?"

"Ne saati, yahu? Yılı sor, yılı…"

"Peki, yılı söyle o zaman… Yıl kaç?"

"1633."

"Yani şu anda zaman, İsa'nın doğumunu 1633 yıl mı geçiyor?"

"Nasıl da sulandırıyorsun böyle ciddi bir konuyu?"

x x x

Şimdi siz sormadan, ben söyleyeyim durup dururken Karanlık Çağ'ın en karanlık noktasını anımsamamın ve anımsatmamın ne anlama geldiğini.

Geçen hafta Silivri Cezaevi'ne gittim. Kapıdaki görevli,"Hangi duruşmayı izlemek istediğimi" sordu.

Ne seçeneklerim olduğunu öğrenmek istedim.

"Balyoz var, Ergenekon var" dedi. "Hangisini izlemek istersiniz?"

Ergenekon Duruşması'nın yapıldığı salonda bel boyu yüksekliktеki tahta parmaklıkla çevrili sanıklar bölümünde Mustafa Balbay'ı, Tuncay Özkan'ı gördüm önce. Parmaklarımızın iç bölümlerini öpüp, karşılıklı sallayarak öpüşmüş gibi yaptık, özlem gidermiş gibi olduk. Sonra çok eski bir tanıdığımla, ilk kez yüzyüze, gözgöze geldim. Yerimden doğrularak, ben ona dostça tebessüm ettim, başımla selam verdim, o da bana aynı içtenlikte tebessümüyle ve başından eksik etmediği kalpağıyla selam verdi. Yalçın Küçük'le "vicahen" tanışmamız da orada, böyle oldu.

Sanıklar bölümünün en ön sırasında, oradaki en eski dostum emekli orgeneral Hurşit Tolon oturuyordu.

Birlikte, bir anda 1963 yılının Eğridir, Dağ ve Komando Okulu'ndaki teğmenlik günlerine gittik, geldik.

Duruşma başladığında sanıklar, dizlerinin üstlerindeki dosyalarını karıştırıyorlar, ben de not defterime, kısa kısa notlar alıyordum:

"Yıl 1633… Sanık sandalyesindeki suçlunun adı, Galileo Galilei… Yaptığı iş, gökbilimcilik, fizikçilik… Suçu, kilisenin görüşüne ters gelen bir görüş ileri sürmek… Ne demiş, biliyor musunuz? Benden duymuş olmayın... 'Dünya dönüyor' demiş."•

meteakyol@butundunya.com.tr

“Hayat, bir mücadeleden ibarettir. Hayat, düz bir yol değildir. İnişli-çıkışlıdır. Sizler Fatih’in İstanbul’u fethettiği yaştasınız, yılmayacaksınız. Vatan tehlikeye girdiğinde, millî duygularımız ayaklar altına alındığında, ’Ben Türk’üm, Atatürk genciyim’ diyerek dirileceksiniz, bayrağı yere düşürmeyeceksiniz. Tek bir Türkiye, tek bir Anadolu vardır. Bunu kimseye parçalatmayınız...”

Rauf Denktaş

İstanbul Üniversitesi mezuniyet töreninde gençlere yaptığı konuşmasından

Süleyman Demirel, "Cephe Arkadaşı" Rauf Dektaş'ı anlatıyor:

"Büyük Doğdu, Büyük Yaşadı, Büyük Öldü."

KKTC'nin Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın geçen ay yaşamını yitirmesi, başta KKTC ve Türkiye olmak üzere, dünyanın çeşitli coğrafyalarında yaşayan tüm Türkler arasında derin bir üzüntüye neden oldu.

Dokuzuncu Cumhurbaşkanımız Süleyman Demirel, yarım yüzyılı aşkın bir süre yakından tanıdığı dostu ve "Kıbrıs Davası" konusunda uzun yıllar omuz omuza çalıştığı "cephe arkadaşı" büyük Devlet Adamı Rauf Denktaş'ın ardından onun unutulmaz hizmetlerini ve başarılarını belirtirken, onu yitirmesinin yüreğinde oluşturduğu acısının yanısıra, dünyadaki tüm Türkler'in yüreklerindeki acılarını da açıklıyordu.

Süleyman Demirel'in, Cumhuriyet Gazetesi yazarı Utku Çakırözer'e açıkladığı ve yazarın, 18 Ocak 2012 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'ndeki "Analiz" başlıklı köşesinde yayımlanan görüşlerini aşağıda aynen yayımlayarak biz de, Bütün Dünya okurlarına iletiyoruz.

"Yirminci yüzyılın başında Türkiye için Kıbrıs kaybedilmiş bir hadiseydi. Önce 1878'de İngilizlere muayyen süre için devredilmişti. Birinci Dünya Savaşı kaybedilince Kıbrıs da tamamen kaybedildi. Bu yüzden Lozan'da Kıbrıs yoktur. Kıbrıs üzerinde Türkiye'nin hiçbir hak iddiası yokken, soydaşlarımızın hiçbir iddiası yokken Kıbrıs ortaya çıktı. Nedeni Helenizmin baş hedeflerinden biri olmasındandır. Akdeniz'deki 1800'e yakın ada arasında sadece Kıbrıs Yunanların değildi. 300 sene Osmanlılar tuttu, o çöktüğü zaman da yine Yunanistan değil başka bir yere gitti. 'Bu Kıbrıs kimin olacak' sorusuna yanıt aranırken kimi-

leri'Osmanlı'nın mirasıdır, Kıbrıs Türkiye'nin olacak'derken en güçlü ses 'Kıbrıs Yunanistan'ın olacak'diyen Helenizm ve ENOSİS taraftarlarıydı. İşte bu mücadelenin ön saflarında gencecik bir adam, Rauf Denktaş vardı.

"**Denktaş'ın** istediği tek şey vardı: Hür yaşayan ve güvenliğe kavuşmuş Kıbrıs halkı. Kıbrıs'ta Helenizmin doğurduğu çeteler Türklerin kanını dökmekteydi. Buna karşı kurulan Mukavemet Teşkilatı'nda en önde yer aldı.1960'ta Türk-Rum ortak hükümetinin kurulmasında da Makarios bu hükümeti dağıttığında yeniden kan dökülmeye başladığında da hep Denktaş mücadele etti.

"Denktaş'ın istediği tek şey vardı: Hür yaşayan ve güvenliğe kavuşmuş Kıbrıs halkı.

"Ben kendisini 1964 yılının şubat ayında tanıdım. Kıbrıs'taki Türk toplumunun sözcüsüydü. Davasına ne kadar sadık olduğunu, ne kadar yiğitçe, cesur ve kopmaz biçimde peşinden gittiğini bizzat gördüm. 60'lar, 70'ler, 80'ler ve 90'larda hep birlikte olduk. Kıbrıs'ta önce kuzeydeki Rumların güneye, güneydeki Türklerin kuzeye gelişine şahit olduk. 67'de ben başbakanken Grivas ordusunu çıkardık, kanı durdurduk. 70'li yıllarda müdahale durumu ortaya çıktı, ambargo kondu. Denktaş ile beraber göğüsledik o zor günleri.

"Nihayet 1983'te KKTC ilan edildi. Nereden nereye? Geçtiğimiz yüzyılın başında Türkiye için kaybedilmiş bir hadiseyken, orada bir Kıbrıs Türk devleti var şimdi. Herkes tarafından kabul edilmiş Kıbrıs Türk halkı ve onun kendini savunma hakkı var.

Şimdi yapılması gereken Kıbrıs halkının kazandığı hakları muhafaza edebilmesi ve kendini iyi idare edebilmesidir. Bağımsızlığı henüz tanınmıyor ama bir gün tanınacak.

Şayet makul, yaşayabilir, sürekliliği bulunan adil bir anlaşma bulunamazsa bu devletin varacağı yer bağımsız Kıbrıs Türk Devleti'dir. Yani kan çanağından bağımsızlığa ulaştırdı halkını.

"Zorluklar karşısında gerçek bir devlet adamı gibiydi. Bazen halkla bu mücadeleleri yürütenler arasında incelmeler olabilir. Bu durumda ya lider halkına küser ve çekilir. Ya da 'siz yapmasanız da ben doğru yolu göstermeye devam ediyorum' der ve mücadeleyi bırakmaz. Liderlik de budur. Denktaş da bunu yapmıştır. Istırabını hep içine gömmüş, incinip darılıp küsüp gitmemiş, halkının yanında olmuştur. Kahramanca bir iş yaptı.

Büyük doğdu, büyük yaşadı, büyük öldü." •

Adalet çözemeyeceği düğümü atmamalıdır

Yazan: ATİLA SAV-*Avukat*

Prof. Dr. Mehmet Haberal ile Gazeteci-Yazar Mustafa Balbay'ın milletvekilliği için adaylığı önerildiğinde 'masumluk karinesi'ne inanmış bir hukukçu olarak söz almış ve olumlu oy vereceğimi belirtmiştim.

MASUMLUK KARİNESİ

Her ikisi de yüzbinlerce seçmenin oyu ile seçildiler. Ama her ikisi de hâlâ tutuklu. Bunun için bir suçluluk duygusuna kapılmalı mıyım? Suçlu ben miyim? Karar veremiyorum. Yüksek Seçim Kurulu da benim gibi düşünüyordu ki, aday olmalarına engel görülmedi.

Ceza hukukunda "masumluk karinesi" temel ilkedir. Bir kişi hakkında usüle uygun biçimde yapılmış bir yargılama sonucunda kesinleşmiş mahkeme kararı olmadıkça, kişi suçlu sayılamaz; özgürlüklerinden yoksun bırakılamaz. (Any.md.38/4) Aynı ilke B.M. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde de (md.11), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde de (md.6) vardır.

Tutuklama bir önlemdir ve geçici olmalıdır. Bugün ceza ve tutuk evlerinde bulunanların yarısına yakını (bir bilgiye göre %40) tutuklulardır. Yani suçlu olduğuna ilişkin kesinleşmiş mahkeme kararı olmadığı halde cezaevinde tutulanlar. Uzun süre tutukluluk "yargısız infaz"a dönüşür eleştirisinin kaynağında bu fazlalık vardır.

Bir üniversite hocası-hekimin, bir düşünce ve kalem emekçisinin yüksek rütbeli bir subayın bir kamu görevlisi-

Değerli hocamız Faruk Erem **"Adalet yanıldığını anlayınca geri verememeyeceğini almamalı"** diyor.

nin uzun süre tutuklanması, hem tutukluya, hem de topluma zarar verir. Bu kişiler çalıştıklarında toplum için üretim yapacaklar, bilim, düşünce veya ekonomik değerler üreteceklerdir.

Uzun süren tutukluluk bireyin en temel hakkı olan özgürlüğünü ortadan kaldırır. Çağdaş demokraside bireysel özgürlük en temel değerdir. Bu nedenlerle ceza hukukçusu için "bir masumu mahkum etmektense, on suçluyu serbest bırakmak yeğdir".

Değerli hocamız Faruk Erem "adalet yanıldığını anlayınca geri verememeyeceğini almamalı" diyor. Gerçi bu özdeyiş "ölüm cezası" için söylenmişti. Ama bugün birey haksız olarak özgürlüğünden yoksun bırakılıyorsa, bu da ölüm cezası kadar ağır bir durumdur.

ÖZEL YETKİLİ MAHKEME NE DEMEK?

Bugün, en çok tedirginlik veren uzun tutukluluk halleri özel yetkili mahkemelerde görülen davalarda söz konusu olmaktadır.

Olağanüstü mahkemeler, çağdaş demokrasilerde terkedilmiş bulunuyor. 1971'deki Anayasa değişikliğinde öngörülen devlet güvenlik mahkemelerinin sakıncaları yaşandı. Bu mahkemeler 2.5.2004 tarihli 5170 sayılı yasayla yapılan Anayasa değişikliğinde kaldırıldı. Ama hemen arkasından 4.12.2004 tarihli 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile "özel yetkili mahkeme"ler geldi. Yasa 1 Haziran 2005'de yürürlüğe girdi.

Bu mahkemeler olağanüstü birtakım yetkilerle -özellikle uzun tutuklama süresi ile- donatılmıştır. Suçların türü gereği *(örgüt suçları)* genellikle çok sanıklı davalarda görevli olan mahkemelere tanınan tutukluluk yetkisinin süresi de daha uzundur.

Soruşturma başlarken gözaltına

Yazarımızı tanıyalım: Atila Sav, Hukukçu ve siyaset adamı kimlikleri yanısıra tiyatro eleştirmeni kimliğiyle de haklı bir ün kazanmıştır. Türkiye Barolar Birliği başkanlığı, 20. Dönem (1995-99) milletvekilliği yapmıştır; şimdilerde de CHP Parti Meclisi üyesidir. 1971 Mart'ından sonra Parlamento dışından Çalışma Bakanlığı'na, bir süre de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na getirilmiştir. Kurucu üyesi olduğu SODEP'te Genel Başkan Yardımcılığı'na seçilmiştir. CHP'nin yeniden açıldığı 1992'de, CHP Parti Meclisi üyesi ve Ankara İl Başkanı olarak görev yaptı.1955 yılından sonra çeşitli gazete ve sanat dergilerinde yaptığı tiyatro eleştirileriyle tiyatro alanında da önemli hizmetlerde bulunmuştur. Ankara Hukuk Fakültesi'ndeki sınıf arkadaşı Nuyan Ölçer'le evlenmiştir. Oğlu pataloji uzmanı Profesör Dr. Aydın Sav, Acıbadem Üniversitesi Rektörü'dür, kızı avukat Dr. Özden Sav, Dışişleri Bakanlığı Hukuk Müşaviridir.

alınan şüpheli tutuklanmakta ve duruşmanın makul sürede sonuçlandırılmasını sağlayacak biçimde duruşma yapılmaktadır. Makul süre yıllar sürmemeli. Olamaz. Olursa "makul" sayılmaz.

C.M.K. 190. maddesi "duruşmaya ara verilmeksizin devam edilerek hüküm verilir" demektedir. Önceki C.M.U.K.'nunda da aynı ilke vardı. Ceza yargılamasında "talik" yoktur. Ancak zorunlu hallerde davanın makul sürede sonuçlandırılmasını olanaklı kılacak surette duruşmaya ara verilebilir." "Makul süre" herhalde yıllarca süremez!

DAVALAR NEDEN UZAR?

Özellikle kamuoyunu ilgilendiren Ergenekon I, Ergenekon II ve Balyoz gibi adlarla anılan çok sanıklı davalarda soruşturma da, kovuşturma da uzamaktadır. Bu durum kamu vicdanını "rencide" etmektedir.

Örneğin I. Ergenekon davası 108 sanıklıdır. Uzun bir hazırlık soruşturması sonucunda binlerce sayfalık ve onlarca ek dosyadan (klasör) oluşan bir iddianame ile dava açılmıştır. *(Böylesi bir iddianameye ceza yargılaması tarihimizde pek rastlanmamaktadır.)* Davanın duruşmasına 20 Temmuz 2009 tarihinde başlanmıştır. Aralık ayı başına kadar ancak elli sanığın sorgusu yapılmıştır. Bu tempo ile duruşmanın iki yıldan daha uzun bir süre gitmesi beklenir. *(Bkz. Sedat Ergin' in 2 Aralık 2011 tarihli Hürriyet' teki yazısı.)*

Bu süreçte sanıkların tutukluluğu devam edecek midir? Benzer durum Ergenekon II ve Balyoz davaları için de geçerlidir. Duruşmalar görevli mahkemenin adalet binasındaki salonunda yapılmamakta, Silivri Cezaevi'nde hazırlanan bir salonda yapılmaktadır. Aynı salonda toplu sanıklı birkaç davanın duruşması yapılmaktadır. Bu dönüşümlü sistem "ara verilmeksizin duruşma yapılır" ilkesine aykırıdır.

Duruşma başladıktan sonra zorunlu erteleme hali ancak savunma ile ilgili nedenlerle olabilir. İddia makamı, iddianameyi hazırlarken bütün kanıtları ve bilgileri toplamış olmalı ki, son soruşturmanın açılmasını iste-

miştir. Mahkeme de iddianameyi incelemiş ve yeterli bulmuş, kabul etmiştir *(C.M.K. 174)*.

Oysa görüyoruz ki, C. Savcılığı eklemelerle yeni sanıklar ve kanıtlar oluşturmakta, davayı genişletmektedir.

C.M.K. 250. Maddesi bu davaların sürekli görülmesi için bir başka kural daha öngörmüş: "Bu suçlar acele işlerden sayılır ve bunlarla ilgili davalara adli tatilde de bakılır."

Bu davaların uzamasının nedeni sanıklar değil, uygun koşulları hazırlaması gereken kamu makamıdır. Cezaevi adliye binası mıdır?

GEÇİKEN ADALET ADALETSİZLİKTİR

Bütün bu kurallara karşın toplu sanıklı davalar uzatılmaktadır. Çünkü mahkeme bir salonda haftanın dört günü duruşma yapabilmekte; aynı salonu dönüşümlü kullanarak diğer davalar için de aynı salon kullanılmakta. Böylece ara verilmeksizin görülmesi gereken davaya uzun sayılacak aralar verilmektedir.

Bu durum yargılamayı yapan mahkemenin de kusuru kusuru değil, Bakanlığındır.

Bu süreçte sanıklar hep tutuklu mu kalacaktır?

MASUM, FAKAT TUTUKLU (Hücrede)

"Masumluk karinesi" kesin hükme kadar devam ettiğine göre tutukluluğun açıklaması yoktur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yerleşik içtihadına göre sanığın neden olmadığı uzama hallerinde tutukluluk "adil yargılama hakkı"na aykırıdır.

Anayasa'nın 90. Maddesi'ne eklenen son fıkra uyarınca "usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası temel hak ve özgürlüklere ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hüküm içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır."

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. Maddesi'ne göre de "bir suç ile suçlanan her kişi, suçluluğu kanun yolundan ortaya konuncaya kadar suçsuz sayılır." Bu davaların uzamasının nedeni sanıklar değil, uygun koşulları hazırlaması gereken kamu makamıdır. Cezaevi adliye binası mıdır?

VİCDANİ KANAAT NEDİR? NASIL OLUŞUR?

"Hakimler, Anayasa'ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm verirler." *(Any. Md. 138)* Hakim kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurda tartışılıp, değerlendirilmiş kanıtlara dayandırabilir. Bu delilleri hakim vicdani kanaatine göre takdir eder. (C.M.K. 217)

Peki bu denli uzun süren bir davada hangi hakimler, duruşmada bulunmuştur. Hangi hakimler karar aşamasında "vicdani kanaatine göre" kanıtları değerlendirecektir. Bu denli uzun

Bu kişiler milletten aldıkları vekillik görevini yapamıyorlar. Masum oldukları halde "tutuklular."

sürede atama, yükselme, izin, hastalık, yer değiştirme, hafta tatili, bayram tatili gibi nedenlerle duruşmaları sürekli izleyemeyen yargıcın "vicdani kanaati" nasıl oluşur? Silivri'de yıllar süren bu davalarda görev yapan yargıçlar nasıl karar verebilecekler?

Uzun süren tutukluluktan sonra, sanık suçlu bulunmazsa "beraat"ine karar verilmesi de güçtür. Bir takım duygusal etkenler işin içine karışabilir. Yargıç hâlâ "tarafsız" mıdır? Her ay bir kez tutukluluğun devamına karar vererek sanığı yıllarca yatıran yargıç artık tarafsız olamaz. Bu hallerde çok rastlanmış bir durumdur "biz bir mahkûmiyet kararı verelim, yukarısı bozsun" kaçamağı. *(Sözüm meclisten dışarı)*

ADALET ÇÖZEMEYECEĞİ DÜĞÜMÜ ATMAMALIDIR

Bir yargılamanın her aşamasında birçok düğüm atılır. Dosya dokunur, işlenir. Sonuçta ortaya çıkan gerçek hükümlülüğe yeter olmalıdır. Yoksa "şüphe sanığın lehine yorumlanır" ilkesi ceza hukukunun temelidir.

Bir başka ilke de "kanuna aykırı olarak elde edilmiş bulgular, delil olarak kabul edilemez" (Any.md.98/6) Oysa bu tür toplu sanıklı siyasal davalarda yasa dışı dinlemelere çokça dayanıldığı yolunda yakınmalar vardır. *(Bilgisayarlardaki özel notlar, özel telefon görüşmeleri dinlemeleri, gizli çekilmiş video kasetleri gibi).*

"Mahkûmiyet kararı kesinleşinceye kadar her sanık suçsuz sayılır." Suçsuza uzun süre tutukluluk uygulamak adalete aykırı olur. Tutukluluk yeni çağların icadıdır. Eski Yunan'da davanın sonuçlanması beklenirdi. *(bkz. Faruk Erem-Bir Ceza Avukatının Anıları)*

Ergenekon davasının sanıkları arasında bulunan Prof. Dr. Mehmet Haberal ile Mustafa Balbay yüzbinlerce seçmenin güvenine erişmiş ve milletvekili seçilmişlerdir. Aynı durumda olan altı kişi daha olduğu biliniyor. Bu kişiler T.B.M.M. kürsüsünden "and" içemiyorlar. Milletten aldıkları vekillik görevini yapamıyorlar. Masum oldukları halde "tutuklular."

Aday olmalarına olumlu oy verdiğim için acaba suçlu ben miyim?

Kararsızlık kötü bir şey... Vicdan azabı da öyle •

22.11.2011 tarihli Silivri'deki 2. Ergenekon davasının görüldüğü Duruşması'nda İnönü Üniversitesi eski rektörü ve Başkent Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu'nun savunması, Hipokrat yeminine de sadakatinin bir kanıtı olarak hukuk ve tıp arşivlerinde, siyasal tarihte ve insan belleklerinde hak ettiği yeri almıştır.

Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu'nun "karar verici hakimler" karşısında yaptığı "savunma biçimli, ders özlü" bu konuşmasını, mesleklerine bir katkı sağlayabilir inancımızla, yalnızca hukukçuların değil, kişisel korkuları nedeniyle görüşlerini açıklama görevlerini yerine getiremeyen akademisyenlerin de dikkatlerine sunuyoruz.

Bütün Dünya

Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu savunmasıyla bir insanlık dersi verdi...

"ADALET İNSANLARI ÖLDÜRÜR MÜ HAKİM BEYLER?"

"Sayın Başkan, ***Sayın Üyeler, Sayın Cumhuriyet Savcıları***
Sizlere ve salondakilere saygılar sunarak konuşmama başlıyorum.

Sayın Başkan, Savunmam ile ilgili konuşmama başlamadan önce izninizle son yaşanan Kâşif Kozinoğlu'nun ölüm olayına ilişkin olarak mesleğimin gerektirdiği sorumluluk nedeniyle bazı açıklamalarda bulunmak istiyorum.

Prof. Dr. Fatih Hilmioğlu

Sayın Başkan;
Bundan önce yine mesleğimle ilgili olarak yapmış olduğum bir konuşmada son olarak tahliye olan ve kendisini ilk kez burada tanıdığım **Mehmet Koral**'ın bana göstermiş olduğu ve 20'ye ulaşan tansiyon değerlerini sayın heyetinize göstermiş ve bu yükseklikteki tansiyon değerlerinin tıbbi açıdan iki sonucu olacağını, bunlardan birinin kalp enfarktüsü, diğerinin ise beyin kanaması olduğunu ve her iki durumun da ani ölümle sonuçlanabileceğini ifade etmiştim. Bu nedenle bu tür hastaların ilgili uzman doktorların olduğu bir merkezde birkaç haftalık tedavi ile tansiyonlarının kontrol altına alınması gerektiğini arz etmiştim. Bu konuda sizleri bilimsel olarak inandıramadım.

Ancak ismini bile ilk kez bu dava nedeniyle duyduğum **Kaşif Kozinoğlu**'nun, 20'ye ulaşan yüksek tansiyon sonucu enfarktüs geçirerek yaşamını kaybetmesi, bu konuda daha önce söylediklerimin tümüyle bilimsel bir gerçeğe dayandığını açıkça göstermektedir. Benzer şekilde "ölümcül kalp ritm bozukluğu" olmasına rağmen ve cezaevinde ağır stres koşullarında olan bir başka hasta, **Mehmet Haberal**'dır. Mehmet Haberal'ın da bu koşullarda 'yüksek ölüm riski' taşıdığını söylemiştim.

BU BİLİMSEL DEĞERLENDİRME YAZILARININ DOĞRULUĞUNUN HEYETİNİZCE DİKKATE ALINMASI İÇİN MEHMET HABERAL'IN AKIBETİNİN DE KAŞİF KOZİNOĞLU GİBİ OLMASI MI GEREKİR?

Ayrıca dünyanın en önemli tıp merkezlerinden biri olan Harvard Üniversitesi'nin Kardiyoloji Bölümü' nün bu konudaki bilimsel yayınını da göstermiştim. Harvard Üniversitesi'nin bu konudaki bilimsel yayınının da sayın heyetinizce dikkate alınmadığını üzüntüyle görmekteyim. Bu bilimsel değerlendirme yazılarının doğruluğunun heyetinizce dikkate alınması için Mehmet Haberal'ın akıbetinin de Kaşif

Kozinoğlu gibi olması mı gerekir?

Yine burada şahit olduğum bir başka hasta **Yusuf Erikel**'dir. İlk kez burada tanıdığım ve sizlerin meslektaşı da olan bu kişi, bir yıl boyunca şikâyetleri nedeniyle gittiği Silivri Devlet Hastanesi'nde grip vs. tanıları ile geçiştirilmiş ve geniz tümörü 6-7 cm çapa, yani bir portakal büyüklüğüne eriştikten ve sayın mahkemenizin huzurunda kan kustuktan sonra ancak tahliye olabilmiştir.

Kanserde erken teşhisin tedavide ne denli hayat kurtarıcı olduğunu artık on yaşındaki çocuklar bile bilmektedir. Erken teşhis ve tedavi ile geniz kanserlerinde son derece iyi sonuçlar alınabilirken, Yusuf Erikel' in hastalığında teşhisin gecikmesi nedeniyle hastalık ilerleyerek vücudun diğer kısımlarına yayılmış ve bu nedenle Yusuf Erikel, bu şansını kaybetmiştir. Artık yaşam günleri sayılıdır.

Normal bir hukuk düzeninde bu durumun sorumluları tespit edilir ve gereği yapılır. Ancak ben bugüne kadar bu konuda tek bir girişimin dahi yapıldığını duymadım. Ülkemizde yaşandığı iddia edilen ileri demokrasi bu mudur?

Şahit olduğum diğer bir kişi ise ilk tutuklandığım da aynı koğuşu paylaştığımız **Erol Manisalı**'dır.

Tutuklanmadan üç dört sene önce, üç kez beyin felci, üç kez de kalp enfarktüsü geçiren hasta, ancak meme kanseri teşhisi konduktan sonra tahliye olabilmiştir.

Şahit olduğum diğer bir hasta ise ismini dahi ilk kez bu dava nedeniyle duyduğum ve kendisini ilk kez, aynı gün Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi'nden Silivri Devlet Hastanesi'ne sevk edildiğimiz gün gördüğüm **Levent Ersöz**' dür.

Tahliye olsa bile yılın onbir (11) ayını hastanede geçirecek ağırlıkta hastalıkları, bu yargılama sürecinde akıbetinin ne olacağını bilmek için sanırım hekim olmaya gerek yoktur.

BU DAVA SÜRECİNDE YAŞANAN HASTALIKLAR VE ÖLÜMLER, SANIKLARDA ASLINDA BİR YARGILAMA SÜRECİNDE DEĞİL BİR RUS RULETİ SÜRECİNDE BULUNDUKLARI İZLENİMİ YARATMIŞTIR.

Sayın Başkan;

Bu dava sürecinde yaşanan hastalıklar ve ölümler, sanıklarda aslında bir yargılama sürecinde değil bir Rus ruleti sürecinde bulundukları izlenimi yaratmıştır. Sanıklar kendilerine ve diğer sanıklara sessizce ve derin bir endişe ile gözleriyle sormaktadır. Şimdi sıra kimdedir?

• Ölümcül ritm bozukluğu olan Mehmet Haberal'da mı?

• Artık yatalak hale gelmiş Levent Ersöz' de mi?

• Kalp damarlarındaki tıkanıklık nedeniyle Hasan Atilla Uğur'da mı?

• Yoksa cezaevi koşullarında her biri 1000 ton stres yükü altında olan bir başka sanıkda mı?

• Kimbilir belki de sıra bendedir.

Bütün bunları,

• Bekleyerek göreceğiz,

• Yaşayarak göreceğiz,

• Ya da ölerek göreceğiz,

Sonra da bütün bunlara adalet, diyeceğiz öyle mi? Adalet insanları öldürür mü hakim Beyler?

Sayın Başkan, Sayın Üyeler, Sayın Cumhuriyet Savcıları,

Lütfen biraz düşününüz, bu dava sırasında;

Burada bulunan sanıklar arasında sanıyorum altı (6) hastane ile en çok sayıda hastanede bulunan kişilerden biriyim. Yattığım bütün hastanelerde, meslektaşlarımın yüzlerinde, gözlerinde, tutum ve davranışlarında ve hatta ses tonlarındaki korkuyu ve tedirginliği gördüm. Hangi hekim bu koşullar altında mesleğini layığı ile yapabilir ki. Belki de çok az bir kısmı...

Bir tıp akademisyeni olarak söylemek isterim ki;

Bu davalar çerçevesinde yargılanan sanıklarla ilgili hekimlerin kanaatleri, hastanelerin heyet raporları ve de özellikle Adli Tıp Kurumu raporla-

BU DAVALAR ÇERÇEVESİNDE YARGILANAN SANIKLARLA İLGİLİ HEKİMLERİN KANAATLERİ, HASTANELERİN HEYET RAPORLARI VE ÖZELLİKLE ADLİ TIP KURUMU RAPORLARININ BU KORKU İKLİMİ ALTINDA BİLİMSEL GEÇERLİLİĞİ ARTIK KALMAMIŞTIR.

• Onurlarına yediremeyerek intihar edenleri,

• Onurlarına yediremeyerek hastalanıp ölenleri,

• Ruh sağlığını kaybedenleri,

• Beyin kanaması, kalp enfarktüsü geçirenleri,

• Kanser olanları,

• Ölümü bekleyenleri ve ölenleri düşününüz.

Ve yine yaratılan bu korku ikliminde meslektaşlarımın hekimlik mesleğini korkmadan ve özgür bir şekilde yapamadıklarını düşününüz. Hekimlerin bu duruma gelmesinde hangi koşulların neden olduğunu düşününüz.

rının bu korku iklimi altında bilimsel geçerliliği artık kalmamıştır. Artık bilimsel bir değer taşımayan bu kanaat ve raporların hukuki bir değer taşıdığını iddia etmek, hukukun bilimsel bir temele dayanmadığını iddia etmekle eş anlamlıdır.

Sayın Başkan,

Bilindiği üzere bir insan için en kutsal hak, **"Yaşam Hakkı"**dır, **"Yaşama Hakkı"**dır. Ve bir insan için en yüce değer de **"Özgürlük"**tür.

Özgür ve demokratik bir hukuk devletinde insanların en kutsal hakkı olan **"Yaşama Hakkı"** nın mesleki

...SANIKLARIN BEYİN KANAMASI, KALP ENFARKTÜSÜ GEÇİRMESİNE, KANSER OLMASINA VE NİHAYET ÖLÜMLERİNE ŞAHİT OLDUĞUMDA; İSYAN EDİYORUM VE SADECE HEKİMLİĞİMDEN DEĞİL, İNSANLIĞIMDAN DA UTANIYORUM.

karşılığı hekimlik'tir.

Bakınız bu konu ile ilgili olarak Amerika'da görev yapan dünya çapındaki Türk doktoru Prof. Dr. Mehmet Öz şöyle diyor:

"En iyi hekim, hasta olan hekimdir. Çünkü en iyi empatiyi onlar yapar."

Öte yandan yine özgür ve demokratik bir hukuk devletinde insanlar için en yüce değer olan **"Özgürlük"**-ün mesleki karşılığı ise 'hakimlik' tir.

Bakınız, bu konuyla ilgili olarak hukukçu akademisyen Prof. Dr. Adnan Güriz, Hukuk Felsefesi kitabında şöyle diyor:

"Empati, yani karar verenin kendisini karar verilen yerine koyması, hukukun etkinliği ve tarafsızlığı bakımından önem taşımaktadır."

Sayın Başkan; hiçbir somut delile dayanmadan ve tümüyle akıl ve mantıktan uzak, hayali suçlamalar nedeniyle otuz ayı aşkın bir süredir tutuklu olmam nedeniyle, ben yukarıdakilerden birisiyim. Birisi de sizlerin meslektaşı olan iki profesörün söylediklerinden daha da öte şunu açıkça ifade etmek isterim.

"Empati yapamayanlar, hekimlik de hakimlik de yapamazlar, yapmamalıdırlar!"

Eminim ki her iki profesör de, bu yargılama sürecinde yaşananlara şahit olsalardı, benden farklı düşünmezlerdi.

Sayın Başkan; bu yargılama esnasında sadece sanıkların değil, sanık yakınlarının da beden ve ruh sağlıklarını nasıl kaybettiklerini gördüğümde veya bunları duyduğumda sanıkların beyin kanaması, kalp enfarktüsü geçirmesine, kanser olmasına ve nihayet ölümlerine şahit olduğumda;

• İsyan ediyorum ve

• Sadece hekimliğimden değil, insanlığımdan da utanıyorum.

Ancak benim tıbbi bilimsel açıklamalarımın, sayın heyetinizce bir sivrisinek vızıltısı kadar bile dikkate alınmadığını görsem de, ben mesleki açıdan sorumluluğumun gereğini yapmaya devam edeceğim. •

Bir ülkede adaletin varlığı kişinin kendini özgürce ifade etmesinden anlaşılır. Bir ülkede adaletsizliğin varlığı ise kişilerin başına buyruk davranışından anlaşılır. -**Konfüçyüs**

İnsanlığın en güzel görevi adalet dağıtmasıdır. -**Voltaire**

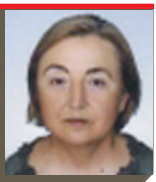
Nilgül Doğan bu kitabında aslında bir ailenin yaşam öyküsünü, yaşanan mutlulukları ve çekilen çileleri anlatıyor. Bu kitap, Türkiye Cumhuriyeti'nin kimlerin elinde nerelere nasıl sürüklendiğinin kısacık bir özeti. Bu kitaptan herkesin alacağı dersler var. Siviller, askerler, aileler ve özellikle onları ısrarla içeride tutan hâkim ve savcılar bu kitabı mutlaka okumalı…
Yani bu kitap bir yanıyla Çetin Doğan kitabı, öteki yanıyla ise bir ibret belgesi."

Emin Çölaşan

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Şükran Soner'*in 31.12.2011 Tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde Yayımlanan Yazısı*

Silivri'den Bir Tıp Adamının Feryadı

(...) Silivri yargılamaları doğru dürüst izlenip medyada haber konusu yapılmadığından hepimizin atladığı, aslında kendisinin de yaşamsal sağlık sorunları olan, yıllardır çok olumsuz koşullarda tutuklu, tedavisi yapılmayan İnönü Üniversitesi'nin eski rektörü Fatih Hilmioğlu'nun 22 Kasım tarihli savunmasından...

Hilmioğlu mesleğinin gerektirdiği sorumlulukla, cezaevinde yaşanan Kaşif Kozinoğlu'nun ölüm olayına ilişkin mesleğinin gerektirdiği sorumlulukla bazı açıklamalarda bulunuyor. Daha önce de cezaevinde tutuklu olan hastalar üzerinden yinelenen 20'ye ulaşan tansiyon değerlerinin tıbbi açıdan iki sonucu olacağına ilişkin mahkemeye uyarı yaptığını anımsatıyor. Birinin kalp enfarktüsü, diğerinin ise beyin kanaması olduğunu, her iki durumda ani ölümle sonuçlanabileceğinin altını çiziyor. Bu nedenle bu türden hastaların uzman doktorların olduğu merkezlerde birkaç haftalık tedavi, tansiyon kontrolünden geçirilmelerinin zorunluluğuna işaret ediyor.

Bilimsel olarak mahkeme heyetini inandıramadığı bu gerçeğin, adını ilk kez bu dava nedeniyle duyduğu Kaşif Kozinoğlu'nun, 20'ye ulaşan yüksek tansiyon sonucu enfarktüs geçirerek yaşamını kaybetmesiyle kanıtlandığını vurguluyor.

"Benzer şekilde 'ölümcül kalp ritim bozukluğu' olmasına rağmen, cezaevinde ağır stres koşullarında olan bir başka hasta, Mehmet Haberal'dır. Mehmet Haberal'ın da bu koşullarda yüksek ölüm riski taşıdığını söylemiştim. Harvard Üniversitesi kardiyoloji bölümünün bu konudaki bilimsel yayınını da göstermiştim. Sayın heyetinizce dikkate alınması için Mehmet

Haberal'ın da akıbetinin Kaşif Kozinoğlu gibi olması mı gerekir?" sorusunu yöneltiyor...

***

Sonra ağır sağlık sorunları olup, göz göre göre tedavileri yapılmayan, yaşam hakları ile oynananlardan kimi örnekleri daha ekliyor.

"Yine burada şahit olduğum, ilk kez burada tanıdığım bir başka hasta Yusuf Erikel'dir. Sizlerin meslektaşı olan bu kişi, bir yıl boyunca şikâyetleri nedeniyle gittiği Silivri Devlet Hastanesi'nde grip vs. tanılarıyla geçiştirilmiş, geniz tümörü 6-7 cm. çapa, yani bir portakal büyüklüğüne eriştikten, sayın mahkemenizde kan kustuktan sonra ancak tahliye olabilmiştir. Kanserde erken teşhisin kurtarıcı olduğunu çocuklar bile bilmektedir. Geniz kanserinde son derece iyi sonuçlar alınabilirken Yusuf Erikel'in hastalığında teşhisin gecikmesi nedeni ile hastalık vücudun diğer kısımlarına ilerlemiş, Erikel bu şansını kaybetmiştir. Artık yaşam günleri sayılıdır. Normal bir hukuk düzeninde bu durumun sorumluları tespit edilir, gereği yapılır. Bugüne kadar bu doğrultuda bir girişim duymadım. Ülkemizde yaşandığı iddia edilen ileri demokrasi bu mudur?

Şahit olduğum bir diğer kişi, aynı koğuşu paylaştığım Erol Manisalı'dır. Tutuklanmadan önce 3 kez beyin felci, 3 kez kalp enfarktüsü geçiren hasta, ancak meme kanseri teşhisi konulduktan sonra tahliye olabilmiştir.

Yine ismini ilk kez bu dava nedeniyle duyduğum, aynı gün Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesi'nden Silivri Devlet Hastanesi'ne sevk edildiğimde gördüğüm Levent Ersöz'dür. Tahliye olsa bile yılın on bir ayını hastanede geçirecek ağırlıkta hastalıklarıyla, bu yargılama sürecinde akıbetinin ne olacağını bilmek için sanırım hekim olmaya gerek yoktur.

Bu dava sürecinde yaşanan hastalıklar ve ölümler, sanıklarda aslında bir yargılama sürecinde değil bir Rus ruleti sürecinde bulundukları izlenimi yaratmıştır. Sanıklar kendilerine ve diğer sanıklara sessizce ve derin bir endişe ile, gözleriyle sormaktadır.

Şimdi sıra kimdedir? Ölümcül ritim bozukluğu olan Mehmet Haberal'da mı? Artık yatalak hale gelmiş Levent Ersöz'de mi? Kalp damarlarındaki tıkanıklık nedeniyle Hasan Atilla Uğur'da mı?

Şimdi sıra kimdedir? Ölümcül ritim bozukluğu olan Mehmet Haberal'da mı? Artık yatalak hale gelmiş Levent Ersöz'de mi? Kalp damarlarındaki tıkanıklık nedeniyle Hasan Atilla Uğur'da mı? Her biri bin ton stres yükü altında olan bir başka sanıkta mı? Kim bilir belki de sıra bendedir.

Bekleyerek göreceğiz..." •

Ali Sirmen'in
13.01.2012 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

İşin Özü: Adil Yargı

Alıntı, Melih Aşık'ın "Açık Penceresi'nden" dostum Fahrettin Fidan'dan: "Bülent Arınç, 'Tutuklu milletvekilleri bırakılsın' demiş. Allah Allah! Bırak o zaman!"

Fahrettin'i kutlarım, bu çarpıklık, ancak bu kadar veciz ifade edilebilirdi.

Arınç, Erdoğan, Gül, tutuklama sürelerinin uzunluğundan yakınıyorlar.

İnsanın çıldırası geliyor! Oralar yakınma değil, icra makamı.

Fahrettin'in dediği gibi, "düzelt o zaman!"

Bu istemde bulunurken kimi ayrıntıları ve de konunun özünü gözden kaçırmayalım.

Önce belirtelim. Bugünkü uygulamalara temel oluşturan yasaları AKP kabul etmiştir.

O düzenlemeler yapılırken uyarıldıklarına göre, onların yakınmaya hakları yok.

Tutuklama kurumu "Katalog suçlar" düzenlemesiyle daha da otomatiğe bağlandı.

Burada kaç kez ısrarla vurguladık, bir kez daha belirtelim, uzun tutukluluk süreleri, tutuklamayı yapan hâkime de köstek olmaktadır. Yıllar süren tutukluluğa karar veren hâkimlerin, hükme giderken "tutukluluğun hesabını nasıl veririm" diye düşünmemesi mümkün mü?

Evet, uzun tutukluluk kararları, onu veren hâkimin de nihai kararını etkiliyor.

Yani siz şimdi Ergenekon veya başka bir davada bu kadar uzun tutukluluklardan sonra, bunu çekenler hak-

kında beraat kararlarının verilmesi kolay mı sanıyorsunuz?

***

Ne yazık ki, olayın bu yanı pek düşünülmüyor, toplum haklı olarak sanki kendi tutukluymuş duygusuna kapılıyor.

Yaşadım, bilirim, tutuklulukta ilk hedef o halin kalkmasıdır, gerisi sonra düşünülür.

Şimdi toplumda da aynı psikoloji egemen.

Uzun tutukluluklar, toplum vicdanında o kadar büyük tepki yarattı ki, yukarıda belirttiğim gibi, kendi yasal düzenlemeleriyle uygulamaya yol açanlar bile şimdi uygulamadan şikâyetçi görünüyorlar.

İçtenliklerine inanmıyorum. Aksi olsaydı, yakınmak yerine düzeltirlerdi.

Neyse, şimdi güya düzeltip tutukluluk sürelerini kısaltıyor, daha doğrusu, yargı sürecini hızlandırma yolunu tutuyorlar.

Yargı sürecinin hızlandırılması kuşkusuz yerinde bir girişim.

Ama sütten ağzı yananın yoğurdu üfleyerek yemesi gibi ben de bir noktaya dikkatinizi çekmek isterim.

İster misiniz şimdi yargı sürecini hızlandırıyoruz derken, bu kez de tutuklu sanıkları hızlı, ama adil olmayan bir yargılamayla keyfi mahkûmiyetlere çarptırıversinler?

***

Onun için meselenin özünü ortaya doğru koyalım:

Sorunun özü adil yargıdır. Uzun tutukluluk sürelerine de Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerine de adil yargıyla bağdaşmadığı için karşıyız.

Konu ne tek başına tutukluluk süreleridir ne de Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri... Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri ve uzun tutukluluklar olmasa bile, yargı bağımsızlığı yoksa adil yargı yine olamaz.

Konu ne tek başına tutukluluk süreleridir ne de Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri... Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri ve uzun tutukluluklar olmasa bile, yargı bağımsızlığı yoksa adil yargı yine olamaz.

Ortada tutukluluk olmasa da yargı süreci çabuklaştırılsa da adil yargı açısından kamu vicdanını yaralayan kararlar çıkabilir.

Doğu Perinçek'in salt savunmalarından dolayı 16.5 yıl hapis cezasına çarptırılmasını kamu vicdanı adil yargı olarak kabul edip içine sindiriyor mu? Ne dersiniz?

Görülüyor ki, sorun yalnız tutukluluk hali, yargı sürecinin hızlandırılması değildir.

Sorunun özü adil yargıdır.

Yargı bağımsız olmadıkça adil de olamaz.

Aman dikkat! •

Taha Akyol'un
12-01-2012 Tarihli
Hürriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Lamı cimi yok

Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, özellikle Mustafa Balbay'ı kastederek, tutuklu milletvekillerinin tahliye edilmesini savunuyor. O kadar emin konuşuyor ki, "İçerideyken seçilmiş olması onun derhal tahliye edilmesini gerektirir. Bunun lamı cimi yok'' diyor.

Doğru söylüyor.

Benim de öteden beri savunduğum tezdir: Milli irade tarafından milletvekili seçilen bir kimseyi tutuklu bulundurmak yargının yasamaya müdahalesidir! Çünkü milletvekili Meclis'te konuşacaktır, kanun teklifi verecektir, kanunların lehinde, aleyhinde oy kullanacaktır. Tutuklu kaldığı zaman bu yasama görevlerini yapamaz.

Tutukluluğun devamı bu yüzden kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırıdır. Ancak çok istinai ve ağır zorunluluk varsa tutukluluk devam edebilir.

Benden yana adalet!

Bizde yaygın tutuklama gerekçesi "kaçma" ve "delilleri karartma" ihtimalidir.

Terör örgütü üyeliğinden yargılanırken seçildiği için tahliye edilen BDP'li Sabahat Tuncer kaçmadı da, Mustafa Balbay, Mehmet Haberal, Engin Alan mı kaçacak?!

Toplanmamış hangi delil kaldı ki, karartacaklar?!

Milletvekili seçilen KCK tutukluları mı? Terör eylemi için emir vermek, bomba saklamak falan gibi terörle doğrudan ilişkisi olanlar dışında milletvekili seçilmiş KCK sanıkları da tahliye edilmelidir.

Hukukun "tarafsız hakem" olabilmesi için, ilgililerin siyasi pozisyonu-

na göre değil, adalet ilkelerine göre bakmak şarttır.

Unutmayalım, "benden yana adalet" demek, benim zalim olmam demektir!

Adalet yargının tarafsızlığıyla mümkündür. Atatürkçü yargı, sağcı, solcu yargı olamaz. Yargının tarafsızlığı ancak evrensel hukuk ilkelerinin uygulanmasıyla gerçekleşir. Halbuki Türkiye'de tutuklamalar konusunda kantarın topuzunun kaçırıldığının kanıtı, AİHM kararlarıdır. Dün Sedat Ergin yazdı, Thomas Hammarberg gibi saygın hukukçuların raporlarıdır.

Haklı dava, haksız tutuklama

Türkiye'de 2003'ten itibaren ciddi darbe çalışmaları, hukuki anlamda "hazırlık eylemleri" yapılmıştır. Bu konuda "kuvvetli şüphe" doğuran bulgular 2009'a kadar uzanmaktadır. Elbette soruşturmalar açılacak, fiillerin ağırlığına ve delil durumuna göre tutuklamalar yapılacaktır. Sorun ölçünün kaçırılmasıdır.

Tutuklamalarda aşırıya gidilmiştir. Kantarın topuzunun kaçırılması, açılan davalardaki haklılığa da gölge düşürmekte, davalara itibar kaybettirmektedir.

Savcı ve hâkimlerin emir alarak böyle davrandıklarını asla kabul etmiyorum. Hiçbir politikacı buna cesaret edemez, hiçbir hâkim böyle bir şeye boyun eğmez...

Bu bakımdan Kemal Kılıçdaroğlu'nun yargı hakkında burada tekrarlamak bile istemediğim sözlerini yanlış buluyorum. Yargı eleştirilmeli, ama dikkatli bir dille.

Savcı ve hâkimler

Fakat savcı ve hâkimler de düşünmelidir: Ülkenin yaşamakta olduğu siyasi gerilimlerde, kendilerinin "ölçülü" olmayan tutuklama ve tutukluluğu sürdürme kararlarının da vebali vardır! Bu ülkenin kanayan bir terör sorunu var... Bu ülke dört partinin uzlaşmasıyla anayasa yapmak zorunda... Bu ülkede herkesin adalete, adaletin de güvenilir olmaya ihtiyacı var.

Kamuoyunda her taraftan eleştiri çeken bazı tutuklular hakkında tahliye kararı vermek hem adaletin gereğidir, hem ülkede "toplumsal huzur"un gereğidir.

Vallahi lamı cimi yok bunun. •

Terör örgütü üyeliğinden yargılanırken seçildiği için tahliye edilen **BDP'li Sabahat Tuncer kaçmadı da, Mustafa Balbay, Mehmet Haberal, Engin Alan mı kaçacak?!**

Sedat Ergin'in
12-01-2012 Tarihli
Hürriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Avrupa'dan hâkim ve savcılara ağır eleştiriler

Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri Thomas Hammarberg'ün raporu "Türkiye'de Adalet Yönetimi ve İnsan Haklarının Korunması" başlığını taşıyor.

İsveçli komiser, bu başlığı koyduktan sonra ana tespit olarak adalet yönetimine ilişkin uzun süredir devam eden birçok sorunun "Türk halkının insan haklarından yararlanmasını olumsuz yönde etkilediği" yolundaki görüşünü belirtiyor.

Buna ek olarak, bu sorunların "adalet sisteminin etkinliği, bağımsızlığı ve tarafsızlığına ilişkin algıyı olumsuz yönde etkilediğini" de vurguluyor komiser.

İNCELEMEDEN TUTUKLUYORLAR

Raporun en çarpıcı taraflarından biri, Hammarberg'ün hâkim ve savcılar hakkında sözünü sakınma ihtiyacı duymadan son derece eleştirel tespitler yapmasıdır. Bu tespitlerdeki uygulamalara bakıldığında, eleştirilerin daha çok özel yetkili mahkemelerde görev yapan hâkim ve savcılara yöneldiğini söylemek hata olmaz. Bu eleştirilerin önemli bir bölümü, tutukluluk kararlarının sıklığı ve uzun tutukluluk sürelerini konu alıyor. Hammarberg, çok açık bir ifade ile "kanuna aykırı tutuklu-luklar"dan söz ediyor.

İnsan Hakları Komiseri'nin raporunda sorunlu alanlardan birine "Uzun Tutukluluk Kararlarında Hatalı Muhakeme" başlığını koymuş olması bile ciddi bir muhakeme sorunu gördüğüne işaret ediyor.

Muhakeme hatasını nerede görüyor? Hammarberg'e göre sorunun bir boyutu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun tutuklamayı düzenleyen 100'üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki katalog suçların yorumlanma şekliyle ilgilidir. Komiser, yasada tutuklama için "sağlam nedenler olması" koşulunun da arandığına dikkat çekiyor. Peki bu koşul karşılanıyor mu?

Komiser, şöyle diyor:

"Ancak birçok Türk hâkiminin sadece iddia edilen suçun bu listenin kapsamında olup olmadığına bakarak ve geri kalan tutukluluk koşullarını ayrıntılı bir şekilde incelemeden tutukluluğa izin verdiği görülmektedir"

KARARLAR OTOMATİK ALINIYOR

Hammarberg'ü bu kanaate götüren, yalnızca geçen ekim ayında yaptığı Ankara gezisinde aldığı izlenimler değildir. Komiser, bu tespitini önemli ölçüde AİHM'nin bu konudaki "yoğun içtihadı"na dayandırıyor. Hammarberg, Türk mahkemelerinin tutukluluk süresini uzatırken, yeterli bir neden göstermeden "suçun niteliğine, kanıtların durumuna ve dosyanın içeriğine istinaden" şeklinde basmakalıp ifadeler kullandığını, bunun sonucu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesinin 3'üncü fıkrasının "defalarca ihlal edildiğini" vurguluyor.

Hammarberg'ün şikâyeti AİHM'nin bu sorunu tanımlamış olmasına rağmen uygulamada sorunun devam ediyor olmasıdır. Eleştirilerini şöyle sürdürüyor: "Birçok davada hâkimlerin, verdikleri kararda şüphenin tam nedenlerini belirtmedikleri, adaletten kaçmaya ya da adalete müdahale riskine ilişkin spesifik delilleri değerlendirmedikleri ve savunmanın dikkatlerine sunabildiği herhangi bir karşı nedeni nadiren kabul ettikleri görülmektedir.

Türk yargı mensuplarının aktardıkları dahil, komisere verilen bilgiye göre, özellikle tutukluluğu uzatma kararlarının neredeyse otomatik olarak alındığı, hâkimlerin bu konudaki taleplerin çoğunu dava dosyasını detaylı olarak incelemeden onayladığı görülmektedir".

Komiserin bir diğer tespiti, bazı hâkimlerin tutukluluğa yol açan nedenlere ilişkin usule uygun gerekçelendirmiş bir karardan kaçınmalarına gerekçe olarak "bunun davanın esasına ilişkin görüşlerini etkileyeceğini, ihsası-ı rey oluşturabileceği" tezini öne sürmeleridir. Ancak, Hammarberg'e göre bu yorum AİHM içtihadıyla uyumlu değildir.

LEHTE KANITLAR DEĞERLENDİRİLMİYOR

Hammarberg, ayrıca hâkimlerin iddianameleri incelemeden "otomatik olarak onayladıkları" yolundaki şüphelerini de aktarıyor. Bazı önemli davalarda iddianamelerin binlerce sayfayı geçtiğini hatırlatan Hammarberg, "hâkimlerin bu süre içinde metni değerlendirebilecek durumda olup olmadıkları" hususunda "kaygılar taşıdığını" belirtiyor.

Komiser, ayrıca "hâkimlerin sanıkların lehine olan kanıtları ve ya da tanık açıklamalarını dikkate almadıkları yolunda aldığı bilgileri" de "not ediyor". İddianamelerin niteliği ve uzunluğu da Hammarberg açısından kaygı konusudur. Bu konuda "İddianamelerin kalitesine dikkat edilmelidir" gibi bir ifadeye de yer veriyor Hammarberg.

Sonuçta 2011 yılında Avrupa'nın insan hakları alanında en saygın şahsiyetlerinden biri olan Hammarberg'ün Türkiye'deki hâkim ve savcılarla ilgili ancak kısa bir özetini aktarabildiğimiz bu eleştirileri neresinden bakılırsa bakılsın çok düşündürücü bir durumdur.•

Yılmaz Özdil'in
13- 01 - 2012 Tarihli
Hürriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Lan'gır lungur

"Bir günlük adalet... 60 yıllık ibadetten faziletlidir"
Hazreti Muhammed

Bir kişiye yapılan haksızlık, tüm topluma yapılan tehdittir" ***Montesquieu...*** "Adalet kutup yıldızı gibi yerinde durur, geriye kalan her şey onun etrafında döner" ***Konfüçyus...*** "Adalet devletten gelmeli" ***Aristo...*** "Adalet olmadan düzen olmaz" ***Camus...*** "Adaletsizliği işleyen, çekenden sefildir" ***Eflatun...*** "Hükümdar köylüden haksız yere yumurta alırsa, adamları bütün tavukları alır" ***Sadi...*** "Yasama yürütme yargı iç içe geçmişse, anayasa yok demektir" ***Rousseau...*** "Adalet ortadan kalkarsa, insana değer verecek hiçbir şey kalmaz" ***Kant...*** "Adaletsiz güç, zalimdir" Pascal... "Özgürlüğün tek yolu hukuktur" ***Çiçero...*** "İşkencenin en kötüsü, yasayla yapılanıdır" ***Bacon...*** "Haksızlık yapıp, herkesle birlikte olmaktansa, adaletli davranıp, tek başına kalmak daha iyidir" ***Gandhi...*** "Demokrasi, kamu makamlarının hukuka uymak yükümlülüğünü ve adaletin yansız şekilde dağıtılmasını zorunlu kılar" ***Paris Şartı...***"Hukuk, ancak kaybettiğimizi anladığımız zaman değerinin farkına vardığımız sağlık gibidir" ***Calamanderi...*** "Adalet mülkün temelidir" Nizamülmülk... "Kral olmasına kralım, bundan kuşku yok ama, her aklıma geleni yapamam ya" ***2'nci Ferdinand...*** "Medeniyetin ilk şartı adalettir" ***Freud...*** "Adalet kanunlarla sağlanamaz, adalet insan ruhundadır" ***Whitman...***"Adaleti geciktirmeyeceğiz" ***Magna Carta...*** "Yargıçların nihai hakem olduğunu düşünmek, tehlikeli bir doktrindir, despotizme götürür" ***Thomas Jefferson...*** "Adalet bütün ahlaki görevlerin toplamıdır" ***William Godwin...*** "İnsanın, adil yasalara itaat etme gibi yasal ve ahlaki sorumluluğu vardır, aynı şekilde, adil olmayan yasalara itaat etmeme gibi sorumluluğu da olmalıdır" ***Martin Luther King...*** "Adaletsizliği engelleyecek gücünüzün olmadığı zamanlar olabilir, fakat, itiraz etmeyi becerememediğiniz bir zaman asla olmamalı" ***Elie Wiesel.***

*

"Bana ne lan, git savcıya söyle, atsın içeri" ***Burhan Kuzu*** •

FIRÇALAYARAK

Serdar Günbilen

Örümcek kafalıların ördüğü bir ağa yapışıp kalmayan ve yem olmak istemeyen genç bir adamın, Taylan Özbay'ın "ciğerler dolusu" haykırışlarından oluşan bir kitap... İçten, namuslu ve bir çocuğun gözbebekleri kadar masum... Akıp giden zamana inat... Yozlaşmaya, dağılmaya, bozguna inat... Genç bir adamın sessiz çığlıkları var bu "yazılı bellekte"...

Mustafa Mutlu / *Gazeteci-Yazar*

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Metin Gören

Bir Yanlışlık Olmalı

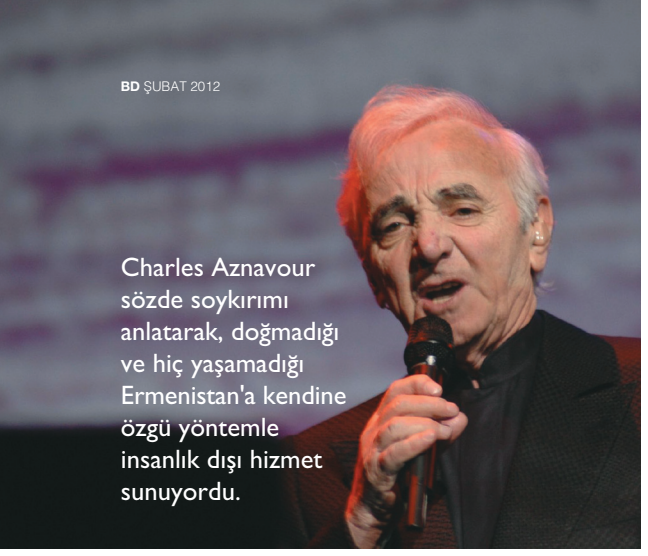

Yirmibir yıl önce, Trabzonspor ile Avrupa Kupası karşılaşması için Fransa'nın Lyon kentine gittiğimde, Ermeni asıllı Fransız şarkıcı Charles Aznavour da, kentin her yerinde sözde Ermeni soykırımını anlatıyordu.

Kaldığımız otelin görevlileri ise Aznavour'un 1970 yılında bestelediği She adlı parçasını, aralarında Türklerin de bulunduğu müşterilerine istek üzerine sürekli çalıyordu. She'nin, unutulmaz sözlerini mırıldanarak müşterilerine hizmet veren resepsiyon görevlisi, Cezayir asıllı Ahmet Hatem de kafilede bulunanları nazik bir şekilde uyarıyordu:

"Burası Ermenilerin yoğun olduğu bir kenttir. Lütfen dışarıya çıkmayın. Çünkü Türklere karşı büyük bir kin var. Ermeni yetkililer de bunu sürekli körüklüyorlar."

Lyon Kulübü'nün o zamanki başkanı Hanry Petüe, yanına Aznavour'u alarak taraftarlarla yaptığı özel toplan-

Charles Aznavour sözde soykırımı anlatarak, doğmadığı ve hiç yaşamadığı Ermenistan'a kendine özgü yöntemle insanlık dışı hizmet sunuyordu.

tılarda, karşılaşmayı bir çeşit intikam şekline dönüştüren tümcelerl alevlendiriyor, başta şarkıcının ataları olmak üzere, binlerce Ermeni'nin Türkler tarafından soykırımla yok edildiğini, sözcük oyunlarıyla ve önceden düzenlenmiş yalan içerikli kurgularla söylemlere dönüştürüyordu.

Tüm bunlara karşın, o güne dek izlediğim en büyük ve en heyecan verici futbol karşılaşmasında Trabzonspor, güçlü rakibi Ermeni lobilerince araç olarak kullanılan Lyon takımını sahasında 4 -3 yenerek adeta bir destan yazıyordu.

Bu olaydan 13 yıl önce, Türk doktoru Mehmet Haberal da ilk böbrek naklini gerçekleştirerek, tıp alanında harikalar yaratıyordu. Ermeni asıllı Fransız şarkıcı Charles Aznavour'un, bu olağanüstü başarıdan sekiz yıl önce bestelenen She adlı şarkısı da, ülkemiz dahil tüm dünyada satış rekorları kırıyordu. 2002 yılında, annesi Adapazarı doğumlu Aznavour boş durmuyor, sözde soykırımı yansıtan "Türk mezalimi"ni öne çıkaran Ararat filminde önemli bir rol üstlenerek, senaryo ve üstlendiği rol gereği geçmişimize galiz küfürler ederek rol yapıyordu. Diplomatlarımızı acımasızca öldüren taşeron Asala'nın en büyük mali destekçilerinden biri olduğu öne sürülen Türk düşmanı Aznavour, bu denli gözü dönmüş hedeflerin peşi sıra giderken, aynı yıllarda, profesör Haberal da, yadsınamaz insansal hizmetleriyle, umutsuz canlara hayat veriyor, Sedat Simavi Ödülü başta olmak üzere onlarca ödül kazanıyordu.

2009 yılında önce Ermenistan'ın İsviçre Büyükelçisi, aynı yıl içinde, aynı ülkenin Birleşmiş Milletler daimi delegesi görevlerine atanan, sanatcı kimliğinin yanı sıra, diplomatik kariyeriyle de öfke kusan Aznavour, Türk spor kafilelerinin yurt dışı seyahatlerini bir dedektif gibi izleyerek, sporcularımızın bulunduğu ülkelerin kentlerinde, geniş kapsamlı organizasyonlarla sözde soykırımı anlatarak, doğmadığı ve hiç yaşamadığı Ermenistan'a kendine özgü yöntemle insanlık dışı hizmet sunuyordu. Aznavour'un diplomatik trendi yakaladığı yılın, yani 2009 'un 13 Nisan Pazartesi günü Ankara'da, inanılması olanaksız bir olay oluyor, dünya çapında bilim adamımız Mehmet Haberal sabahın erken saatlerinde evi basılarak göz altına alınıyor, sonra da tutuklanıyordu. Prof. Haberal, gençlik, delikanlılık

ve yetişme dönemlerini yaşadığı, ailesinin yerleştiği Zonguldak'ın, bir dönem Türk Futbolu'na damgasını vuran Zonguldakspor takımının yeniden o eski görkemli günlerine dönmesine olanak sağlayacak planlar, programlarını tamamlamış, bu konuda yapılması gerekli tüm işlemleri yaşama geçirmeye hazırlanıyordu. Bölgenin atletizm sporuna uygun potansiyeli, kömür işçilerinin spora yatkın çocukları ve herşeyden önce sağlık sorunlarıyla ilgili dosya birikimlerine yoğunlaştığı o günlerde, apar topar götürdüler bu hayat kurtaran insanı.

O günlerden bugüne tam bin gün geçti. 8 Ocak 2012 günü, Haberal'ın demir parmaklıklar arkasındaki bininci günüydü. Bu tarihi belleğime kazıdım. Bunu biliyorum. Ermeni asıllı Fransız şarkıcı Charles Aznavour'ın, "Türklerden intikam alma yemininin" kaçıncı yılı, kaçıncı ayı, haftası, ya da günüdür, bilmiyorum. Ayrıca hiç de umurumda değil. Bildiğim tek şey, Aznavour'un bestelerinin, hâlâ bu ülkede çalınması, dinlenmesidir. Kimine göre; müzik uluslararası bir olgudur. Siyaset müzikle özdeşleşemez. Ancak, bir yanda sınırlayamadığı öfkesi uluslararası nezaket boyutlarını çoktan geçmiş, kin kusan Ermeni asıllı bir sanatçı varsa... Öte yanda, ülkesi için canını ortaya koyan bir tıp dehası Prof. Dr. Mehmet Haberal parmaklıklar arkasından "Suçum ne?" diye haykırıyorsa... Bu işde bir yanlışlık olmalı.

Pascal Nouma'yı bilirsiniz. Onu, 1993 yılında Fransa'da yapılan Akdeniz Oyunları'ndan tanırım. Ülkesinin U21 takımında oynuyordu. Dünyanın en iyi oyuncularından biri olan Zidane ve Thuram da takım arkadaşlarıydı. Aynı kategorideki Milli Takımımız onları eze eze yenmişti. Fatih Terim'in teknik direktörlüğündeki oyun alanına çıkan futbolcularımız, şımarık Fransız'lara unutamayacakları bir futbol dersi vermişti. Bir dağ kasabasında, gözlerden ırak ve futbol oyun kurallarının katledildiği bir karşılaşma oynamıştık 1993 yılında... Hakan Şükür, Sergen, Tugay başta olmak üzere futbolcularımızın tümü, o gün harikalar yaratmışlardı. O takım daha sonra rakiplerini birer birer yenerek Akdeniz Oyunları şampiyonu olmuştu.

İşte böylesine bir ülkenin futbolcusu Pascal Nouma, 20 Nisan 2003 yılında oynanan bir Fenerbahçe karşılaşmasında formasını giydiği Beşiktaş adına attığı bir gol sonrasında, elini şortunun içine sokarak "Tombala"

Öte yanda, ülkesi için canını ortaya koyan bir tıp dehası Prof. Dr. Mehmet Haberal parmaklıklar arkasından "Suçum ne?" diye haykırıyorsa... Bu işte bir yanlışlık olmalı.

hareketi yapması, bir başka söylemle centilmenlik dışı davranışı uygulaması, akıllardan asla çıkmamıştı. Beşiktaş Kulübü'nün, aynı oyuncuya 7 ay ceza vermesi ve sözleşmesini feshetmesi alkışlanacak bir davranıştı, ama!...

O yıl içinde Şenol Güneş adında bir teknik direktör, Türk Milli Takımı ile birlikte Güney Kore ve Japonya'da harikalar yaratıyor, Dünya Üçüncüsü ünvanıyla ülkesine dönüyordu.

Pascal Nouma, yaptığının sözde pişmanlığı içinde, birilerine "Türkiye benim ikinci vatanım" söylemlerini "Gözyaşı ve hıçkırıklar" eşliğinde yaparken, bu ülkede Şenol Güneş'in giyim, kuşamı, kariyeri, katkıları özcesi kişiliği tartışılıyordu. Hayret!.. Biz böylesi bir değeri, dolduruş uygulamaları ve anlamsız yazılarla, futbol deyimiyle taca attık. Fatih Terim gibi tartışılamaz bir teknik direktörün bir gecede apoletlerini söktük. Ve sonra Fransız Pascal Nouma'ya geniş kapsamlı kucaklar açtık. Onun için Beşiktaş tribünleri beste yaptı, "Fransa'da doğdu, Beşiktaşlı oldu" gibi.

Nouma futboldan kazanmadığı paraları, şimdilerde ikinci vatanı Türkiye'de kazanıyor. Tüm yarışmalarda onu görüyoruz. Doğrusu ikinci vatanının vatandaşları, Pascal'a para kazandırmak şöhretin biraz daha yolunu açabilmek için adeta sıraya girdiler. Bu mutlu Fransız, ülkemizin futbol değerleri çok yüksek, milyonların sevgilisi iki ünlü takımımızın Beşiktaş ile Fenerbahçe arasındaki karşılaşmada "Tombala" çektiği için şanslı olduğunu düşünüyordur. Belki de Türk insanının ruhsal yapısını eylemden önce geniş kapsamlı irdeleyerek, bu denli bir olumsuzluğa girişti. Nouma, çılgın Türklerin çoğunluğunda aykırılıklara karşı yelken indirme bağımlılığının farkına vardı. Belli ki, bu avantajını da sonuna dek kullanacak. İki örnekten de anlaşılıyor ki; bizim ülkemizde ambargolar geçersiz, boykotlar komik. Sınırsız bir

Fatih Terim gibi tartışılamaz bir teknik direktörün bir gecede apoletlerini söktük. Ve sonra Fransız Pascal Nouma'ya geniş kapsamlı kucaklar açtık.

Pascal Nouma

Fatih Terim

Şenol Güneş

vatan aşkıyla hizmet gerçekleştirenlere ise akla gelmedik cezalar veriyoruz... Ülke insanlarına sahip çıkma konusundaki duyarlılığımız da karnesinde kırık notlar eksik olmayan tembel bir öğrencinin görüntülerini yansıtıyor.

Üzülmeyin, Sayın Haberal... Canınızı sıkmayın Sevgili Terim, Sevgili Güneş. Bu ülkeye hizmet vermekte olanların tümü... Üzülmeyin. Bunlar da geçer. Bunlar da geçecek. Çünkü, oynanmakta olan oyunun akışında da, çekiminde de bir yanlışlık var. Rolleri her kimse kim değiştirmiş, dilediğine başrol vermiş. Yeniden yazılan senaryo ise çok komik.

Figüranların egemenliği, ülke insanının ortak yapımı gibi gösteriliyor. En büyük ayıp da sanırım bu olmalı.•

metingoren@butundunya.com.tr

BONKÖR BERBER

Kasabanın rahibi berberde tıraş olmuş... Sıra ücreti ödemeye gelince; "Para istemez efendim..." demiş berber,"bu benim dinime bir hizmetim olsun..."
Berber ertesi sabah dükkânı açmaya geldiğinde kapısında 12 adet dua kitabı bulmuş...

O gün polis şefi tıraşa gelmiş. Tıraş sonunda borcunu sorunca: "Ücret istemez beyim...Bu benim topluma bir hizmetim olsun..."
Berber ertesi sabah kapısında polis şefi tarafından bırakılmış 12 çikolata bulmuş...

Bir milletvekili tıraşa gelmiş ertesi gün...Sıra ücret ödemeye gelince:
"Gerek yok sayın parlamenter, bu benim meclise bir hizmetim olsun."
Berber ertesi sabah işe geldiğinde bakmış kapıda 12 milletvekili bekliyor...

Dile kolay

Tam 1000 gün

Hastaların, Öğrencilerin ve Sevenlerin

Hergün yolunu gözlüyor...

Özledik, özlüyoruz...

Bekledik, bekliyoruz...

Bu hasret bitsin artık, diliyoruz...

Sevenlerin

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a Dünyaca Ünlü Tıp Adamlarından Yeni Yılda Kutlama ve Destek Mesajları Yağdı

Organ Nakli ve Yanık Tedavisi konularında dünyaca ünlü bilim adamları Prof. Dr. Mehmet Haberal'a yeni yılda kutlama mesajlarını ve başarı dileklerini ileterek, en kısa sürede özgürlüğüne kavuşacağına inandıklarını belirttiler. Siyaset ve bilim alanında ülkesine ve dünyaya hizmetlerinin artık engellenmemesi gerektiğini belirterek Prof. Dr. Mehmet Haberal'a destek veren bilim adamları, bunun Türkiye'nin ve insanlığın ortak kazancı olduğuna dikkat çektiler.

Prof. Dr. Mehmet Haberal'a gönderilen tebrik ve destek mesajlarından bir bölümünü sonraki sayfalarda okurlarımızın ilgisine sunuyoruz.

Bütün Dünya

Sevgili Mehmet: Adını, bir saygınlık ve asalet simgesi olarak kabul eden yurttaşlarınla birlikte geçireceğin yeni bir yıl diliyorum sana. Ülkende, senin iyiliğini düşünen milyonlarca kişinin yanısıra, dünyanın her ülkesinde de, çeşitli ırk, soy ve dinden milyonlarca kişinin kalbinde yerin var. İnsanlığın ortak sesiyle konuşarak sana yardımcı olabilmeyi umuyoruz. Daimi arkadaşın,

Prof. Dr. Thomas Starzl
Cerrahi Profesörü, Pennsylvania, ABD

Sevgili Mehmet, Seni düşünmediğimiz tek bir gün bile geçmiyor ve özgürlüğüne kavuşman için her gün dua ediyoruz. Allah büyüktür ve seni koruyor. Silivri savunmanın kitabı elimize ulaştı ve onu büyük bir üzüntüyle okuduk. İyi ol sevgili dost ve çok çok sevildiğini bil.

Prof. Dr. J. Wesley Alexander
Fahri Direktör, Organ Nakli Bölümü, Cincinnati Üniversitesi Tıp Fakültesi Eski Başkan, Amerikan Yanık Birliği Eski Başkan, Amerikan Organ Nakli Cerrahları Birliği, Eski Başkan, Cerrahi Enfeksiyon Birliği, ABD

Maureen Alexander
Baş Hemşire (Emekli) Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı, Cincinnati Üniv. Tıp Fakültesi, J. Wesley Alexander'ın Eşi, ABD

Mehmet, Dünyadaki, bütün dostların ve arkadaşlarınla birlikte sana, yeni yılda sağlıklı, huzurlu ve özgür bir yaşam diliyoruz.

Prof. Dr. Andrew L. Warshaw
Uluslararası ve Bölgesel Klinik ilişkiler Baş Danışmanı, Massachusettes General Hastanesi Eski Başhekimi

---

Eşim Kelly ve ben seni her zaman yürekten anıyoruz, Mehmet. Umuyoruz ki 2012'de hakettiğin özgürlüğe sonunda kavuşmuş olursun.

Prof. Dr. Carlos A. Pellegrini
Amerikan Cerrahlar Derneği Eski Başkanı Cerrahi Anabilim Dalı Başkanı Washington Üniversitesi, ABD

Sevgili Mehmet, Sana 2012'de herşeyin en iyisini diliyorum. Umuyorum bu zor günler yakında sona erecek. En iyi dileklerimle,

Prof. Dr. Gerhard Opelz
Başkan, Dünya Organ Nakli Derneği Organ Nakli ve İmmunoloji Ana Bilim Dalı, İmmunoloji Enstitüsü Heidelberg Üniversitesi, Almanya

Sevgili Mehmet,
Bu zor günlerinde sana en iyi dileklerimi gönderiyorum. Yeni yılın, seni sıkıntılarından kurtaracağına ve yaşamına yeni bir ışık getireceğine inaniyorum.

Prof. Dr. Jeremy Chapman
Eski Dönem Başkanı, Dünya Organ Nakli Derneği, Akut Girişimsel Tıp ve Böbrek Hastalıkları Bölümü Sorumlusu Westmead Hastanesi, Nefroloji Ana Bilim Dalı, ABD

Umarım en yakın zamanda adalet sizin için de yerini bulur. Yeni yılın size ve Başkent Üniversitesi'ne mutluluk getirmesini dilerim.

Prof. Dr. Naoki Aikawa
Eski Başkan, Uluslararası Yanık Derneği, Fahri Profesör, Keio Üniversitesi, Japonya

---

Lütfen Dr. Haberal'a yeni yılda mutluluk dileğimi ve içten selamlarımı iletin.

Dr. John Fung
Genel Sekreter, Dünya Organ Nakli Derneği, Organ Nakli Merkezi Sorumlusu, Cleveland Kliniği Merkez Kampus, ABD

Sevgili Mehmet,
Bu sıkıntılı günlerinde sana en iyi dileklerimi gönderiyorum. Karşılaştığın tüm olayları dikkatle izledim, kitabını da aynı dikkatle okudum. Varlığınla gurur duymaları gereken kişilerin, seni yıllardır cezaevinde tuttuklarına inanamıyorum. Hergün düşüncelerimizde ve dualarımızda olduğuna inan lütfen. Arkadaşım olduğun için sana teşekkür ederim.

Prof. Dr. David Heimbach
Uluslararası Yanık Derneği Eski Başkanı Washington Üniversitesi Genel Cerrahi Anabilim Dalı

Sevgili Prof. Haberal,
Hakettiğiniz özgürlüğe hâlâ kavuşamamış olmanı çok korkunç bir olay olarak görüyorum. İngiliz Economist dergisinin son sayılarından birinde (Kasım 26-Aralık 2, Sayfa 40), "Türkiye ve İnsan Hakları" adlı bir makale yayımlandı. Sizin adınızın bu yazıda geçmediğini görünce, derginin editörüne bir mektup yazdım. Bir kopyasını size de göndereceğim. Hiç merak etmeyin değerli Profesör Haberal, insan haklarını ve insanlığı savunmak için elimden geleni yapıyorum. İnsanlık adına yaptıklarınızı yakından bildiğim için sizn insanlardan en iyi muameleyi görmeyi hakeden bir kişi olduğunuza inanıyorum. Son olarak her ülkede sık sık değiştirilmesi gereken iki şey olduğunu belirtmek isterim: Bebek bezi ve kimi siyasetçiler… Çünkü ikisinin de temizlerine gereksinim duyuluyor. Yeni yıl için en iyi dileklerimi lütfen kabul edin ve şuna inanın: Sizi sürekli desteklemeye devam ediyoruz.
Saygılarımla,

Prof. Dr. Ekkehard. Schaffner
Organ Koruma Klinik Araştırma Başkanı
Dr. F. Köhler Chemie GmbH Almanya

Sevgili Mehmet, Olağanüstü sabır ve dayanıklılık gösterdin. Özgürlüğüne kavuşacaksın ve bunu kutlayacağız. 2012 Mutlu bir yıl olacak!

Prof. Dr. Nadey Hakim
Organ Nakli Ünitesi Sorumlusu
Hammersmith Hastanesi, Londra, İngiltere

Her toplantımızda çalışmalarımıza senin yaptığın katkıları anıyoruz. Yaşamının bu zorlu sürecini de başarıyla geçireceğine inanıyorum ve bunun için sana dayanma gücü diliyorum. Sana destek olan herkese en iyi dileklerimi gönderiyorum.

Prof. Dr. Gabriel M. Danovitch
Böbrek ve Pankreas Nakli Programı Direktörü UCLA, Los Angeles, ABD

Yeni yılda en iyi dileklerimi gönderiyorum. Saygılarımla,

Prof. Dr. Radana Königova
Prag Yanık Merkezi, Charles Üniversitesi 3. Tıp Fakültesi, Prag, Çek Cumhuriyeti

Sevgili Dostum Mehmet, Bilmeni isterim ki sen her zaman düşüncelerimde, kalbimde ve dualarımdasın. Senin özgürlüğüne sahip olabilmen için ne gerekiyorsa umarım bu yıl gerçekleşir. Yeni yıl, senin için ailene ve arkadaşlarına kavuştuğun, bizim için de senin enerjine ve desteğine yeniden kavuştuğun bir yıl olur. Allah yardımcın olsun. Saygılarımla,

Dr. Antoine Barbari
Böbrek Nakli Bölümü Sorumlusu Rafik Hariri Üniversite Hastanesi Beyrut, Lübnan

Sevgili Mehmet, Umarım bu yanlış anlama yakında açıklığa kavuşur ve bu yıl birbirimizle tekrar bir arada oluruz. Hepimiz seni özlüyoruz.

Dr. Andreas G. Tzakis
Kuzey Amerika Temsilcisi Konsey Üyesi, Dünya Organ Nakli Derneği Organ Nakli Hizmetleri Sorumlusu, Broward General Tıp Merkezi, ABD

Mary ve ben yeni yılda sana en iyi dileklerimizi gönderiyoruz, mutlu bir yeni yıl diliyoruz.

Dr. Courtney M. Townsend
Amerikan Cerrahi Derneği Eski Başkanı Cerrahi Profesörü, Texas Üniversitesi Tıp Fakültesi, ABD

Sevgili Mehmet, Yeni yılın, Ortadoğu ve özellikle senin için, istenmeyen durumların düzelmeye başladığı bir yıl olmasını diliyorum. En iyi dileklerimle,

Prof. Dr. Roy Yorke Calne
Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı
Cambridge Üniversitesi, İngiltere

Sevgili Mehmet, 2012'de sana özgürlük ve mutluluk diliyorum.

Dr. Mustafa Al-Mousawi
Orta Doğu Organ Nakli Eski Başkanı, Kuveyt Organ Nakli Derneği Başkan Yardımcısı , Hamed Al Essa Organ Nakli Merkezi , Kuveyt

---

Dostum Haberal, her an dualarımda ve düşüncelerimde olduğunu bilmeni isterim.

Prof. Dr. L. D. Britt
Amerikan Cerrahlar Koleji Eski Başkanı, Genel Cerrahi Anabilim Dalı Başkanı, Eastern Virginia Tıp Fakültesi, ABD

Sevgili Dr. Haberal, Eşimle birlikte, size ve ailenize yeni yılda mutluluklar ve başarılar diliyoruz.

Dr. Richard Fine
Çocuk Hastalıkları Nefroloji Bilim Dalı, Stonybrook Üniversitesi , New York, ABD

Sayın Profesör Haberal, 2011'in sonunda size umutlarımı göndermeme ve 2012 yılı için size sağlık, mutluluk ve özgürlük dilememe izin verin. Cerrahi çalışmalarınıza en kısa zamanda yine büyük başarıyla devam edeceğinizi umuyorum.

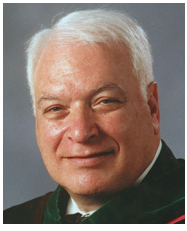
Prof. Dr. Milo Hájek
Çek Tıp Derneği Başkan Yardımcısı
Merkez Askeri Hastanesi Genel Cerrahi Bölümü, Prag, Çek Cumhuriyeti

---

Sana ve seni destekleyen herkese, mutlu olacakları yeni bir yıl diliyorum.

Prof. Dr. David Herndon
Uluslararası Yanık Derneği Eski Başkanı Çocuk Hastaliklari ve Genel Cerrahi Anabilim Dalları, Shriner's Yanık Hastanesi Başhekimi, ABD

2012'nin sağlıklı ve mutlu geçmesini diliyor, en kısa zamanda özgürlüğüne kavuştuğunu duymak istiyoruz

Saygılarımla,

Prof. Dr. Jay L. Grosfeld
Çocuk Cerrahisi, Riley Hastanesi
İndiana Üniversitesi, ABD

Yeni yılın, sana ve tüm ailene mutluluk getirmesini diliyorum. En iyi dileklerimle,

Nabil Mohsin
Nefroloji ve Organ Nakli Ana Bilim Dali, Lapeyronie Hastanesi, Montpellier, Fransa

---

Sevgili Mehmet, Kötü günlerinde senle dostluk, daha değerli. 2012 için herşeyin en iyisini diliyorum ve durumun düzelmesini umuyorum. Dostluğumuzun devam etmesi benim için bir onurdur. Saygılarımla,

Prof. Dr. Luis Toledo Pereyra
Journal of Investigative Surgery Editörü Cerrahi Profesörü, Michigan State Üniversitesi

---

Yeni yılda size sağlık, huzur ve **özgürlük** diliyoruz.

Prof. Dr. Paul Silverstein & Amalia Silverstein
Plastik Cerrah, Oklahoma, ABD

Mehmet, sana mutlu bir yıl diliyorum. Senin **özgür** olduğunu duyduğum zaman inan, çok mutlu olacağım. En iyi dileklerimle,

Prof. Dr. José Miguel Alvear
Ekvator Merkez Üniversitesi Genel Cerrahi Profesörü, Ekvator Cerrahi Derneği Eski Başkanı, Quito - Ekvator

---

Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal, Yeni yılın size hakettiğiniz özgürlüğü ve mutluluğu getirmesini diliyorum. En iyi dileklerimle,

Dr. Rajeev B. Ahuja
Uluslararası Yanık Derneği Genel Sekreteri, Yanık, Plastik ve Mikrovasküler Cerrahi Bölümü Lok Nayak Hastanesi ve Maulana Azad Tıp Koleji, Yeni Delhi, Hindistan

---

Sevgili Mehmet, 2012 için en iyi dileklerimi gönderiyorum. Umarım tüm sıkıntıların bu yeni yılda sona erer ve İngiltere'de yapılacak olan Uluslararası Yanık Derneği Kongresi'ne katılabilirsin.

Prof. Dr. Basil A. Pruitt, Jr
Editör, Journal of Trauma Eski Başkan, Uluslararası Yanık Derneği, ABD

Sevgili Profesör Haberal, Size ve bütün ailenize mutlu ve başarılı bir yıl diliyorum. Saygılarımla,

Prof. Dr. Ahad J. Ghods
Orta Doğu Organ Nakli Derneği Eski Başkanı, Hasheminejad Böbrek Merkezi,

Nefroloji Bölüm Başkanı, İran

Size ve ailenize mutlu bir yıl diliyor, en iyi dileklerimizi gönderiyoruz.

Dr. Edward E. Tredget
Alberta Üniversitesi Yanık Merkezi, Kanada

Sayın Dr. Haberal, Yeni yılda size mutluluk ve başarılarla dolu bir yıl diliyorum. Saygılarımla,

Prof. Dr. Rashad Barsoum
Kahire Üniversitesi Tıp Fakültesi
Kahire Böbrek Merkezi Başkanı, Mısır

Sayın Prof. Haberal, Yeni yılın size, ailenize ve üniversiteniz yanısıra tüm kuruluşlarınızın çalışanlarına mutluluk ve başarılar diliyoruz.

Prof. Dr. Abdel-Hadi Breizat ve Ailesi
Hepatobilyer Cerrahisi, Al-Bashir Hastanesi Direktörü, Amman, Ürdün

---

Sayın Profesör Haberal,
Yeni yılda size sağlık, huzur ve başarı diliyorum. Dostluğunuzu özlemle anıyoruz.

En iyi dileklerimle,

Max C. Downham
İdari Yönetici, Uluslararası Cerrahlar Koleji, Şikago, ABD

Prof. Haberal, size yeni yıl için en iyi dileklerimi gönderiyor ve bu uzun süren çilenizin yakında artık bir son bulmasını umuyorum.

Prof. Dr. Raimund Margreiter
Genel Cerrahi Ana Bilim Dalı, Innsbruck Üniversite Hastanesi, Avusturya

---

Sayın Profesör Haberal;
Size, sevdiklerinize, ve çalışanlarınıza Yeni Yıl'da mutluluklar diliyorum. Umarım 2012 hepinize mutluluk ve huzur getirir.

Prof. Dr. Ignazio Marino
Cerrahi Profesör, Thomas Jefferson Üniversitesi Tıp Fakültesi, ABD

Prof. Haberal'a yeni yıl için kendisine mutluluk ve başarılar dilediğimi lütfen iletiniz.

Saygılarımla,

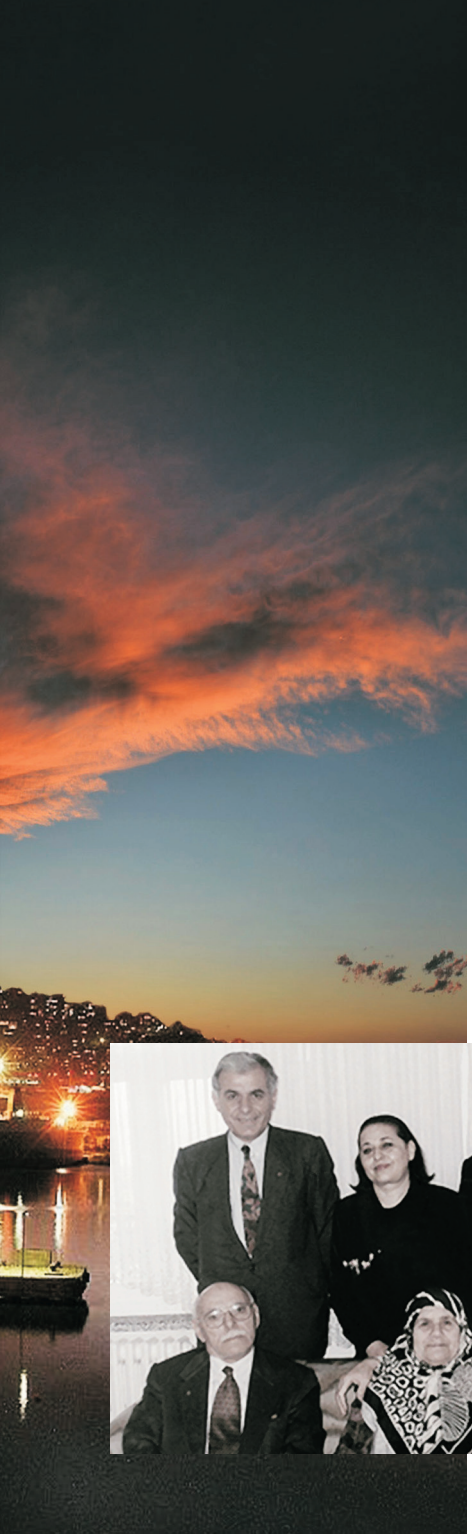
Dr. Annika Tibell
Organ Nakli Bölüm Başkanı
Karolinska Üniversitesi Hastanesi, Stockholm, İsveç

Zonguldak
Nereden Nereye?

Yazan: Prof. Dr. MEHMET HABERAL
Cumhuriyet Halk Partisi
Zonguldak Milletvekili, Silivri Cezaevi

Türkiye onu genellikle "Kara Elmas" olarak tanımlar ama Zonguldak, gerçekte yeşilin maviyle bütünleştiği bir doğa zümrütüdür.

Bu yüzeysel görünümünün güzelliği yanısıra Zonguldak, özünün derinliklerindeki zenginliğiyle, yüzyıla yakın bir süredir Karadeniz halkına iş ve aş, tüm ülke halkının evlerine yuva sıcaklığı, anayurdu dört baştan ören demir ağlara enerji sağlamaktadır.

Kömürü elmasa dönüştüren gerçek emek, Zonguldak'ı ise elmastan da değerli bir kimliğin sahibi yapmıştır. Zonguldak, Türkiye'de "Emeğin Başkenti"dir. Karadeniz bölgesindeki ilk Ticaret Lisesi'ne ve Türkiye'de bağış olarak yapılan ilk "tam donanımlı" liseye sahip olan Zonguldak, bu "yer üstü zenginliği"yle ise, özellikle orta ve batı Karadeniz illerinden gelen öğrenciler için uzun yıllar, bir eğitim ve öğrenim merkezi de olmuştur. Sonsuzluk uykusunu iki yıldan buyana Zonguldak'ın koynunda uyumakta olan merhum babam Yaşar Ali Haberal, bu kentin eğitim ve öğrenim olanağından yararlanmak için geldiği 1948 yılında Ticaret Lisesi'nde meslek öğrenimine ilk adımını atmış, aynı anda da Çatalağzı Işıkveren Santrali yapımında çalışarak, orada ise "hayat mücadelesi"ne ilk adımını atmıştı.İş saatleri dışında kayınbiraderi İsmail Şanal enişte-min "Hemşin" adlı fırınında hem çalışıyor, aileye yardım ediyordu, hem de yaşamında boş zamana yer bırakmıyordu. Rize'nin Pazar ilçesi ortaokulundan sonra devam ettiği Zonguldak Ticaret Lisesi'ni "mes-

Mehmet Haberal, annesi babası ve kardeşleri ile

lek sahibi" olarak bitiren babam, Sosyal Sigortalar Kurumu'nun Zonguldak Şubesi'nde "okullu muhasebeci" olarak devlet bünyesinde görev yapmaya başlamıştı. Ben 1954 yılında Zonguldak'a geldiğimde, "dördü bitirmiş, beşe geçmiş" bir ilkokul öğrencisiydim. İlkokulun birinci ve ikinci sınıflarını, Rize'nin Pazar ilçesinin Subaşı Köyü'nde, öğretmenlerim Hüseyin Delihasanoğlu ve Sedat Çilli'nin, teyzemin evinin "Misafir Odas"nda açtıkları ilkokulda okudum. Üçüncü ve dördüncü sınıfları ise, devletin bizim mahallede yaptırdığı ve yapımına benim de bir metreküp taş taşıyarak katıldığım okulda okudum. Ülkemizin şartları çok ağırdı. Yokluk ülkenin hemen her yerinde devam ediyordu. Gaz bulamadığımız dönemlerde dersleri "**Odun ateşinin ışığında**" çalışıyorduk. Karadeniz'in eğitim ve öğretim merkezi Zonguldak'a gelişimin ana nedeni, orada öğrenimime devam edebilme olanağıydı. Zonguldak'ta gözümü, beşinci sınıfı okuduğum "Gazi İlkokulu"nda açtım.

Mehmet Haberal. Zonguldak Mehmet Çelikel Lisesi' günleri

Bir yıl sonra, Mayıs 1955'de ilkokulu bitirdim ve eniştemin Hemşin Fırını'nda, tezgahlara yardımcı oldum, ekmek satmaya başladım. Babam SSK'daki memuriyetini sürdürüyordu. Birgün bana, "Oğlum Soğuksu'da bir fırın satılıyor; alsam, çalıştırabilir miyiz?" diye sordu. O gün, adeta "Bayram" yaptım.

Zonguldak'ın Soğuksu semtindeki fırını satın aldık, ismini de "Kurtuluş Fırını" koyduk ve hemen çalışmaya başladık. Zonguldaklılara bugün de hizmet veren Kurtuluş Fırını'nın özgeçmiş öyküsü kısaca böyledir.

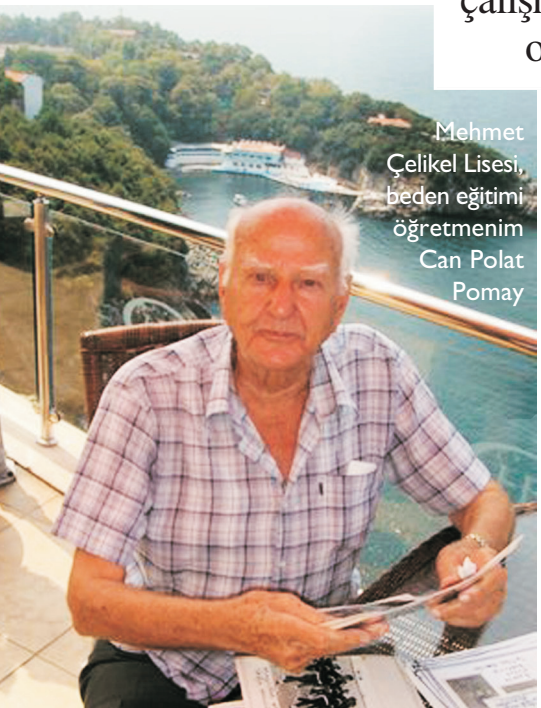
Kendi fırınımızda severek çalışıyordum ama, öğrenimime devam edebilmem için, ortaokula kaydolmam da gerekiyordu. Mehmet Çelikel Lisesi'nin, ortaokul bölümüne kaydımı yaptırdık. Türkiye'de ilk kez özel olarak yaptırılıp, devlete bağışlanan bu lise, 1938'de merhum Mehmet Çelikel'in yalnızca Zonguldaklılara değil, tüm Karadeniz bölgesi öğrencilerine bir armağanıydı. Ben, bir yandan okula gidiyor, okul sonrasında fırına geliyor ve o gün nerede yardımım gerekiyorsa, fırının o bölümünde çalışıyordum. Kimi günler tezgahtarlık, çırak-

lık yapıyor, kimi günler bakkallara ekmek taşımaya yardım ediyor, kimi günler de hamurkâr yardımcılığı yapıyordum. Fakat hemen hergün değişik olarak yaptığım bu işlerimin arasında, hatta başında, asla değişmeyen bir işim daha vardı: Ders çalışmak. O işimi hiçbir zaman aksatmadım.

Mehmet Çelikel Lisesi'nin öğretmen kadrosu çok zengindi. Müdür Rahmi İder, yardımcısı Zahide Cem, spor öğretmenlerimiz Can Polat Pomay, Mahir bey, Çetin bey, resim öğretmenlerimiz Nesteren Pomay (Gülerler), Fatma hanım (aynı zamanda sanat tarihi), tarih öğretmeni Mefküre Karaçelik, biyoloji İclal Dirioğlu, Hikmet hanım, Matematik Rana ve Sezai Hazer, Kamuran hanım, Turgut bey (Sıfırcı Turgut), coğrafyacı Didar Sonat, Ziya bey (Azeri), fizik Ganime hanım, Nesrin İder, Kimya Nesime Yeser, Makbule Niğdeli...

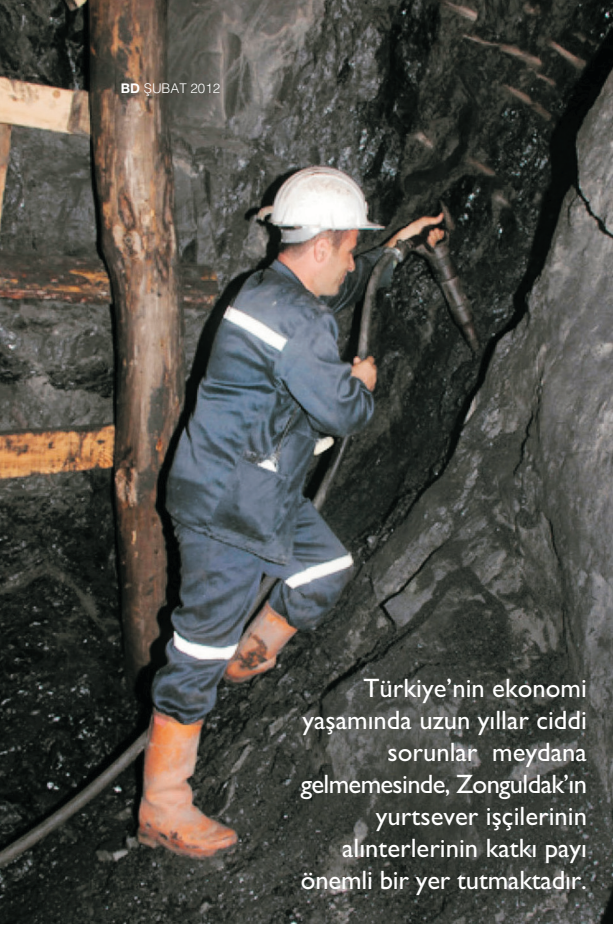
Bu çok değerli öğretmenlerimizin herbiri, öğrencileriyle birebir ilgileniyorlardı. Ders çalışmayı hiçbir zaman aksatmayışımın önemli bir nedeni de, öğrencilerine yakın ilgilerini esirgemeyen bu saygın öğretmenlerimin karşısında mahcup duruma düşmemekti. Öğrenmek nedeniyle olduğu kadar, büyüklerimize karşı saygımızı korumak terbiyemiz nedeniyle de çalışıyorduk derslerimize. Öğretmenlerimiz yalnız sınıflarda, derslerle değil, sınıflar dışında, kültürel, sosyal ve sportif çalışmalarla da, birlik ve ilişkilerimizi geliştiriyorlardı. Münazaralar çok etkili oluyordu; sporda sınıflar, liseler arası faaliyetler, dersler dışında da bizlere çok önemli katkılar sağlıyordu.

...bu çok değerli öğretmenlerimizin tek ve ortak amacı, yetiştirdikleri öğrencilerinin ileride yapacakları ulusal ve uluslararası "başarılı" çalışmalarıyla, ülkemize yararlı olabilmelerini sağlamaktı.

Mehmet Çelikel Lisesi, beden eğitimi öğretmenim Can Polat Pomay

Zonguldak, uzun yıllar, başta Karadeniz olmak üzere ülkemiz insanlarına bir "umut kapısı" olmuş ve bu

Türkiye'nin ekonomi yaşamında uzun yıllar ciddi sorunlar meydana gelmemesinde, Zonguldak'ın yurtsever işçilerinin alınterlerinin katkı payı önemli bir yer tutmaktadır.

özelliği nedeniyle "Göç alan" konumunu uzun yıllar devam ettirmiştir. Zaman zaman yer üstünde görülen sel felaketleri ve yer altında kömür ocaklarında görülen "Grizu Faciaları", Zonguldaklılara büyük sıkıntılar ve acılar yaşatmıştır.

Bu sıkıntılara ve acılara aldırmaksızın onbinlerce işçimiz, "Devlet güvencesi" kavramını "devlete saygı" ve "devlete güven" kavramlarıyla eş anlamda tutmuş, devletine saygısı ve güveniyle yüzlerce metre derinliklerdeki kömür madeni ocaklarına, savaşta cepheye giden bir asker güveniyle girmiş, o koşullarda çalışmış ve hem ailesine, hem de ülkemize katkı sağlamıştır. Türkiye'nin ekonomi yaşamında uzun yıllar ciddi sorunlar meydana gelmemesinde, Zonguldak'ın yurtsever işçilerinin alınterlerinin payı önemli bir yer tutmaktadır.

Biz, Haberal Ailesi'nin tüm bireyleri, 1955 yılından buyana, köyümüzden de (Subaşı-Pazar-Rize) kopmadan, yaşamımızı Zonguldak'da işte bu yurtsever Zonguldaklılar arasında, onlarla birlikte sürdürmekteyiz. İş alanlarımız Zonguldak'tadır. Zonguldak'ta çalışıyoruz, Zonguldak'ta üretiyoruz. Zonguldak'ın suyunu içiyoruz. Ekmek fabrikalarımız ile Zonguldak halkına hizmet veriyoruz. Zonguldak bugün ne durumdadır?

Düşünülen seviyeye ulaşabilmiş midir? Kimi gelişmeler olmuştur; bunlar yadsınamaz. Bunlarla hatta övünülür. Örneğin "Karaelmas Üniversitesi", devletin Zonguldaklılara olan şükran ve minnet duygularının bir ifadesi, bir simgesi olarak, Zonguldaklıların göğsünde hakedilmiş bir madalya gibi parlamaktadır.

Bu değerli eğitim ve öğrenim kurumumuzun kuruluşunda katkısı olan herkese teşekkür ediyorum. İnanıyorum ki bu kuruluş, Zonguldak'ın geliş-

mesine çok önemli katkılar sağlayacaktır. Biraz zaman alacak olmasına karşın Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak'ın sağlık, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşamında büyük ölçüde etkisini gösterecektir.

Zonguldak'a ulaşım, hâlâ çok ciddi bir sorundur. Denize açılan en yakın kapı olan ve Zonguldak için ekonomik ve turistik yönden büyük önem oluşturan "Zadak"ın bugüne kadar yapılamaması, üzücü olmasının da ötesinde, bir talihsizliktir. Ereğli Kömür İşletmeleri'nde (EKİ) devlet katkısı azaltılarak "Taşeron" sistemine geçiş, kent halkının ekonomik ve sosyal yapısında adeta bir "çöküş" meydana getirmiştir. Onbinlerce insanın çalıştığı ocaklarda şimdi, ancak "Yüz"lü rakamlarla ifade edilen sayıda işçiler çalıştırılmaya başlamış, özellikle bu nedenle Zonguldak, artık "Göç alan" değil "Göç veren" kent konumuna gelmiştir. Böyle bir olgunun kabul edilmesi düşünülemez.

Zonguldak için parola, bundan böyle "Yeniden Yapılandırma" olmalıdır. Devlet, geçmiş yıllarda olduğu gibi katkı sağlamalı, yüzlerce metre yerin derinliklerinde, alın teri döken insanlar, sadece "Güvence altına" değil, "Güven altına" da alınmalıdırlar. İşçiler desteklenmeli, "üretkenlikleri" artırılmalıdır.

Cumhuriyetin ilk yarım yüzyılı aşkın bölümünün "Üreten kent Zonguldak"ı, Cumhuriyetin yüzyıla yakın bölümünün de "Üreten kenti" olmalıdır.

Bu duruma hızla erişilebilmenin en düzgün yolu, sağlık, eğitim, tanıtım ve turizm alanlarından geçmektedir. Kentin ekonomik açıdan hızla gelişmesi, ancak bu alanlara önem verilmesiyle sağlanabilir. İşte Zonguldak o zaman, yine onbinlerin çalışabileceği bir "Göç alan Zonguldak" olacaktır.

Onbinlerce insanın çalıştığı ocaklarda şimdi, ancak "Yüz"lü rakamlarla ifade edilen sayıda işçiler çalıştırılmaya başlamış, özellikle bu nedenle Zonguldak, artık "Göç alan" değil "Göç veren" kent konumuna gelmiştir. Böyle bir olgunun kabul edilmesi düşünülemez.

Bu başarıya ulaşmanın tılsımı ise, Zonguldaklıların özverili çalışmalarında mevcuttur. Ben, Zonguldaklıların bu güce sahip olduklarını biliyorum. Çünkü onların bu gücünün yakın tanığıyım. Benim bu tanıklığımın kefili ise, Haberal Ailesi'nin, kökleri Zonguldak'ın toprakları altında yatan çınarının varlığıdır.

O çınar, benim rahmetli babam, Zonguldaklıların rahmetli amcası Yaşar Ali Haberal'dır. •

ULUÇ GÜRKAN'DAN KRİTİK ÇAĞRI:

"İNGİLİZ KRALİYET BAŞSAVCILIĞI KARARI AÇIKLANSIN, DÜNYADA SOYKIRIM TARTIŞMASI BİTER"

Önceki TBMM Başkanvekili Uluç Gürkan, İngiliz Kraliyet Başsavcılığı'nın "Ermeni katliamı" iddiaları konusunda "kovuşturmaya yer olmadığı" kararı verdiği hatırlatarak, "Türkiye bu dosyayı İngiltere'den istemeli" dedi.

İngiliz Kraliyet Başsavcılığı'nın 29 Temmuz 1921 günlü kararı, soykırım iddialarının geçersizliğini belgelendiren en temel belge olmasına karşın saklandığını belirten Gürkan, "Belgeler açıklanırsa soykırım tartışmaları dünya genelinde son bulacaktır" dedi…

Önceki TBMM Başkanvekili Uluç Gürkan, İngiltere'nin, 1915 Ermeni olayları konusunda Kraliyet Başsavcılığı tarafından yürütülen "soruşturma dosyasını" açıklamasını istedi. Gürkan, söz konusu kararın dünyada Türkiye hakkındaki "soykırım" tartışmalarını bitireceğini bildirdi.

"Ermeni Sorunu'nu Anlamak" başlıklı söyleşi-belge kitabında İngiliz arşivlerinde "Malta Yargılaması" olarak tanımlanan bu soruşturmaya dikkat çeken Gürkan, "Londra'daki Kraliyet Başsavcılığı'nın başta Ermeniler olmak üzere Osmanlı

Hıristiyanlarının kırımı iddialarıyla ilgili olarak kovuşturmaya gerek görmemesi, soykırım tartışmalarına nihai noktayı koyacak tarihteki en önemli hukuki belgedir" dedi.

Uluç Gürkan, yeni yayınlanan kitabıyla ilgili ANKA'nın sorularını yanıtlarken, İngilizler'in İstanbul işgali sonrasında 140 kadar Osmanlı yöneticisini öncelikle Ermenileri ve diğer Hıristiyan tebaayı katlettikleri iddiasıyla tutukladıklarını ve iki yılı aşkın süre Malta'da tuttuklarını hatırlattı.

Başsavcılığı'nca, Sevr Antlaşması uyarınca bu iddialar soruşturulmuş, sonuçta 21.07.1921 günü katliam iddialarını doğrulayan yeterli kanıt bulunamadığı ve eldeki kanıtlarla bir hukuk mahkemesinde bu konuda dava açılamayacağı belirtilerek soruşturma dosyası kapatılmıştır. Bu olay günümüz hukukunda kovuşturmaya yer olmadığı, başka bir deyişle takipsizlik kararı anlamına gelmektedir.

Bu konudaki bilgilerimiz, İngiliz Kraliyet Başsavcılığı ile İngiliz

"Londra'daki İngiliz Kraliyet Başsavcılığı'nca, Sevr Antlaşması uyarınca bu iddialar soruşturulmuş, sonuçta 21.07.1921 günü katliam iddialarını doğrulayan yeterli kanıt bulunamadığı ve eldeki kanıtlarla bir hukuk mahkemesinde bu konuda dava açılamayacağı belirtilerek soruşturma dosyası kapatılmıştır.

"İNGİLİZ KRALİYET BAŞSAVCILIĞININ KARARI DÜNYADA SOYKIRIM TARTIŞMALARINI BİTİRİR"-

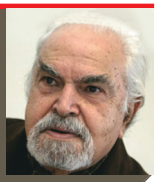
Türkiye'de "Malta sürgünleri" olarak bilinen olayı incelediğini ve kitabına aldığını belirten Gürkan, Birinci Dünya Savaşı'nın galip devletleri ve o günün Birleşmiş Milletleri olan Milletler Cemiyeti bakımından "uluslararası bir yargılama" süreci olarak gerçekleştirilen bu olayda Türkiye'nin Ermeni iddiaları konusundaki yaklaşımının doğruluğunu kanıtlayacak unsurlar bulunduğunu bildirdi. Gürkan şöyle konuştu:

"Londra'daki İngiliz Kraliyet Dışişleri Bakanlığı arasındaki yazışmalardan ibarettir. Başsavcılığın dosyasının da açıklanması gerekir. Başsavcılığın hangi gerekçelerle takipsizlik kararı verdiğinin bilinmesi, soykırım tartışmalarına ışık tutacaktır.

İngiltere Başsavcılık arşivini nasıl ve hangi boyutta saklıyor bilemem. Ancak, böylesine önemli ve ünlü Mavi Kitap'ı da boşa çıkaran soruşturma dosyasını bütünüyle imha etmiş olmamalılar. Türkiye Devleti, ellerinde ne varsa, İngiltere'den Malta Yargılaması dosyasını açıklamasını istemelidir. Açıklanacak dosya soykırım tartışmalarına dünya genelinde son verecektir."

(ANKA) (ORH/ÖMR)

Erdal Atabek'in
26.12.2011 Tarihli
Cumhuriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Fransa'yı kınarken

Fransa'nın kabul ettiği yasa yanlıştır. Hem de açık bir yanlış. İnsanlar düşüncelerini açıkça söyleyebilmeli. Voltaire de bunu söylüyordu. Fransız aydınlanmasının büyük adı olan Voltaire.

Bu tamam.
Ama "düşüncelerini topluca söylüyorlardı" diye öğrencilerin aylarca hapis yatmasına ne diyoruz? Buna "yanlıştır" diyen bizim aydınlarımızı dinleyen var mı?

Fransa Meclisi'nde tasarı oylanırken 5 bin Türk binanın arkasında toplanmış gösteri yapıyordu. Bizde 50 kişi Meclis'te görüşülen bir tasarı aleyhinde gösteri yapabilir mi? "Yapar elbette" diyen tek bir kişi var mı?

Prof. Mehmet Haberal, 91 yaşındaki annesiyle "helalleşme izni" istiyor. CHP'nin eski başkanı da Başbakan'a ziyaretinde bu dileği iletiyor, Başbakan "Bir çare bulalım" diyor.

Prof. Mehmet Haberal CHP milletvekili. Orada yatmasının ayıbını nasıl görmezden geliyoruz?

Mustafa Balbay CHP milletvekili. Bin günü aştı tutuklu.

Bu ayıpları nasıl taşıyoruz da başka bir ülkeyi kınıyoruz?

Engin Alan MHP milletvekili. Hapisten çıkamıyor.

Fransa'yı kınıyoruz. Tamam. Ama Fransızca eğitim yapan kurumların müdürlerini neden Ankara'ya çağırıp gözdağı veriyoruz? Galatasaray Üniversitesi Rektörü de Ankara'ya çağırılıyor.

Neden mi? Fransa'daki tasarıya karşı çıkmaları isteniyormuş. Bu tutum savunulur bir yaklaşım mı?

Fransız yazarlarının okunması da yasaklanacak mı?

Paris'e gitmek vatana ihanet mi sayılacak?

Zamanında yapılacak olanları yapmamak. Yerinde yapılacak olanları atlamak. Sonra da bağrış çağrış haklı olduğunu kanıtlamak. Kendi vatandaşlarını ürkütmek, tedirgin etmek. Asıl yanlış bu.

***

Bakın, biz kendi vatandaşlarımızı korkutuyoruz.
Ermeni olaylarının gerginliği bizim Ermeni vatandaşlarımıza yansıyor. Yıllardır dostlarımız olan Agop'lar, Kirkor'lar,Vartkes'ler. Korkuyorlar.

İsrail'le ilişkilerimiz bozuluyor. Yahudi vatandaşlarımız korkuyor. 1492'de biz İspanya'dan çağırmışız. İlk matbaayı onlar kurmuş. Dostluklar kurmuşuz.

Rumlar, yüzyıllardır içimizde yaşamış. 6-7 Eylül olaylarından sonra kaçırmışız. Her Yunan gerginliğinde korkuyla birbirlerine bakarlar.
Hepsi bizim vatandaşımız.
Gelmişi geçmişi bir yana bırakalım. Günümüze bakalım.

Korkmayan bir Türk vatandaşı var mı?

***

Günümüze bakıyorum. Türk'e en büyük zulmü gene Türk yapıyor. Günümüzde korkmayan bir Türk vatandaşı var mı?

Hani, "Özgürüm. Anayasanın koruması altındayım. Suç işlemediğim sürece kimse bana dokunamaz" diyen tek bir Türk vatandaşı var mı? Varsa da ben bilmiyorum. Neden mi? Suçu artık yasalar tanımlamıyor. Suçu artık sadece siyasal iktidar tanımlıyor da ondan.

Seni alırlar, hapsederler, sesini kısarlar. Yatarsın.

Suçun mu? Onlar bilirler. Sen bilemezsin. Hiç öğrenemeden yıllarca yatarsın.

Kafka'nın davası böyledir.
Sen bilemezsin, onlar bilir.

***

'Çizgiyi aştın' demişlerdi.
Ama gerçekte çizgi yoktu.

Budur.

***

Fransa'yı kınayalım.
Arada bir aynaya da bakalım…

Prof. Mehmet Haberal CHP milletvekili. Orada yatmasının ayıbını nasıl görmezden geliyoruz?
Mustafa Balbay CHP milletvekili. Bin günü aştı tutuklu. Bu ayıpları nasıl taşıyoruz da başka bir ülkeyi kınıyoruz?

Özdemir İnce'nin
01.01.2012 Tarihli
Hürriyet Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Fransa Büyükelçisi'ne Mektup

Sayın Büyükelçi, önce tanışalım: Ben, Özdemir İnce, Fransızca ile 1948 yılında ortaokulda tanıştım. *(Babam, Mersin'i işgal eden Fransızlara karşı savaşmıştı ama Fransızca öğrenmemi istiyordu.)* Türkiye'de Fransız dili ve edebiyatı okudum, Paris Üniversitesi Sorbonne'a bağlı "Institut des professeurs de français à l'Etranger"de Fransız hükümetinin burslusu olarak 1965 ve 1966 yıllarında öğrenim gördüm.

Bunun dışında, 1983 ve 1986 yıllarında da Fransa'nın yazınsal çalışma burslarından yararlandım. Başta Rimbaud, Lautréamont, Aloysius Bertrand, René Char gibi şairler olmak üzere birçok Fransız yazarını Türkçeye çevirdim, kitapları yayınlandı.

Bundan dolayı olacak, 1990 yılında, devletiniz tarafından "Officier de l'Ordre des Arts et les lettres" rütbesiyle onurlandırıldım.

1983 yılında Mallarmé Akademisi'ne ömür boyu "yabancı üye" seçildim. Fransa'da dört kitabım yayınlandı. Beşincisi bu yıl yayınlanacak.

'SOYKIRIM DEĞİL' DİYECEĞİM

Sözü, 577 milletvekili üyeli Fransa Ulusal Meclisi'nde 45 oyla onaylanan, Ermeni soykırımını kabul etmeyenleri cezalandıran yasaya getirmek istiyorum. Öneri Senato'da henüz onaylanmadı ama o sürecin tamamlanmasını beklemeyeceğim.

Bu sütunda bu konuda epeyce yazı yayınladım ama özellikle ikisi doğrudan doğruya Fransa ile ilgili:

"Fransa Büyükelçisi Mutlu mu?" (28.01.2001), "Fransa Büyükelçisi Monsieur Paul Poutade'a Mektup" (21.12.2004). Bir de "Fransız Elçisi'nin Hac Seferi" (15.07.2005) tarihli bir yazım var.

Her yıl en azından bir kez Fransa'ya giderim. Birkaç ay sonra gene gideceğim. Bu gidişimde sorarlarsa, bizim "Ermeni Gailesi" olarak tanımladığımız olayların bir soykırım olmadığını söyleyeceğim, gerekirse böyle yazacağım. Böylece bir yıl hapis ve 45 Euro para cezasını göze alacağım. Param yok! Ceza parasını ödemeyeceğim için fazladan hapis yatar mıyım?

AMAÇ, TÜRKLERİ ASYA'YA KOVMAK

Sayın Büyükelçi, Fransız tarihçi Gaston Gaillard'ın 1920 yılında Chapelot Yayınevi tarafından yayınlanan "Türkler ve Avrupa" *(Les Turcs et l'Europe)* adlı kitabını duydunuz mu?

Bu kitap 1920'den sonra neden bir daha yayınlanmadı acaba? 1915 olaylarını, bilgi kirlenmesi olmadan sıcağı sıcağına ve tarafsız olarak yazdığı için mi yeni baskıları yapılmadı?

Yazar, kitabının VII. bölümü olan "Osmanlı İmparatorluğu'nun Parçalanması" bölümünde Osmanlı-Ermeni sorununu ele almaktadır. *(Kitabın 262-297 sayfalarında yer alan bu bölümün fotokopisini size göndereceğim.)*

Yazara göre, genel olarak Doğu Sorunu'nun bir parçası olan Ermeni sorunu, Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalama girişimlerinin yanı sıra Türkleri Asya'ya kovma amaçlarından vazgeçmeyen İtilaf Devletleri'nin *(İngiltere, Fransa)* kasıtlı tutumları yüzünden içinden çıkılmaz duruma gelmiştir.

ERMENİLERDEN SİZ ÖZÜR DİLEYİN

Sayın Büyükelçi, Fransa'da neden 600 bin Ermeni vatandaşınız var?

Ermenistan sınır komşunuz mu? Bu soruyu sorduğum hiçbir Fransız doğru dürüst cevap veremedi. Çünkü kendilerine gerçekler söylenmemişti; ne Justin McCarthy'nin "Ölüm ve Sürgün" *(Death and Exile)* adlı kitabını, ne de bu kitabın sözünü ettiği "Archives des Affaires Etrangères de France, Levant, Arménie. 1918-1919" belgelerini okumuşlardı:

1 Kasım 1918 tarihinden itibaren Çukurova bölgesini işgal eden Fransa, bölgede bir Ermeni devleti kurma vaadiyle Ermenileri kandırdı. Önce gönüllü Ermeni taburları oluşturuldu.

Daha sonra, ABD, Mısır, Suriye ve Fransa'dan 200 bin Ermeni gelmesi üzerine, Fransız Doğu Lejyonu'na bağlı Ermeni Lejyonu kuruldu. Bu özel birliğe Fransız üniforması giydirildi ve eline Fransız silahı verildi. *(Aynı şeyi Çarlık Rusya 1914-1915'te Doğu Anadolu'da yapmıştı)*. Adı geçen birlik 1921 yılına kadar bölgede akıl almaz katliamlar yaptı. Fransa için utanç verici olan bu günleri Çukurova halkı "Kaç-Kaç Dönemi" olarak adlandırır. Yaşar Kemal'e sorun, size anlatır!

20 Ekim 1921'de TBMM hükümeti ile Fransa arasında imzalanan Ankara Antlaşması'ndan sonra Fransız işgal kuvvetleri Suriye ve Lübnan'a çekilirken yanında 50 bin Ermeni götürdü. Ardından, Fransızların Çukurova'da *(Kilikya'da)* yüzüstü bıraktığı Ermeniler önce Suriye ve Lübnan'a, daha sonra da Fransa'ya gittiler. Fransa'daki 600 bin Ermeni asıllı seçmenin öyküsü böyledir!

Kim kimden özür ve bağış dileyecek Sayın Büyükelçi? Sizce Fransa'nın kandırdığı Ermenilerden özür dilemesi gerekmiyor mu? Türkiye'den özür dilemesi gerekmiyor mu? Sömürgeciliğin faydalarını ders kitaplarına koyan Fransa kendi tarihiyle ne zaman yüzleşecek? Tabii, Türkiye tarihini saptırmadan, kendisini ve Türkiye'yi satmadan!" •

Mehmet Perinçek'in
09.12.2011 Tarihli
Aydınlık Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

Ahmet Davutoğlu'na Açık Mektup

Sayın Ahmet Davutoğlu
T.C. Dışişleri Bakanlığı-Ankara

21 Kasım 2011 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki habere göre Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi'nden bir heyetin 2012 yılının ilk aylarında Rusya'ya giderek Ermeni meselesinde Türk tezlerini güçlendirecek belgeleri arşivlerden çıkarması planlanmaktadır.

Bakanlığınızın bu önemli ve faydalı adımıyla ilgili bazı noktalara dikkatinizi çekmek istiyorum.

10 seneyi aşkın süredir Rus devlet arşivlerinde Ermeni meselesi üzerine araştırmalar yapıyorum. Rusya Askeri Tarih Devlet Arşivi'nde, Rusya Askeri Devlet Arşivi'nde, Rusya Federasyonu Devlet Arşivi'nde, Rusya Toplumsal Siyasal Tarih Devlet Arşivi'nde, Rusya Film ve Fotoğraf Dokümanları Devlet Arşivi'nde, Soljenıtsın Vakfı Rus Diasporası Arşivi'nde, Rus siyaset ve bilim adamlarının kişisel arşivlerinde ve Rusya'nın önde gelen kütüphanelerindeki çalışmalarım sonucunda konuyla ilgili binlerce sayfa materyal topladım.

Bu kaynaklardan yararlanarak Türkçe haricinde İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça, Farsça, İsveççe ve Azeri Türkçesinde kitap ve makaleler yayımladım. Bu kitaplardan örnekleri ekte takdim ediyorum.

Rusya'da ülkenin önde gelen yayınevlerinin birinden çıkan kitabım büyük ses getirdi. Kitabın Moskova'nın en büyük kitabevinde yapılan tanıtım etkinliğine Rus, Ermeni ve Azeri bilim, siyaset ve medya çevrelerinden önemli katılım oldu. Özellikle Rus ve Ermeni basınında kitabım geniş yer buldu. Bu temelde devlet televizyonu

da dahil birçok programa çağrıldım, röportajlar ve konferanslar verdim. Türk tezleri ilk defa bu kadar etkili bir şekilde Rusya'da dile getirilmiş oldu. Akademik dergilerde makalelerim yayımlandı.

Aynı şekilde Azerbaycan'da çıkan başka Rusça ve Azeri Türkçesi kitaplarım da geniş çevreler tarafından tartışıldı. İran'da Farsça olarak yayımlanan başka bir çalışmamın da ülkede etki yarattığını kitabı basan yayınevi bana bildirdi.

Ayrıca tutuklanmasaydım Ekim ayında Moskova Devlet Üniversitesi Asya ve Afrika Ülkeleri Enstitüsü'nde enstitü müdürünün yönetiminde ve Ermeni bilim adamlarının katılımıyla Rusya'da çıkmış olan kitabımın tartışılacağı bir yuvarlak masa toplantısına katılacaktım. Bunun haricinde Nisan ayında Bosna-Hersek'te, Ermeni meselesiyle ilgili tebliğ sunacağım uluslararası bir toplantıya davetliydim. Bunlara ek olarak Rus bir meslektaşımla hazırlamakta olduğum iki ciltlik bir kitap çalışması da iletişimimizin kesilmesine yol açan tutuklanmam dolayısıyla yarıda kalmıştır.

Bu araştırmalarım çerçevesinde geçmiş dönemde bakanlığınızın birçok toplantısına davetli olarak katılmıştım. Diğer yandan 2007-2008 yıllarında Sayın Abdullah Gül ve Ali Babacan'ın bakanlığı döneminde Dışişleri Bakanlığı'nın projesi çerçevesinde Rus arşivlerinde çalışmalar da yapmıştım. Bütün bu çalışmaların sonucunda hâlâ birçoğu yayımlanmamış olan belgelerin işlenerek dünya kamuoyuna sunulmasına yönelik bakanlığınızın ilgili dairesiyle koordinasyon halinde size bazı projeler sunulmuştu. 2009 Haziran'ından bugüne kadar bunlara olumlu ya da olumsuz bir cevap alamadım.

Özellikle belirtmek isterim ki bu projelerin bütçesi bakanlığınızın ilgili dairesi tarafından belirlenmiştir. Cumhuriyet gazetesinin ilgili haberi üzerine bu konuyu tekrardan size sunmak istedim. Çünkü elimde Ermeni meselesiyle ilgili Türkiye'nin tezlerini destekleyen, senelerce süren çalışmalar sonucunda Rus arşivlerinden kopyaları alınmış birçok belge var. Belgelerin parası verilmiş, izinleri alınmış ve bu belgeler yayımlanmak/çevrilmek üzere tasnif edilmiştir. Daha önce proje-

Yazarımızı Tanıyalım: Mehmet Perinçek, İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü'nde araştırma görevlisi olarak çalıştı. 2005-2006 öğretim yılında Moskova Uluslararası İlişkiler Devlet Enstitüsü'nde (Üniversitesi) [MGİMO(U)] misafir araştırma görevlisi olarak çalıştı. Burs alarak Rusya Federasyonu'na gitti. Sekiz yıl Rus-Sovyet devlet arşivlerinde "Türk-Sovyet ilişkileri" ve "Ermeni meselesi" üzerine araştırmalar yapan Perinçek'in, Atatürk'ün Sovyetlerle Görüşmeleri / Sovyet Arşiv Belgeleri'yle, Boryan'ın Gözüyle Türk-Ermeni Çatışması ve Avrasyacılık / Türkiye'deki Teori ve Pratiği başlıklı üç kitabı yayımlandı. Güncel Türk dış politikası üzerine çalışmaları da olan Perinçek, Türkiye'de ve yurtdışında konferanslar vermekte, sempozyumlarda tebliğler sunmaktadır. Mehmet Perinçek İngilizce, Almanca, Rusça ve Osmanlıca biliyor.

Dikkatinize sunduğum bu çalışma, bilimsel bir çerçevede, siyasi ve "hukuki" sürece malzeme yapılmadan, olması gerektiği disiplin içerisinde yürütülüp **kısa sürede sonuçları alınabilir.**

lerde belirtilmiş olsa da bu belgelerin içeriği konusunda tekrar bilgi vermek isterim:

1- 700 sayfanın üzerinde Rus Kafkas orduları askeri mahkemelerinde I. Dünya Savaşı sırasında işgal bölgelerinde Müslüman nüfusa karşı giriştikleri katliam ve yağma suçlarından dolayı Ermeni gönüllülerin yargılandıkları davaların tutanakları. Türkiye'ye karşı savaşan bir ordunun askeri mahkemelerinin kendi komutası altındaki Ermeni birliklerinin gönüllülerini yargılaması, Türk tezinin dünya kamuoyuna anlatılmasında büyük önemi vardır.

2- Çok sayıdaki Türkiye Ermenisi'nin I. Dünya Savaşı sırasında Rus ordularıyla işbirliği yaptığını ve Türk ordularını arkadan vurduğunu gösteren belgeler. Bu belgeler, Türkiye'nin cephe gerisindeki tehdidin büyüklüğünü ve alınan tedbirlerin meşruluğunu kanıtlamaktadır.

3- Taşnak ve Hınçak partilerinin, kuruluşlarından I. Dünya Savaşı'na kadarki süreçte Türkiye'ye karşı sürekli terör faaliyeti yürüttüğünü ortaya koyan Çarlık polis istihbaratının raporları.

4- Yüzlerce Taşnak lider ve üyesinin devlete karşı işlenen suçlar kapsamında Çarlık Rusyası'nda yargılandıkları davanın binlerce sayfalık iddianame ve eklerinin Türkiye'yle ilgili bölümleri.

Son 2 maddedeki belgeler, Taşnakların kurulduğundan beri devamlı terör faaliyeti yürüttüğünü ve Türkiye'nin bunun karşısında kendini savunduğunu kanıtlamaktadır.

Sözü geçen belgelerin arşivlerden tekrar aranıp bulunmasına gerek yoktur. Belirttiğim gibi bunlar, tasnif edilmiş, Rusça basılmaya veya çevrilerek dünya dillerinde yayımlanmaya hazırdır. 2015 yılına az bir süre kaldığı düşünülürse, Rusya'ya gönderilecek heyetin bunlar için zaman, emek ve para harcamasına gerek yoktur.

Ayrıca; birkaç aylık bir çalışmayla bunların hepsini toplamak da mümkün değildir. Dolayısıyla benim elimdeki belgeler hızla dünya kamuoyuna sunmak amacıyla yayına hazırlanabilir.

Bunun dışında gidecek heyete de arşivlerle ilgili tecrübelerimi aktarabilirim. Böylece, aynı işin iki kez yapılıp enerjinin boşa harcanmasının önüne geçilebilir.

Dikkatinize sunduğum bu çalışma, bilimsel bir çerçevede, siyasi ve "hukuki" sürece malzeme yapılmadan, gereken disiplin içerisinde yürütülüp kısa sürede sonuçları alınabilir. Türkiye açısından büyük önem taşıyan bu konuya Dışişleri Bakanlığı'mızın gerekli dikkati göstereceğini umuyorum.

Saygılarımla... •

Liberte Egalite Fraternite

New York'ta, entellektüel mimar arkadaşım Peter Schultz, alt kattaki komşusundan çok şikayetçi idi.

Yazan: AYHAN SİCİMOĞLU

Komşu, devamlı otlar, yapraklar, unlar filan yakıyor ve tuhaf çığlıklar atarak evinde dans ediyormuş. Alt kattan, sabahın çok erken saatlerinde sızan dumanlar, çığlıklar, ulumalar ve davul sesleri o kadar çok rahatsız edici bir duruma gelmiş ki, bir sabah dayanamamış, hiddetle alt kata inip şiddetle kapıyı vurmuş. Yüzü savaş renkleriyle boyalı, kafasında tüyler, sarışın bir Amerikalı açmış kapıyı ve üst kattaki soluk benizliye, kızılderi lisanı ile defolmasını söylemiş.

Arkadaşım çok korkmuştu. "Polise gideceğim" vs. diye geveleyip duruyordu, ama sonunda onu razı ettim.

Beyazlar yıllar sonra nihayet anlamıştı. New York'daki bu yepyeni "trend"e kapılan bu çılgın komşu, daha derinden keşfetmeye çalışıyordu Kızılderili'nin ruhsal dünyasını. Hoş, ayrıca orası da "New York" idi.

Alt kattaki komşuya, Kızılderili'yi anlamaya çalışan, belki de günah çıkartan bir beyaz olduğu için tuhaf bir yakınlık duymaya başlamıştım.

Acaba asırlardır "Kafa derisi yüzen Türk" veya İtalyancası ile "Anacığım Türkler!!", aslında derin felsefesi, adaleti ve naif hoşgörüsü ile Avrupalı'dan çok daha üstün insanlar mı idi? Eminim günün birinde tarih başka türlü okunacak ve sonunda Avrupalı o ödünün patladığı Osmanlı'nın o german harfler ile üç sözcük:

"Liberte", "Egalite" ve "Fraternite". Bu sözcükler aynı zamanda resmi evraklarında da ve paralarında da basılı. Meşhur Fransız İhtilali'nden kalma bir "Milli Motto" bu. Bu üç sözcüğe aslında bir de "Ou la Mort" (veya ölüm) ekli imiş ama çok sert bir ifade olması nedeniyle kaldırılmış.

Özgürlük, Eşitlik ve Kardeşlik. Tarsus Amerikan Koleji'nden okul ağabeyim Uluç Gürkan'ın 3 maddelik damardan "Ermeni Soykırımı" karşıtı iddialarını düşünmeden edemedim. *

Bir: Hukuki çerçeve. BM yasası 1948. Soykırım iddiası tüzel kişilere yönetilemez, gerçek kişilere yönetil-

BM yasası 1948. Soykırım iddiası tüzel kişilere yönetilemez, gerçek kişilere yönetilmesi gerekir.

çek ve ütopik kimliğini, Kızılderili'ye nihayet uyanmış Amerikalı gibi yeniden keşfedecek.

Asırların "Türk Korkusu"nun aslında kendilerinin doğurduğu Haçlı Seferleri'ne karşı bir "survival" olduğunu anlayacaklar mı acaba? Bu, kemiklere kadar işlemiş öyle bir korku ki hâlâ sızlıyor. Verimli Türkiye toprakları ise günah keçilerinin favori otladığı. Sonu gelmeyen Epik Yunan oyunları ile dünya anfitiyatrosunun vazgeçilmez sahnesi.

Fransa'nın güneyindeki Nis şehrinin Adliye Sarayı'na yanyana dizilmiş, birbirinin aynı üç ana kapıdan giriliyor. Her birinin üzerinde kocamesi gerekir.

İki: Uluslar arası yetkili mahkeme olarak Malta Mahkemesi tanınmış ve 3 sene süren duruşmalar sonucu "Takipsizlik Kararı verilmiş". Kayıtlar Londra da.

Üç: "Tehcir"in soykırım aracı olduğu iddiası hukuken geçersizdir. 1949 Cenevre Andlaşması'nın 1977 ek maddesine göre askeri nedenler ile yapılan tehcir değerlendirmeye açıktır.

Aslında tuhaf bir şekilde Fransa, Adalet Sarayı ana kapılarına yazdığı o meşhur ulusal mottosuna da karşı çıkmıyor mu? Eğer ben kendi düşüncemi, yani "Ermeni soykırımı asılsız bir iddiadır" diyemiyorsam, nerde be-

nim düşüncemi ifade "Libertem"?

Eğer Türk halkı dışarı itiliyorsa, düşüncemizi ifade edebilmemiz para ve hapis cezasına sebep olacak ise, ama aynı zamanda Türkiye aleyhine isteyen istediğini atıp tutacak ise, nerde benim "Egalitem"? Fraternite konusuna girmeye ise hiç gerek yok. Düşman iki toplum yaratmaya sebep olacak tutumlar ile Fransa, o meşhur mottosuna temelden karşı çıkmıyor mu? Hem de tüy dikerek ve adeta o kaldırılan 4. Maddeyi de yeniden ekleyerek: "Ou la mort".

Bu "Hortlamaların" zamanlamasına dikkat çekerim.

Başkanlık seçimlerine az kala "SuperSarko", beşyüzbin Ermeni asıllı Fransız oy avcılığında.

Başkanlık seçimlerine az kala "SuperSarko", beşyüzbin Ermeni asıllı Fransız oy avcılığında. Avrupa'nın politik lideri olma çabaları, kaybettiği kredi notlarının açacağı yaralarına merhem olacak mı acep?

Almanya'ya kaptırdığı ve hiç bir zaman ele geçiremeyeceği "Ekonomik Lider" vasfını "Politik Lider"lik ile mi ikame edecek?

Nice'de "Pieton" (yaya alışveriş sokağı)ında İstanbul'dan gitme cafe sahibi Levon ile muhabbetdeyiz.

"Abi bence bu işin içerisinde sırf oy beklentisi yok; bizim bilmediğimiz kimbilir neler var acaba" diye sorduğunda, Sarko'nun bayram değil seyran değil Ekim ayında Erivan'a ziyarete gittiğini ve beş milyarlık nükleer santral anlaşması imzalandığını hatırlattım.

Türkiye, bence yanlış agresif reaksiyon gösteriyor, yani Fransa'nın istediği tuzağa düşüyor. Politik liderlerimizin, ağızlarından çıkacak her sözcüğe çok dikkat etmeleri gerekir. Fevri "Delikanlı Mert Türk", "Osmanlı tokadı" vesaire imajı ile dünya kamuoyuna "Bakın, ben sizlere demedim mi? Alın size 'terorist müslüman' bir ülke daha var yolumuz üzerinde" diyecek Sarkoş.

Büyükelçimizi geri çekeceğimize, kuvvetli, konulara vakıf, bilgili dünya adamlarımızı, kültür ateşelerini yollamamız daha yerinde olmaz mı?

Tabii herzaman ekonomik yaptırımlar ile kolkola. •

**(Destek Yayınevi, Kasım 2011: Ermeni Sorunu'nu Anlamak. Uluç Gürkan)*

Hakimiyeti Milliye

YAZILARI

GAZİ'NİN SIHHATİ

Devrimlerin sarsılmaz gücüne cepheden saldıramayanlar, onu, alçakça kışkırtma ile arkadan vurma politikasını güdüyorlar.

Birkaç aydır ki, memleketin içinde ve dışında geniş bir propaganda faaliyeti mevcuttur. Dini ve ekonomik konular içinde yalanlar, iftiralar uyduran bu kışkırtıcılar, son zamanlarda başka bir konu etrafında ısrarla çalışıyorlar.

Bu, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in sağlığı konusudur. Güya, Gazi Hazretleri, devlet işleriyle ilgilenemeyecek derecede hastaymış…

Fesat anlayışta olanların bu tür propagandadan bekledikleri sonuç ise, meçhul değildir. Türk milleti, sarsılmayan bir heyecan ve inanç ile her sahada çalışmaya başladı. Harf Devrimi sayesinde ilim, fen, sanat ve bir söz ile medeniyet kapılarını açabilecek olan altın anahtarı ele aldı. Bu gidiş, önüne geçilemeyen sel gibi bir düzeyde akıyor. Böylece barış ve çalışma içinde geçecek birkaç seneden sonra Türk Vatanı imar edilmiş olacak ve Türk milleti refaha kavuşacaktır.

Bu manzara, ihtimal ki vatan düşmanlarını hasetlerinden çıldırtıyor, onları hileye, yalana ve iftiraya sevk ediyor.

Düşmanlar kışkırtıcılığa nereden başlamak lazım geldiğini düşündükleri zaman, her şeyden önce, halkın kaynayan çalışma heyecanını söndürmeye karar veriyorlar.

Bunun için de, milletin sonsuz sevgisine mazhar olmuş Gazi'nin sıhhat ve hayatı etrafında yalan-yanlış haberler yayıyorlar. Bundan kasıt, kamuoyunu üzüntüye ve sarsıntıya sokmak ve bunun sonucunda da, genel çalışma temposunu yok etmektir.

Büyük Gazi'nin sıhhat ve hayatı etrafında yalan hikâyeler uyduranların daha kötü bir niyetleri vardır. Onlar, içerde ve dışarıda anlatmak istiyorlar ki, Türkiye'de bugün yaşanan rejim, Gazi'nin şahsı ve hayatı ile varlığını korumaktadır. Böyle bir gelişme Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı güven ve inancı sarsan bir şeydir.

Gafiller, unutuyorlar ki, Gazi Haz-

retleri bütün işlerinde halkın dileklerini, duygularını ve ihtiyaçlarını göz önüne alan ve bu türden tesirlerin altında yürüyen bir halk babasıdır.

"Eğer milletin, kararlarımızın ve harekâtımızın sorumluluğuna katılma kararında olmadığını zannetseydik, bu memleketi idare sorumluluğunu bir dakika bile omuzlarımızda taşımak istemezdik!" diyen Gazi'nin kendisidir.

Gene Büyük Gazi'dir ki: "İki Mustafa Kemal vardır. Birisi Ben, fani Mustafa Kemal, diğeri milletin arasında mevcut ebedi Mustafa Kemal'dir ki, ben onların hayallerini gerçekleştiriyorum!" diyerek büyük bir gerçeği ifade etmişti.

Cumhurbaşkanımızın hayat ve sıhhatine dair olan gerçeğin özeti şudur:

Gazi, bugün her zamankinden ziyade sağlam ve sağlıklıdır. Son günlerde şiddetli kar ve tipiye karşın sık sık at gezintileri yapıyor, avlanıyor, civardaki köylülerle ilgileniyor, Ankara sokak ve pazarlarında dolaşıyor. Buna ilaveten, Bakanlar Kurulu toplantılarına katılıyor, Türkçe veya yabancı dilde eline aldığı bir kitabı, -kaç saat sürerse sürsün- bitirmeden bırakmıyor, ekseriye gerçekleştiği gibi en küçük bir ara vermeden on sekiz saat durmaksızın çalışabiliyor!

Yazık ki, bu güneş gibi gerçekler ve olaylar ortada dururken, olumsuz propaganda gene alabildiğine sürüp, gidiyor.

Yürekleri vatan endişesi ile titreyen vatandaşlara öğüdümüz şudur: Müsterih olsunlar. Ortada endişelerini haklı gösterebilecek hiçbir sebep yoktur.

Güneşin ışığını balçıkla sıvamaya çalışan hainlere gelince; onları söz söylemeye, cevap vermeye bile layık görmüyoruz. Henüz, zehirden şifa umacak kadar gafil değiliz. Onlara yapılacak işlem, İsmet Paşa Hazretleri'nin şu sözlerini yüzlerine fırlatmaktır:

"Gazi, daha pek çok zaman bu vatana hizmet edecek çağda ve sıhhattedir. Merak edenler, sebep hâsıl olursa O'nun, en az Başkomutanlık Meydan Muharebesi'ndeki kadar genç ve diri olduğunu göreceklerdir…" •

"Eğer milletin, kararlarımızın ve harekâtımızın sorumluluğuna katılma kararında olmadığını zannetseydik, bu memleketi idare sorumluluğunu bir dakika bile omuzlarımızda taşımak istemezdik!" diyen Gazi'nin kendisidir.

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
9 Mart 1929

Şakir Zümre, 1925 yılında İstanbul Haliç'te özel sektöre ait ilk silah ve cephane fabrikasının tamamını yerli sermaye ile kurdu. Uçak bombaları, silah ve cephaneden, ziraat aletleri ve soba üretimine kadar çeşitli konular üzerinde çalıştı. Türk Savunma Sanayii'nde özel sektörün öncülüğünü yapan ilk Türk girişimci Şakir Zümre'nin faaliyetleri ilk kez yayımlanan belge ve fotoğraflarla bu kitapta gün ışığına çıkıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Cengiz Önal

"Türk Ulusu yeni bir iman ve kesin bir ulusal azim ile yeni bir devlet kurmuştur. Bu devletin dayandığı esaslar Tam Bağımsızlık ve Kayıtsız-Şartsız Ulusal Egemenliktir."

Gazi Mustafa Kemâl Atatürk

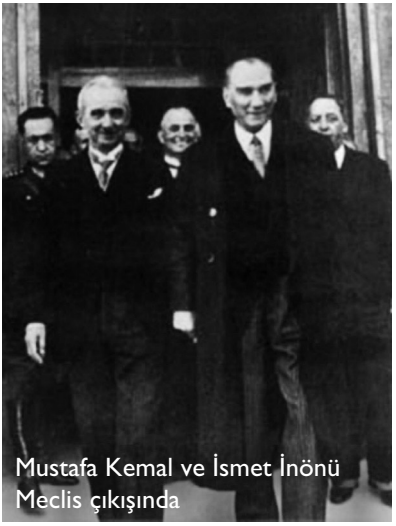
Cumhuriyet Anayasası

26

20 Ocak 1921 Anayasası geçici bir nitelik taşıyor ve ihtiyaca cevap vermediği gibi, 1876 Anayasası'nın kimi hükümlerini de halen muhafaza ediyordu. Yürürlükteki bu anayasanın Mustafa Kemal'de rahatsızlık yaratmasına karşın; TBMM'nin açılmasından buyana yeni bir anayasanın hazırlanıp çıkarılması için müsait zaman ve uygun ortam henüz bulunamamıştı.

Özellikle, Meclis'te zamanla kendini gösteren ve çağdaş yasaların çıkarılmaya çalışılması esnasında ciddi derecede muhalefet eden kimi şahıslar, padişahlığın veya halifeliğin etkisinden uzun süreden beri kurtulamamışlardı. Bunların, çağdaş girişimlere ve alınan onca mesafeye karşın, İstanbul'un otoritesinin hakim olması yönündeki arzularını gizlemeye ihtiyaç duymadan, bunu zamanla ortaya koymaları, ulusal bir anayasa çıkarılabilmesi için gerekli olan toplumsal mutabakatın sağlanmasının önündeki en önemli engeldi.

Mustafa Kemal'in yakın silah ve çalışma arkadaşlarının içinde bile bu görüşte şahısların bulunması, Meclis'-

Mustafa Kemal ve İsmet İnönü Meclis çıkışında

teki dengenin ne denli hassas bir noktada bulunduğunun açık göstergesiydi. Dolayısıyla, Meclis'te böylesi bir durum varken, Türk Ulusu'nun genelinden, çağdaş bir anayasa yapılması konusunda toplumsal ve ulusal bir mutabakat beklemek hayali bir düşünceye hizmet etmek gibi olurdu…

***

Cumhuriyet Anayasası'nın Kabulü *(20 Nisan 1924)*

Cumhuriyetin ilanı ve halifeliğin kaldırılmasıyla devletin bünyesinde köklü değişiklikler yapıldı. Dolayısıyla ve halen yürürlükte olan anayasanın da çağdaş ihtiyaçlara cevap veremiyor olması itibariyle, geniş kapsamlı yeni bir anayasaya ihtiyaç vardı.

Mustafa Kemal bu amaçla özel bir çalışma grubu oluşturmuş, kendisi de çalışmaları yakından izlemiş ve yönlendirmişti. Yoğun çalışmalar yapılmış ve sonuçta 108 maddelik bir Anayasa Taslağı metni hazırlanarak, Mart-1924 ayı başlarında Meclis'e sunulmuştu.

Muhalif kanat başlangıçta tepki gösterdi. Tasarı üzerinde Meclis'te ciddi tartışmalar yapıldı ve gerilimli geçen oturumlar oldu. Anayasa Tasarısı hakkında yapılan eleştirileri dört kısımda toplanıyordu.

Bunlar;

1- *Anayasa bir Kurucu Meclis tarafından hazırlanmalı,*

2- *Millet Meclisi'nin yanı sıra ikinci bir Meclis de olmalı,*

3- *Cumhurbaşkanı'na verilmek istenen veto hakkı,*

4- *Cumhurbaşkanı'nca Meclis'i dağıtma yetkisi* olarak sıralanabilir…

Tartışmalar özellikle Cumhurbaşkanı'nın Meclis'i dağıtabilme ve yasaları veto edebilme hakkı üzerinde yoğunlaştı. Devlet Başkanının seçimlerin yenilenmesine karar verme yetkisi Meclis'çe kabul edilmedi. Veto hakkı ise değişiklik yapılarak benimsendi. Buna göre; Cumhurbaşkanı, Anayasa ve Bütçe ile ilgili yasalar hariç olmak üzere, uygun görmediği yasaları tekrar görüşülmek üzere Meclis'e iade edebilecekti. Veto edilen yasalar Meclis'çe tekrar benimsenirse, Cumhurbaşkanı bunları onaylamak zorundaydı. Meclis'in tasarıda yaptığı diğer bir değişiklik ise; Cumhurbaşkanı'nca onaylanan

Anayasa çalışmaları günlerinde halkın meclise ilgisi

Anayasa hazırlığı günlerinde bir Meclis çalışması

hükümet listesi Meclis'ten güvenoyu alacaktı. Ayrıca 7 yıl olarak belirlenen Cumhurbaşkanlığı süresi Meclis'in görev süresine göre ayarlanarak dört yıla indirilmişti. Tartışmalar sonucu gerekli düzeltme ve düzenlemeler yapılarak, Anayasa Taslağı'na son şekli verildi ve Meclis'in onayına sunuldu. Meclis'te 20 Nisan 1924 günü yapılan oylama sonucu yeni Anayasa kabul edilerek yürürlüğe girdi.

Cumhuriyet Anayasası'nın İçeriği

Anayasa 105 maddeyi içeren altı bölümden oluşuyordu. İlk 8 Madde ana hükümlerle ilgiliydi. Bunlara göre;

•Türkiye Devleti bir Cumhuriyet'tir.

•Devletin dini İslam, resmi dili Türkçe, başkenti Ankara'dır.

•Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.

•Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletin yegâne temsilcisi olup, Millet adına egemenlik hakkını yalnız o kullanır.

•Yasama ve yürütme yetkisi gücü Meclis'te toplanır.

•Meclis yürütme yetkisini kendi seçtiği Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu eliyle kullanır.

•Meclis hükümeti her vakit denetleyip düşürebilir.

•Yargı hakkı millet adına, usul ve kanuna göre bağımsız mahkemelere verilmiştir."

İkinci bölümde yasama ile ilgili konular yer almıştır. Üçüncü bölüm yürütme, dördüncü bölüm yargı erki, beşinci bölüm ise kamu haklarına ayrılmıştır.

Kamu hakları bölümü özetle şunları öngörmekteydi:

•Her Türk hür doğar, hür yaşar. Hürriyet başkasına zarar vermeyecek her şeyi yapabilmektir.

•Türkler kanun karşısında eşittirler. Her türlü grup, sınıf, aile ve kişi ayrıcalıkları kaldırılmıştır.

•Kişi dokunulmazlığı, vicdan ve düşünme özgürlüğü, söz, yayın yolculuk, çalışma, mülk edinme hakkını kullanma, toplanma, dernek, ortaklık kurma hakları Türklerin doğal haklarıdır.

•Cana, mala, ırza, konuta hiç bir suretle dokunulamaz.

•Kanun dışında kimse yakalanamaz ve tutuklanamaz.

•İşkence, eziyet, zorbalık ve angarya yasaktır.

•Hiç kimse mensubu olduğu din, mezhep ve felsefi inanışından dolayı kınanamaz.

•Asayiş, ahlaki kurallar ve kanun hükümlerine aykırı bulunmamak şartı ile her türlü ayinler serbesttir.

•Kanunda yazılı usul ve haklar dışında kimsenin konutuna girilemez, üstü aranamaz.

•Basın kanun çerçevesinde serbesttir ve yayınından önce denetlenemez.

•Hükümetin gözetimi ve denetlemesi altında ve kanun çerçevesinde her türlü eğitim serbesttir.

•Hiç kimse kanunca bağlı olduğu mahkemeden başka bir mahkemeye verilemez.

•Kadın erkek bütün Türkler ilköğretimden geçmek mecburiyetindedir. İlköğretim Devlet okullarında parasızdır.

•Türkiye'de din, ırk ayırt edilmeksizin vatandaşlar bakımından herkese -Türk- denir.

Bu hükümler Büyük Fransız Devrimi'nin dünyaya mal ettiği değerlerdi ve çağdaş dünyanın temel ilkeleriydi. Altıncı Bölüm çeşitli maddeleri kapsıyordu. Bu bölümün 102. Maddesi, Anayasada değişiklik teklifi için Meclis üye sayısının en az üçte biri tarafından imzalanmasını, değişikliklerin mevcudun üçte iki çoğunluğu ile kabul edilebileceğini; Devlet şeklinin Cumhuriyet olduğunu belirten birinci maddenin değişmesi için hiç bir suretle teklif yapılamaz hükmünü getiriyordu.103. Maddesinde ise; "Anayasa'nın hiç bir maddesi hiç bir sebep ve bahane ile işlerlikten alıkonamaz. Hiçbir kanun anayasaya aykırı olamaz" deniliyordu.

***

Laik ve çağdaş Türkiye yolunu açan bu Anayasa, günün ihtiyaçlarına göre birkaç defa değişiklik geçirdi. Yapılan değişiklikleri özetle ifade edersek;

•10 Nisan 1928'de laikleşme ile ilgili hükümler gözden geçirildi.

•5 Aralık 1934'de 30 yaşını bitiren her kadın ve erkeğin milletvekili seçilmesi ve seçmen yaşının da 18'den 22'ye çıkarılması uygun görüldü.

•5 Şubat 1937'de Anayasa'nın 2. Maddesi'ne, -Türkiye Devleti Cumhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Laik ve Devrimcidir- ifadelerinin eklendiğini görürüz...

Gazi Mustafa Kemal, olumsuz tepkileri göğüsleyerek ve gündeme getirilen her talebi aydınlatıcı söylemlerle yanıtlayıp, tatmin edici görüşlerini ortaya koyarak Meclis'ten çıkmasını sağladığı 1924 Anayasası'yla, yeni Türkiye Devleti'nin hukuki dayanağını, tarihi süreç ve zamanın gereklerine uygun bir şekilde sağladı. Ulusun, kayıtsız-şartsız egemenliğini temel alan bu Anayasa'da esaslı bir değişiklik yapılmadan, 1945'te çok partili demokratik rejime geçildi. •

cengizonal@butundunya.com.tr

(Gelecek Ay: Şeyh Sait Ayaklanması ve Takrir-i Sükûn Kanunu)

Cengiz Özakıncı

Sivas'lı Misyoner Henry H. Riggs'in 1911 Dersim Raporu

Osmanlı *döneminde Dersim'i Hıristiyanlaştırmak üzere çalışmalar yürüten ve bu doğrultuda 1911 yılında* ***"Dersim Kürtlerinin Dini"*** *başlıklı bir rapor yayınlayan Henry H. Riggs, Amerika'lı misyoner bir ailenin çocuğu olarak 1875 yılında Sivas'ta doğdu. Dedesi, Türkiye'ye gelen ilk misyonerlerden,*

The Missionary Review of the World

Published by Funk and Wagnalls Company (Isaac K. Funk, Pres., A. W. Wagnalls, Vice-Pres., Robert J. Cuddihy, Treas., Robert Scott, Sec'y), 44-60 E. 23d St., New York

Vol. XXXIV. No. 1 Old Series — JANUARY, 1911 — Vol. XXIV. No. 1 New Series

SIGNS OF THE TIMES

Misyoner Henry H. Riggs'in 1911 Dersim Raporu'nun yayınlandığı New York'ta basılan 'The Missionary Review of the World' dergisi Ocak 1911 sayısı kapağı.

THE RELIGION OF THE DERSIM KURDS

BY REV. HENRY H. RIGGS, HARPOOT, TURKEY

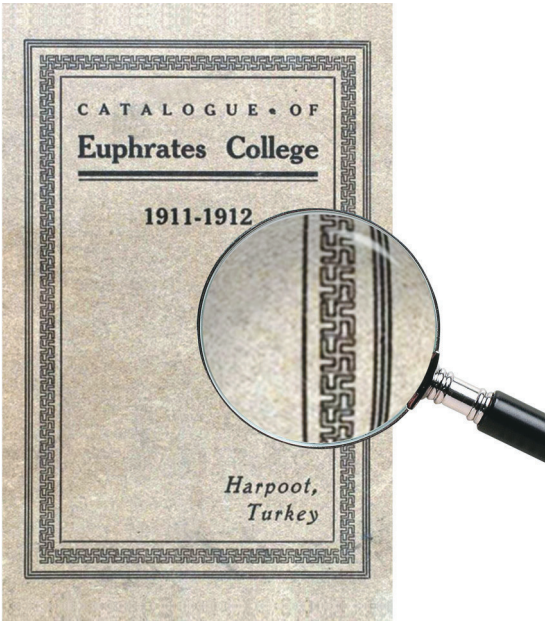
In the course of a journey in eastern Turkey I once came to a ferry on the upper Euphrates River. The water was high and swift, and the prospect was that, in the antiquated tub that served as a boat we should have, to say the least, an exciting passage. While we were arranging our horses in the boat a man, evidently of great age, rode up and was helped into it by his attendant and the boatman, who showed him every mark of respect, almost reverence. As he took his place the old gentleman saluted me, and recognizing me as a Christian teacher, he said, "Shall we call on the Prophet Jesus?" I, of course, heartily assented, and as the boat was pushed off and plunged down the boiling current, with upturned face the old man prayed, "O Lord Jesus! save us, Lord Jesus!"

Yet that man was not a Christian. In the rough classification of religions common in Turkey he is classed as a Mohammedan. He was a high religious dignitary, too, of a Kurdish tribe.

Henry H. Rigss'in Ocak 1911'de Amerika'da 'The Missionary Review of the World' dergisinde yayınlanan 'Dersim Kürtlerinin Dini' başlıklı raporunun girişi.

İncil'i Ermenice, Bulgarca ve Türkçe'ye çeviren Elias Riggs; babası da Merzifon Amerikan Koleji başkanı Edward Riggs'ti. Sivas'ta büyüdü, Minnesota'ya gitti, 1896'da Carleton Koleji'den mezun olarak Türkiye'ye döndü. 1903-1910 arası Harput'ta Fırat Koleji'nin başkanlığını yaptı. 1912-1917 arası Harput'ta misyonerlik çalışmalarını sürdürdü. 1923-1940 arası Beyrut'taki Ermeni sürgünler arasında evangelist ve öğretmen olarak çalıştı. 1943 yılında Kudüs'te öldü. Henry H. Riggs'in görev yaptığı Fırat Koleji'nin 1911-1912 yıllık kapağı, 'Gamalı Haç'ın İndo-Aryan Irkı'nın simgesi olarak Hitler'den çok daha önce Anadolu'daki Amerikan misyonerlerinin yayınlarında kullanıldığını belgeliyor.

Henry H. Riggs'in, aşağıda tam metnini okuyacağınız "Dersim Kürtlerinin Dini" başlıklı raporunda, bir

Harput'taki Fırat Koleji'nin 1911-1912 yıllığının kapağında kenar süsü olarak kullanılan 'Gamalı Haç' simgesi

takım ırkçı, etnik ayırımcı yargılar bulunduğu görülüyor. Yazar, Ermenilerle Kürtlerin ırkdaş olduklarını savunuyor.

Rapor, Dersimlilerin 1908 Devrimi'nden sonra İttihad ve Terakki yönetimine bağlılık gösterdiklerini ortaya koyması bakımından ilginç olduğu gibi, Dersim'deki yaşama ilişkin doğrudan gözlemler içermesi bakımından da önemlidir. Riggs'in kimi yanlış saptamalarını irdelemeyi yazının sonuna bıraktım.

İşte raporun tam metni:

DERSİM KÜRTLERİNİN DİNİ

Rev. Henry H. Riggs, Harput, Türkiye The Missionary Review of the World-Ocak 1911 Doğu Türkiye gezimde ilkin feribotla yukarı Fırat Irmağı'na geldim. Irmak coşkun ve derin; feribot ise antika olduğundan, yolculuğun epey heyecanlı geçtiğini söyleyebilirim. Teknede atlarımızı hazırlarken yaşlı bir adam teknenin sahibi ve bir arkadaşının yardımıyla tekneye bindi. İkisi de bu ihtiyara büyük bir saygı gösteriyorlardı. Benim Hıristiyan bir öğretmen olduğumu farkeden İhtiyar;

"İsa peygambere mi dua edeceğiz?" dedi.

Onu yürekten onayladım. Tekne bata çıka ilerlerken ihtiyar başını yukarı kaldırıp dua etti: "Ya Rab İsa!.. Koru bizi, Rab İsa!"

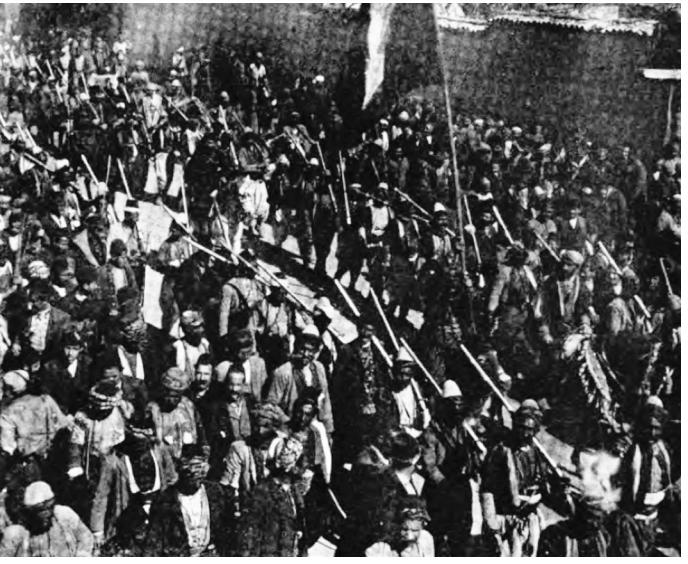
Adam Hıristiyan değildi. Pek çok dinin yayıldığı Türkiye'de adam kabaca müslüman olarak sınıflandırılırdı. Dahası, bir Kürt aşiretinde dinsel nüfuzu olan bir adamdı. İsa'ya tümüyle içinden gelerek dua etmişti ama, İsa'ya bağlılığı aşiret üyelerinden daha fazla değildi. Bütün Müslümanlar sözde İsa'yı peygamber olarak kabul ederler. Fakat bu Kürtler "Dersim" denilen dağlık yörede Fırat'ın batı ve doğu yakasında yaşarlar ve Hıristiyan inancına Sünni Müslümanlardan daha yakındırlar. Çünkü onlar Allah'a diğer *(sünni)* Müslümanlardan farklı bir biçimde ibadet ederler. Sünniler onları aşağılayıcı bir anlamda "Kuzzulbash" *(Kızılbaş)* derler. İran'da büyük yer tutan bütün Şii mezhebine "Kızılbaş" denir. Ancak, Dersim Kürtleri'nin onlardan farklı ve tarihlerini aydınlatabilecek ilginç özellikleri vardır.

A FERRYBOAT OF THE UPPER EUPHRATES

1911 yılında Fırat'ta işleyen feribot
(Henry H. Riggs'in raporundan, s.739)

Kürtler genellikle basit, yabanıl, güleryüzlü, samimi, paylaşımcı, konuksever bir halktır. Onların konukseverliğini başka hiç bir yerde görmedim. Yaşamları genellikle sağlıklı ve temizdir. Fakat, kaba ve coşkulu insanlardır. Aşiretler arasında kronik kan davaları vardır. Onların ülkesinden geçen bir gezgin, onlardan koruma edinmedikçe, soyulması kaçınılmazdır. Her yıl Dersim'e askeri seferler düzenlendiği halde, bölge asla tümüyle Türk yönetimi altına alınamamıştır. Dağlarındaki doğal sığınaklar nedeni ile Kürtler, üzerlerine gelen askerleri bıktırıp alt etmeyi başarmışlardır. Fakat, 1908 Devrimi'yle ülkede anayasal bir yönetim kurulmasından sonra "Jön Türker" bu yönetilmez aşiret adamlarına yeni taktikler uyguladılar. Dersim'e öğretmenler ve politik önderler gönderildi ve Kürtlere yeni özgürlüğü paylaşabilecekleri anlatıldı. Bir Kürt siyasi kulübü örgütlendi, zamanında ortaya çıkıp büyük bir sadakat gösterisi yaptılar. Bir kaç bin kişi dalgalanan bayrakları ve omuzlarında tüfekleriyle Harput merkezine yürüyüp yeni yönetime bağlılıklarını bildirdi. Türkiye'deki bütün ırklar için olduğu gibi, bu insanlara da yeni bir gün doğuyor.

Dersim aşiretlerinin 1911'de İttihat ve Terakki yönetimine bağlılık yürüyüşü. *(Henry H. Riggs'in Raporundan, s. 735)*

Ancak, biz şimdi bu halkın daha çok diniyle ilgileniyoruz. Yakın çevrede komşu bölgelerde yaşayanlara sorarsanız Dersim Kürtleri'nin diniyle ilgili çeşitli yanıtlar verirler, ama bu yanıtların ortak yanları vardır:

Müslümandırlar, fakat beş vakit namaz kılmaz ve Ramazan ayında oruç tutmazlar; ateşe ve güneşe saygı *(reverence)* gösterirler *(ya da -worship- taparlar)*; ruh göçüne, yani ölenin ruhunun başka bir canlıya geçip yaşamını başka bir varlıkta sürdürdüğüne inanırlar; ibadetleri kesinlikle gizlidir. Kürtlerin kendileriyle bizzat yaptığım görüşmelerde söylenenlerin gerçek olduğunu saptadım. Onlar ve özellikle de dinsel liderleri; Müslüman olduklarını söylüyorlar, namazı ve orucu ihmal edişlerini

ise, bunların biçimsel şeyler olduğunu söyleyerek savunuyorlar. İnanç ve ibadet alanında sünni Müslümanlarla aralarındaki farklılıkların neler olduğu konusunda suskun buldum onları. Bu konuda belki içlerinden bir kaç kişinin bilgisi vardır. Bir kaç ay önce, onların "Seyid"lerinin, ya da dinsel önderlerinin konuğu olduğum zaman, bu Kürtlerin dinini öğrenmek için, çok önemli bir fırsat geçti elime.

Misyoner, Dersim'de, Seyid'le görüşürken. *(Henry H. Riggs'in Raporu, sf. 737)*

Bu ihtiyar -*ki ona Mustafa diyeceğiz*- beni bir kaç kez ısrarla Harput'a çağırıp köyüne uğramamı istemiş ve bir keresinde, şakayla, eğer oradan geçip de köyüne uğramayacak olursam peşime adam takıp soyduracağını söylemişti. Şakaydı ama gerçek payı vardı bunda. Derken o yoldan geçerken arkadaşımla birlikte Seyit Mustafa'nın evine konuk oldum. Bize büyük bir eğlence düzenledi. Gece, söz din konusuna geldi ve saatlerce hiç bir kısıtlama olmaksızın dinsel inanç ve alışkanlıklarımızdan konuştuk. Kısa süre önce okuduğu İncil'le ilgilenen ihtiyarla görüşme; bir Hıristiyan misyoneri için oldukça ilginçti. Konuşmamızın sonunda:

"Biz inançlarımız bakımından pek de farklı değiliz" ve gerçekten de "İsa'nın Krallığı'ndan uzak değiliz" dedi.

Bu Kürtler kendilerini Müslüman *(İngilizcesi 'Moslem'= 'Teslim Olmuş')* **değil, Ehl-i İman** *(İngilizcesi "The people of Faith" = İman Halkı)* **olarak adlandırırlar.**

Fakat bu makalenin amacı bu konuşmayı yeniden yazmak olmadığından, yalnızca Seyid'in kendisinin dinsel inancı ve halkının gelenek ve göreneklerine ilişkin kimi sözlerini aktarabilirim:

Bu Kürtler kendilerini "Müslüman" *(İngilizcesi 'Moslem' = 'Teslim Olmuş')* değil, "Ehl-i İman" *(İngilizcesi "The people of Faith" = İman Halkı)* olarak adlandırırlar. Bu "Ehl-I İman" adlandırması önemlidir. Çünkü Sünni Müslümanlığın temel ilkesi, kaçınılmaz kadere körü körüne teslimiyet olduğu halde; bu basit *(simple)* Kürt-

ler, hiç değilse onların bazıları için maddi ve kişisel yaşamla ilişkisi olan bir inanca sahiptir.

Onlardaki Allah anlayışı, hiçbir yerde benim ihtiyar arkadaşımınkinden daha apaçık bir biçimde kanıtlanmamıştır. O, bana ilkin biz Hıristiyanların inandığı Allah'ın nerede bulunduğunu sordu. Ona Allah'ın her yerde hazır ve nazır olduğu düşüncemizi anlattım, ama bu onu doyurmadı.

"Biz Allah'ın kullarının kalbinde bulunduğuna inanırız. Her nerede doğru bir kimse varsa, Tanrı onun kalbindedir." dedi. Canlı cansız ayırmadan bütün maddi doğayı Tanrı sayan bir ruh değil; yaşamla ilgili, kişisel ilişkiyi belirleyen bir Allah inancının manevi teşvikiyle konuşuyordu.

Allah'ın her yerde olduğu düşüncesi, onların ibadetini de belirler. Onlara göre, (Sünni) Müslümanların günde beş vakit namazda diz çöküp mırıldanmaları gülünçtür; namazı ihmal ettikleri gerekçesiyle kendilerine acı çektirilse dahi kesinlikle namaz kılmayacaklardır. Seyid Mustafa'nın dediği gibi:

"Doğru bir adamın bulunduğu her yerde Allah vardır ve onun kalbindedir; insan nerede olursa olsun hangi zamanda olursa olsun dua edebilir." Arkadaşım *(Seyid Mustafa)*, sahip olduğu bu Allah fikrinin uzantısı olarak, Ahiret konusunda, ruhun başka bir bedene geçmesi dışında başka bir şeye inanamazdı. Bizim inancımızı sordu. Ben, ruhun, ölümden sonra derhal Allah'ın huzuruna çıktığına inandığımızı anlattım. O; "Ama Allah kullarının kalbindedir; bu nedenle, kişi öldüğü zaman ruhunun başka bir bedende yaşamaya devam etmesi gerekir" dedi. Ruhun bedensiz olarak varolabileceği ve Allah'la bedensiz olarak ilişki kurabileceği; düşünülemez görünüyordu ona. Bu insanların inanç ve öğretileri şudur: Bir kimse öldüğünde; ruhu derhal yeni doğan bir bebeğin bedenine girip yeniden yaşamaya başlar; bebeğin kişiliği onun devamıdır. Bu iyi insanlar için de, kötü insanlar için de, gerçektir; Allah, ondan korkanların kalbinde yaşamayı sürdürür.

Bana onların -Kürtlerin- **kendilerine ait bir kutsal kitabı olduğunu; bunun Kürtlerin soy ağacıyla dinsel öğütler veren bir tarih kitabı olduğunu söyledi.**

Allah'ın zamandan ve mekândan münezzeh olduğu inancı, Kürtleri, peygamberler ve din öğretmenlerini benimsemede son derece özgür (catholic) kılar. Seyit bana yer yüzünden 80.000 peygamber gelip geçtiğini söyledi. Tevrat'ın kutsal kişileri, İsa ve Havariler, Muhammed ve halifeler, Hıristiyan azizler, Müslüman evliyalar, şehitler, - "bunların hepsi Allah'ın gönderdiği hiç biri ötekinden üstün

olmayan elçilerdir. Bunların hepsinden de Allah'a nasıl kabul edileceğimiz konusunda öğüt alabiliriz."

Seyid, Muhammed'in peygamberler arasında en üstün olduğunu düşünmüyordu. Dünyevi yaşama ait bir inancın Muhammed'den kısa süre sonra kâfir gibi katledilen şehitleri olan Hasan ve Hüseyin, Kızılbaşların özel peygamberiydiler; fakat görünüşe göre, yalnızca onların bir biri ardınca gelen din öğreticilerinin kurucularıydılar. Seyid olmak isteyen birinin Hasan'la Hüseyin'in mezarlarında dua etmesi gerekir; ancak bu hep yapılan bir şey değildir. Onlar kutsal kitapları benimsemekte de peygamberleri benimserken olduğu gibi oldukça özgürdürler. Bütün ulusların kutsal kitapları, onların neye değer verdiğine göre kabul edilmiştir, ama ben yalnız Kuran'la İncil'i gerçekten Allah'ın huzuruna çıkacak kitaplar olarak görüyorum. Nitekim arkadaşım (Seyit Mustafa) da İncil'i diğerlerine yeğledi ve kendilerinin daha derin din anlayışı hakkında akılcı sorular sordu. Bana onların -Kürtlerin- kendilerine ait bir kutsal kitabı olduğunu; bunun Kürtlerin soy ağacıyla dinsel öğütler veren bir tarih kitabı olduğunu söyledi. Kitap, Adem Peygamberin oğlu Şit Peygamber tarafından yazılmaya başlanmış; ondan sonra gelen her peygamber de buna bir sayfa eklemişti. Seyidlerin soy ağacı da bu kitapta kayıtlıydı. Bu kitabın her köyde bir kopyasının bulunduğunu, fakat bir tanesini görmem için bana vere-

1911] THE RELIGION OF THE DERSIM KURDS 741

greatest virtues of the Kurd. All who know these people and have traveled among them testify to this; and generally travelers from abroad seek out a Kurdish home in preference to any other because of the real hospitality to be enjoyed there. The following story, told me by my friend the Seyid, shows what he considers service to heart, made him welcome and bade him eat of the feast. After him came a beggar who likewise was fed. Moses waited long and hopefully for God to honor the feast; and while he waited, travelers, and the poor and hungry came, and all were welcomed and fed. For several days he waited, till all that great feast was eaten, and

DERSIM KURDS COMING TO THE MISSION AT HARPOOT

God, and indeed throws a pleasant light on the significance of Kurdish hospitality.

"The Prophet Moses once prayed to God that he might have the privilege of making a great feast in His honor. God consented and promised to be present; so Moses killed a hundred sheep and a hundred oxen and prepared a great feast. While Moses waited for his divine Guest to come, a traveler stopt at his door, and the host, tho with some misgivings at yet God had not appeared. Then Moses prayed again to God, and began to ask God to forgive him for giving to others what had been prepared for God. But God answered that that was most pleasing to Him, and that in feeding those in need Moses had truly offered the feast to God."

The more one learns of this strange and attractive religion, the more the question is forced upon him, What is the source of this religion, and what the history of these simple, ignorant

Henry H. Riggs'in raporunun 741. sayfası.

meyeceğini söyledi.

Türkler, Kürtlere "Kitapsız" diyordu; ki bu rezil söz "kafir" demeye benziyordu. Gerçeğin ne olduğu tam açık değil; ama görünen o ki, değişik kaynaklardan topladıkları kitaplar her ne ise, bunlar, onu yazanların söylemine ya da dayandığı kaynaklara göre değişiyordu. Onların kitaplarından duyduğum bütün aktarmalar, pekala kolaylıkla Kur'an'a veya İncil'e maledilebilecek şeylerdir. Ateşe tapmak, bu halkın özel mirası olup Seyid Mustafa bu konuda herhangi bir fikre sahip görünmüyordu.

Güneş yaşam kaynağıdır, bu yüzden her sabah güneş doğarken hürmet ediyoruz; ateş Allah'ın en büyük armağanıdır ve Kürtler kalplerinin üzerindeki ateşi kutsal bilirler, dedi. Ateşin kutsallığına dair açık bir görüşü yoktu; güneşe ve ateşe duydukları saygı Allah'ın en büyük armağanı olduğu içindi; ama bu daha çok onları kış gecelerinin yaman soğuğundan koruması nedeniyle duyulan minnet gibi görünmektedir. Bir defasında aşiret savaşı zamanında Dersim'den geçerken, dağlarda bekçisiz duran bir yakacak odun yığını görmek, beni şaşırtmıştı. Kürt olan kılavuzum, odunların güvende olduğunu, hiç bir Kürt'ün bu odunları çalıp yakamayacağını söyledi. Savaş sırasında düşmanını en küçük vicdan azabı duymadan öldürüp evini yakar, fakat yakacak odununa asla dokunamazdı; o kutsaldı.

"Eğer düşmanlarımın odunlarını ateşe verirsem, o yıl çıkmadan benim evim de ceza olarak mutlaka yanıp kül olacaktır" dedi.

İlk Hıristiyanlarda

1911] THE RELIGION OF THE DERSIM KURDS 743

Thus their worship in secret is a habit formed in the time of persecution. The "Hakk Lokmasi" is perhaps nearer kin to the primitive Lord's Supper than the elaborate ceremonies of modern Christian rituals. Their moral and religious ideals are those that belonged to their Christian days, transmitted from generation to generation in their weekly prayer-meetings. The images of lambs on their graves, the Christian names they bear, their reverence for their ancient places of worship—all are reminders of their early Christian allegiance. Even the nonchristian elements in their religion show their kinship to their Christian neighbors. For the Armenians across the river observe several rites and festivals that are evidently survivals of fire-worship. And exactly the same idea of the transmigration of the soul held by the Kurds is held as a semi-belief by the Armenians. When a child is born, the parents are sometimes congratulated with the words, "Your father (or mother) has risen from the dead."

The religion of the Dersim Kurds is well worth studying. If the hypothesis just put forth should prove true, much could be learned of an interesting part of the history of the Christian Church. But the facts have a far more important significance. They show how near to Christianity these tribes are, and therefore how they, of all Mohammedan sects, are peculiarly susceptible to the influence of the Gospel. They have grown up to hate the Turks as their oppressors and natural enemies. Many of them believe that Christianity is the faith of their fathers, and have no feeling or hostility to it. Some years ago the chief Seyid of one of these tribes came to the American missionaries in Harpoot, and said that his tribe were ready to become Christians in a body if the

A KURDISH CHRISTIAN

missionaries could free them from persecution.

That proposition was probably not a very intelligent or sincere one. Doubtless the likelihood of persecution would still be a serious hindrance to missionary work among them; but it need not be an insurmountable obstacle, if the effort be tactfully made. Here is a field, practically untouched, of wonderful hopefulness waiting for a pioneer missionary.

Henry H. Riggs'in raporunun 743. sayfası.

olduğu gibi Kürtler de ibadetlerini gece, kadın erkek bir arada, gizlice yaparlar. Bu durum, etraftakilerin kuşkulanmasına, söylentilere ve karalamalara neden oldu. İhtiyar Seyid böylesi karaçalmaları küçümsediğini gösterdi ve bu toplantılarda yapılanların ne olduğunu bana dosdoğru bir biçimde anlattı. Ehl-i İman (İman Sahibi) erkekler, kadınlar ve çocuklar, her Cuma gecesi ibadet evlerinde toplanırlar. Onlar, burada, "okur, Allah'a yüksek sesle ağlayıp yakarır ve birbirlerine erdemli, onurlu bir yaşam ve iyiliği öğütlerler."Daha sonra beraberce "Hakk Lokması" (morsel of righteousness) yerler. Dediğine göre, bu basit bir ekmek parçasıdır; Allah'ın huzurunda o hafta süresince doğru dürüst yaşayacaklarına dair karşılıklı söz vererek onu hep birlikte yerler. Ancak gerçekten samimi olanlar bu sözü tutacağına emindir.

Sorularımın bazılarına aldığım cevaplar bu toplantıların ruhu üzerine ilginç ipuçları verdi. Toplantılarda başkanlık yapıp yapmadığını diğerlerini teşvik edip etmediğini sorduğumda; Seyit, o toplantılarda kendisinden daha iyilerin olduğunu söyledi. Bu konuda kıskançlık, çekememezlik olup olmadığını merak edip, şaşırdım. Hazır bulunan gençlerden biri; onun bir Seyid olduğunu, oradaki herkesten daha yaşlı olmasına rağmen hep en itibarsız yer olan kapının yanına oturup pek az konuştuğunu söyledi. İhtiyar, kendisinin gerçekten de değersiz olduğunu söyleyerek yanıtladı; ondaki soylu alçakgönüllülük ruhu genellikle müslümanlar arasında hiç bilinmeyen bir şeydir.

Kendi inançlarından olmayan kimselerin bu (Cuma gecesi) toplantılarına katılmalarına izin vermezler. İnanç sahipleri de toplantıya katılmaya mecbur değildir. Ne mutlu ki o gece Cuma gecesiydi. Seyid'e orada kendileriyle aynı duyguyu tadacağıma güvence vererek beni de toplantıya götürmesini istedim. Buna izin verilemeyeceğini söyledi. Tekrar üsteledim. Pekalâ, dedi. Ağırladığı konuğun eğlenmesini, haftalık ibadetten daha üstün bir görev kabul etti.

...dinsel yükümlülüklerin tümünü yerine getiren biri, çevresi için tehlikelidir, çünkü işleyeceği günahların bağışlanmasına yetecek kredisi vardır Allah'ın kitaplarında.

Müslümanlar arasında din hayattan tümüyle ayrı bir şeydir. Gerçekte bu anlama gelen çok bilinen bir söz vardır; dinsel yükümlülüklerin tümünü yerine getiren biri, çevresi için tehlikelidir, çünkü işleyeceği günahların bağışlanmasına yetecek kredisi vardır Allah'ın kitaplarında. Fakat Kürtlerin dinsel inancı biçimsel olmadığından, onlarda böyle bir durum yoktur. Onların Seyidleri sürekli olarak yaşamla dinin birliğini vurgular.

Sıkça üzerinde durdukları erdemler, dürüstlük, saflık ve iyiliktir. Onların dürüstlük anlayışı; onlar tarafından soyulmuş yolcuların kanıtlayacağı gibi, Batı'daki dürüstlük anlayışına kesinlikle benzemez. Ama bir dürüstlük ölçüleri vardır. Onlar yol kesip soygun yapmayı, bizim ticari kâr dediğimiz hakla aynı şey olarak görürler. Fakat Kürt, kendisine konuk olan birini kandırıp soymaz. Kendi komşularıyla, kendi arkadaşlarıyla yaptığı anlaşmalarda çok dürüsttür. Ev sahibim (Seyid Mustafa) bunu şöyle açıkladı:

"Sen benim evimde bir altın düşürecek olsaydın, ben bu altını sen gittikten sonra bulsaydım, ben bu parayı kullanamazdım. Hemen peşinden gidip, parayı sana teslim etmem gerekirdi. Şayet seni bulamayacak olursam, bu parayı yoksula vermem gerekir. Parayı kendim için kullanırsam, bu para bana felaket getirir."

1911] THE RELIGION OF THE DERSIM KURDS 735

A DEMONSTRATION OF LOYALTY BY THE DERSIM KURDS

His prayer to Jesus was perfectly sincere; but it signified no more allegiance to Him than would be shared by all his tribesmen. All Moslems in name acknowledge Jesus as a prophet. But these Kurds, who inhabit the mountainous region called "the Dersim," between the east and west branches of the Euphrates River, are far nearer to the Christian faith than the Orthodox Moslems. Because they worship God in a way different from other Moslems, they are contemptuously called "Kuzzulbash" (red-heads) by the orthodox.

The term Kuzzulbash is applied generally to all the Shia sect of Mohammedans, whose greatest stronghold is in Persia. But the Dersim Kurds have interesting peculiarities that put them in a class by themselves, and perhaps throw some light on their history.

The Kurds are, as a rule, simple, wild sort of folk—genial, hospitable, generous and frank. Never have I enjoyed more whole-hearted, kindly hospitality than in their mountain homes. Their lives are, as a rule, wholesome and clean. But they are a rude and fiery people. Tribal feuds are chronic among them; and a traveler through their country, unless he puts himself under their protection, is very liable to be plundered. That region has never been fully subjected to the Turkish Government, tho the military campaign in the Dersim has long been an annual affair. In their mountain fastnesses the Kurds have managed to outwit and harass army

Henry H. Riggs'in raporunun 735. sayfası.

Kadın erkek ilişkileri ve kadınların durumu, gerçek Müslümanlarla kesin bir zıtlık gösterir; dahası, şu ya da bu ölçüde Müslümanlardan etkilenmiş olan Hıristiyan ırklardan bile daha yüksektir. Bu Kürt kadınları peçeli değildir, haremlik-selamlıkla erkeklerden ayrı tutulmuş değildir. Evin yükünü eşit olarak paylaşır; dinsel yaşama erkeklerle birlikte katılırlar. Toplumsal ilişkilerde tam bir özgürlük ve karşılıklı saygı görülür. İhtiyar Seyid Mustafa, Türklerin düşük ahlâk anlayışını sert bir küçümsemeyle yerdiği zaman halkının duygularını seslendiriyordu:

"Her kadın benim kardeşimdir; neden onunla konuşmayayım

ve birlikte çalışmayayım? Ona şehvetli düşüncelerle bakmak çok günahtır" dedi bana. Müslüman *(Sünni)* bağnazlığına yönelik bu bildik eleştirilerin, Müslüman olarak bilinen birinden *(Seyid Mustafa' dan)* duyulması şaşırtıcıdır.

Eli açıklık, konukseverlik Kürt'ün en büyük erdemidir; bu halkı tanıyan ve onlar arasında gezip dolaşmış olan herkes bunu doğrular; ve gezginler arayıp buldukları hangi Kürt evine giderlerse gitsinler gerçek bir konukseverlikle karşılanırlar. Arkadaşım Seyid (Mustafa)'nın anlattığı aşağıdaki öykü onun Allah'a hizmeti nasıl düşündüğünü gösteriyor; ve Kürt konukseverliğini anlamaya ışık tutuyor.

"Musa Peygamber, Allah'ı ziyafete davet etti, kabul etmesi için çok dua etti; Allah gelmeye razı oldu ve ziyafet sofrasını hazırlamasını buyurdu. Musa yüz koyun, yüz öküz kesti, büyük bir ziyafet hazırladı, Allah'ın gelmesini beklerken, kapısında bir yolcu durdu; Musa içinde kuşkularla ona hoşgeldin deyip içeri alarak yemesini buyurdu. Ardından bir dilenci geldi, o da önceki gibi beslendi. Musa Allah'ın ziyafete gelmesini beklerken bir sürü yoksul ve aç insanlar geldi; hepsi buyur edilip doyuruldular. Yemekler bitirilene dek bir kaç gün beklemiş, fakat Allah gelmemişti. Musa Allah'a yine dua etti; Allah gelecek diye hazırladığı yemekleri başkalarına yedirdiğinden dolayı kendisini bağışlamasını istedi. Fakat Allah, Musa'ya, bu yaptığından memnun olduğunu; açları, yoksulları doyurmakla gerçekte bütün ziyafeti Allah'a sunmuş olduğunu söyledi."

İnsan bu tuhaf ve ilginç dini öğrendikçe daha çok soruyor. Bu dinin kaynağı nedir, ve daha bilgili olan komşularının sahip olduğundan daha çoğuna sahip olan bu basit, cahil halkın tarihi nedir? Özellikle çok sayıda yalıtık gerçeğe bakılınca cevap oldukça açıktır; bunların kimilerinden bahsetmem gerek:

Baştan sona Dersim bölgesinde çok sayıda yıkılmış kilise ve manastır var; ve Kürtler, bu yerleri büyük bir saygıyla kutsal kabul ediyor.

Baştan sona Dersim bölgesinde çok sayıda yıkılmış kilise ve manastır var; ve Kürtler, bu yerleri büyük bir saygıyla kutsal kabul ediyor.

Dersim'deki mezarlar Türklere göre utanç vericidir; çünkü mezar taşları ölenin geride bıraktığı atları, silahları, vs gösteren kaba oyma şekillerle donatılmıştır. En çok karşılaşılan da, koyun heykeli biçiminde yontulmuş mezar taşlarıdır. Türkler bunlara put diyor, fakat ben hiç bir Kürt'ten onların önemine dair herhangi bir açıklama duymadım.

Dersim yöresinde Ermeni kilisesi-

Riggs'in Dersim gördüğü koç biçiminde yontulmuş mezar taşlarından biri.

ne bağlı fakat artık Ermenice konuşmayan ve görünümleri de Ermenilere benzemeyen Hıristiyan topluluklar vardır ki, bunlar, dil, gelenek, görenek, görünüş ve kişisel özellikler bakımından Kürtlere benzerler; onlardan tek farkları dindir. Dahası, bu Kızılbaş Kürtlerin köy, aile ve insan adlarında bazen Ermeni adlarına da rastlanır.

Osmanlı Türkleri burayı işgal ettiklerinde, Ermeni Kilisesi'ne dönüşmüş, tamamen kendi milleti ve kendi dili olan bu dağlı Hıristiyan aşiretlerle karşılaştı.

Bir defasında, yolda karşılaştığım bir Kürt'e, nerede oturuyorsun dedim; Khozakhpiur'da dedi. Bu, "domuz çeşmesi" *(pınarı, kaynağı, gözesi)* anlamına gelen Ermenice bir addı. Kürtlerin Müslümanların iğrendiği "domuz" adını hoşgörüyle kullanmaları beni şaşırtmıştı, fakat nihayet adamın bu adın anlamını bilmediğini anladım. Adı Ermenice olan köy bütünüyle Kürt köyü idi ve orada hiç Ermeni yoktu. O bölgedeki yolculuğum sırasında gördüm ki; Müslüman (sünni) köylerde kadınlar kutsal gün Cuma'ya hazırlık için çamaşırlarını perşembe günü yıkarken; Kızılbaş köylerde kadınlar çamaşırlarını Cumartesi günü yıkıyorlar; demek ki Kızılbaşların kutsal günü Pazar. Bu yoksul köylülerin yıkamak için kaldırdıkları yalnızca bir takım elbiseleri var; kutsal günden sonra yıkamanın önemi yok; sebebi sorulduğunda, yalnızca "Bu, köyümüzde gelenektir" diyebilirler.

Bu gerçekler bizi oldukça açık bir yargıya vardırıyor:

Yüzyıllar önce bu Kürtlerin ataları Hıristiyandı. Osmanlı Türkleri burayı işgal ettiklerinde, Ermeni Kilisesi'ne dönüşmüş, tamamen kendi milleti ve kendi dili olan bu dağlı Hıristiyan aşiretlerle karşılaştı. Acımasız işgalciler, bu insanları Müslümanlığa çevirmeye çalıştılar; bu amaçla şiddet kullanarak kiliselerini yıktılar. Ama Kürtler uysal bir ırk değildi. Bir kısmı

Müslümanlığı kabul ederek Hıristiyanlıktan çıktı. Sünni Müslüman Kürtler bunlardır. Diğer kısım ise Hıristiyanlığa sımsıkı sarıldı. Bunlar da şimdi dahi varlığını koruyan Hıristiyan Kürtlerdir. Fakat Dersim Kürtleri, ve bazı diğer aşiretler, görünüşte Müslümanlığı kabul edip Hıristiyanlıktan uzaklaşırken tümden dönüştürülememiş, Müslüman adıyla anılan, biçimsel bakımdan az fakat ruhsal bakımdan çokça Hıristiyan olan bir din geliştirmişlerdir.

İşte şimdi onların ibadetlerinin gizli oluşu; ta o acımasız din değiştirme baskıları döneminde oluşup süregelen bir durumdur. "Hak Lokması" dedikleri, belki Hıristiyanlığın ilk döneminden günümüz Hıristiyanlığına uzanan "Son Yemek" *(Last Supper, Lord's Supper: Aşai Rabbani, şarap-ekmek)* benzeri bir ayindir.

Onların Hıristiyan oldukları dönemde sahip oldukları erdemsel ve dinsel düşünceler, haftalık ibadet toplantıları sayesinde, kuşaktan kuşağa aktarılagelmiştir. Mezarlardaki Kuzu (İng. The Lamb = İsa) görüntüleri; Hıristiyan adları, eski Hıristiyan tapınaklarına gösterdikleri saygı; bunların hepsi, onlara daha önceki Hıristiyan inanç bağlarından kalan şeylerdir.

Dinlerindeki Hıristiyan olmayan ögeler dahi Hıristiyan komşularıyla akraba olduklarını gösteriyor. Irmağın öte yakasındaki Ermeniler türlü ayinler, bayramlar, yortular yapar ki, bunlar da ateş tapımından gelen etkinliklerdir. Kürtlerdeki ruh göçü, ruhun ölümden sonra bir başka bedene girdiği inancı, bir yarı-inanç olarak Ermeniler tarafından da savunulur.

Bir çocuk doğduğunda, ana-babası kimi zaman; "Babanız (ya da anneniz) ölüden doğdu" denilerek kutlanır. Dersim Kürtlerinin dini, çalışılmaya değer bir konudur. Eğer bu varsayım *(hipotez)* doğruysa; Hıristiyan Kilisesi'nin tarihinin ilginç bir parçasıyla ilgili bir çok şey öğrenilebilir. Ancak, gerçekler çok daha önemlidir. Onlar bu aşiretlerin Hıristiyanlığa ne denli yakın olduğunu ve Müslüman mezheplerden çok İncil'in etkisinde olduklarını gösteriyor. Onlar doğal düşman ve baskıcıları olan Türklere nefretle büyüdüler. Pek çoğu, Hıristiyanlığın atalarının dini olduğuna inanıyor; ve Hıristiyanlara karşı böyle duyguları ya da düşmanlıkları yok. Bir zaman önce bu aşiretlerden birinin baş Seyid'i Harput'taki Amerikan misyonerlerine gelip, şayet misyonerler onları gördükleri baskı ve şiddetten kurtarabilirlerse, bütün aşiretinin topluca Hıristiyan olmaya hazır olduğunu söyledi.

Bu teklif ola ki çok akıllıca ya da içtenlikli değildi. Hiç kuşku yok ki, zulüm ve baskı ortamı, onlar arasında misyonerlik çalışması yürütmekte epey ciddi bir engel oluşturuyor. Fakat eğer ince düşünülmüş zekice taktikler geliştirilirse, bu engel aşılabilir. İşte öncü misyonerliği harika iyimserlikle bekleyen neredeyse bakir bir alan…

***

Henry H. Riggs'in Ocak 1911'de yayınlanan Dersim raporunu yukarıda aktardım. Burada özetin özeti olarak şunları söyleyebilirim: Riggs, kendile-

Harput Misyoner okuluna gidip, Hıristiyan olmak istediklerini söyleyen Dersimli aşiret üyeleri. *(s.741)*

rini "Zaza" olarak tanımlayan Dersim'lileri Ermenilerin ırkdaşı "Kürt"ler olarak gösteriyor ve Türklere karşı ırksal ve dinsel nefret aşılıyor. 1908 Devrimi konusunda "bütün ırklara yeni bir gün doğuyor" sözleriyle, Osmanlı'nın ırksal, dinsel, etnik ayrışmayla parçalanmasını istediğini açığa vuruyor. "Hristiyan atalar" nitelemesiyle, soy ve din harmanı yaparak, bin yıl önce dedesi ninesi Hıristiyan olanın yeniden Hıristiyanlığa döndürülmesi gerektiğine inandığını gösteriyor. Dersim'de koyun, koç biçimli mezar taşlarını, İsa'nın lakabının "Kuzu" (İng. The Lamb) olmasıyla bağlantı kurarak, halkın geçmişte Hıristiyan olduğuna kanıt gösteriyor. Oysa, Orta Asya'da, İsa'nın doğumundan önce yapılmış koyun, koç biçiminde mezar taşları vardır; bunun eski Türk gömü geleneğinde yeri olduğunu, Akkoyunlular ve Karakoyunlular ile Dersim bölgesine getirildiğini bilmiyor. İsa'nın doğum yeri olan Nasıra'nın, İ.Ö. 600'lerden başlayarak bir İskit Türk yerleşim bölgesi olduğunu; İsa'nın ve annesi Meryem'in Sami olmayıp, İskitlerden olduğunu; İsa'nın "Son Yemek"te; "bu şarabı içiniz o benim kanımdır, şu lokmayı yiyiniz o benim etimdir" sözlerinin, tamı tamına İskit kan kardeşliği andından ibaret olduğunu; bozulmadan önceki ilk Hıristiyanlığın, İskit Türk damgalı gelenek ve görenekler içerdiğini bilmiyor. Bildiği tek şey, Ermeni ve Kürtleri, Türklere düşman etmek ve Osmanlı topraklarını parçalamak. Misyoner Henry H. Riggs'in 1911 Dersim Raporu, bu bakımdan önemli ve anlamlı… •

cengizozakinci@butundunya.com.tr

Riggs, kendilerini "Zaza" olarak tanımlayan Dersim'lileri Ermenilerin ırkdaşı "Kürt"ler olarak gösteriyor ve Türklere karşı ırksal ve dinsel nefret aşılıyor.

Hazırlayan: YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınayın.

1 Öreke (Rum.)
a-İplik eğirme aracı
b-Açıkgöz
c-Palavra
d-Ölçü birimi

2 Vatman (Fr.)
a-Karşılamak
b-Abartmak
c-Gemi bayrağı
d-Tramvay sürücüsü

3 Fenomen (Fr.)
a-Başarılı
b-Müzik yapıtı
c-Olay, olgu
d-Sihir Yapan

4 Manşet (Fr.)
a-Gömlek kolluğu
b-Gazete kağıdı
c-El aynası
d-Yazılı belge

5 Anekdot (Fr.)
a-Kimyasal element
b-Hikayecik
c-Denetçi
d-Din adamı

6 Botanik(Fr.)
a-Tapınma
b-Bitkibilimi
c-Sarı çiçekli bitki
d-Bakla tanesi

7 Anahtar (Rum.)
a-Metal nişan
b-Sağlam başlık
c-Kilit açar
d-Külhanbeyi

8 Limit (Fr.)
a-Üst sınır
b-En üstün
c-Ayrıntı
d-Köşeleme

9 Paradigma (Yun.)
a-Kargaşa
b-Gelenekçi
c-Karşı akım
d-Değerler dizisi

10 Spiker (Fr.)
a-Moda yaratan
b-Haber sunucusu
c-Karşılıklı konuşma
d-Çok konuşan

11 Bandaj (Fr.)
a-Çok karışık
b-Sargı
c-Kalım sicim
d-Emici sünger

12 Müşteki (Fars.)
a-Utangaç
b-Tatlı çörek
c-Şikayetçi
d-Polis hafiyesi

13 Caka (İta.)
a-Dirençli
b-Yetenekli kimse
c-Gösteriş
d-Eğilim

14 Analiz (Fr.)
a-Çözümleme
b-Atıştırmalık yiyecek
c-Tahta set
d-Karışık durum

15 Pala (İta.)
a-Yaşlı erkek
b-Yırtmaçlı ceket
c-Kalın puro
d-Kavisli kısa kılıç

Yanıtlar: 152. sayfada

(İta.) İtalyanca, (Fr.) Fransızca, (Rum.) Rumca, (Yun.) Yunanca, (Fars.) Farsca

Buyrun Size Türkiye Arşivi

Tunceli vilayeti dahilinde Ovacık Kazası jandarma birliğine tabi Diztaş karakoluna 4/2/938 tarihinde Kalan Aşireti tarafından yapılan taarruz neticesinde şehit edilen karakol komutanı ile 20 jandarma erine ait olup mütaarrızlar tarafından gasbedilen 499 lira değerindeki erzakın bilahare erlerin iaşe bedellerinden ödenmek üzere Ovacık Kazası merkezindeki bakkallardan veresiye olarak alındığı ve bunların Jandarma Genel Komutanlığı bütçesinin iaşe tertibinden verilmesi mümkin olamıyacağı anlaşıldığından, Maliye Vekaleti bütçesinin masarifi gayri melhuza tertibinden verilmesi; Jandarma Genel Komutanlığı'nın işarına atfen Maliye Vekilliği'nin teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyeti'nin 23/6/938 tarihli toplantısında onanmıştır.

İmza
Reisicumhur, Atatürk.
Başvekil, Celal Bayar.

Diyor ki…

Adamlar askerlerimizi şehit etti, üstüne erzakını çaldı, şehitlerimizin bakkallara veresiye borcu kalmasın, derhal ödeyin.

Hikâye anlatmayın. Açın şu arşivleri.
Bu memleketin, bu milletin… Şehitlerine olan borcunu ödeyin.

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

T. C.
BAŞVEKÂLET
KARARLAR DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ
Kayıt sayısı
2
9112

Karar name

Tunceli Vilâyeti dahilinde Ovacık Kazası jandarma birliğine tabi (Dizteş) karakolunu 4/2/938 tarihinde Kalan Aşireti tarafından yapılan taarruz neticesinde şehit edilen karakol komutanı ile 20 jandarma erine ait olup müteaarrızlar tarafından gasbedilen 499 lira değerindeki erzakın bilâhara erlerin işçe bedellerinden ödenmek üzere Ovacık Kazası merkezindeki bakkallardan veresiye olarak alındığı ve bunların jandarma genel komutanlığı bütçesinin ilgili tertibinden verilmesi mümkin olamıyacağı anlaşıldığından, Maliye Vekâleti bütçesinin masarifi gayri melhuza tertibinden verilmesi; Jandarma Genel Komutanlığının ilgiye atfen Maliye Vekilliğinin 8/6/938 tarih ve III83/12/2244 sayılı teklifi üzerine İcra Vekilleri Heyetinin 23/6/938 tarihli toplantısında onanmıştır.

23/6/938

REİSİCUMHUR

K. Atatürk

Bş. V. C. Bayar
Ad. V. S. Saraçoğlu
M. M. V. K. Özalp
Da. V. S. Kaya
Ha. V. H. Baras
Ma. V. O. Oğuz
Mİ. V. F. Çelebioğlu
Na. V. H. Cebesoy
İk. V. H. Alpkaya
S. İ. M. V. H. H. Alantar
G. İ. V. Rasim Cankan
Zr. V. Ö. Sündoğdu

Mete Tizer Özel Arşivinden Alınmıştır

SAKLI TARİH

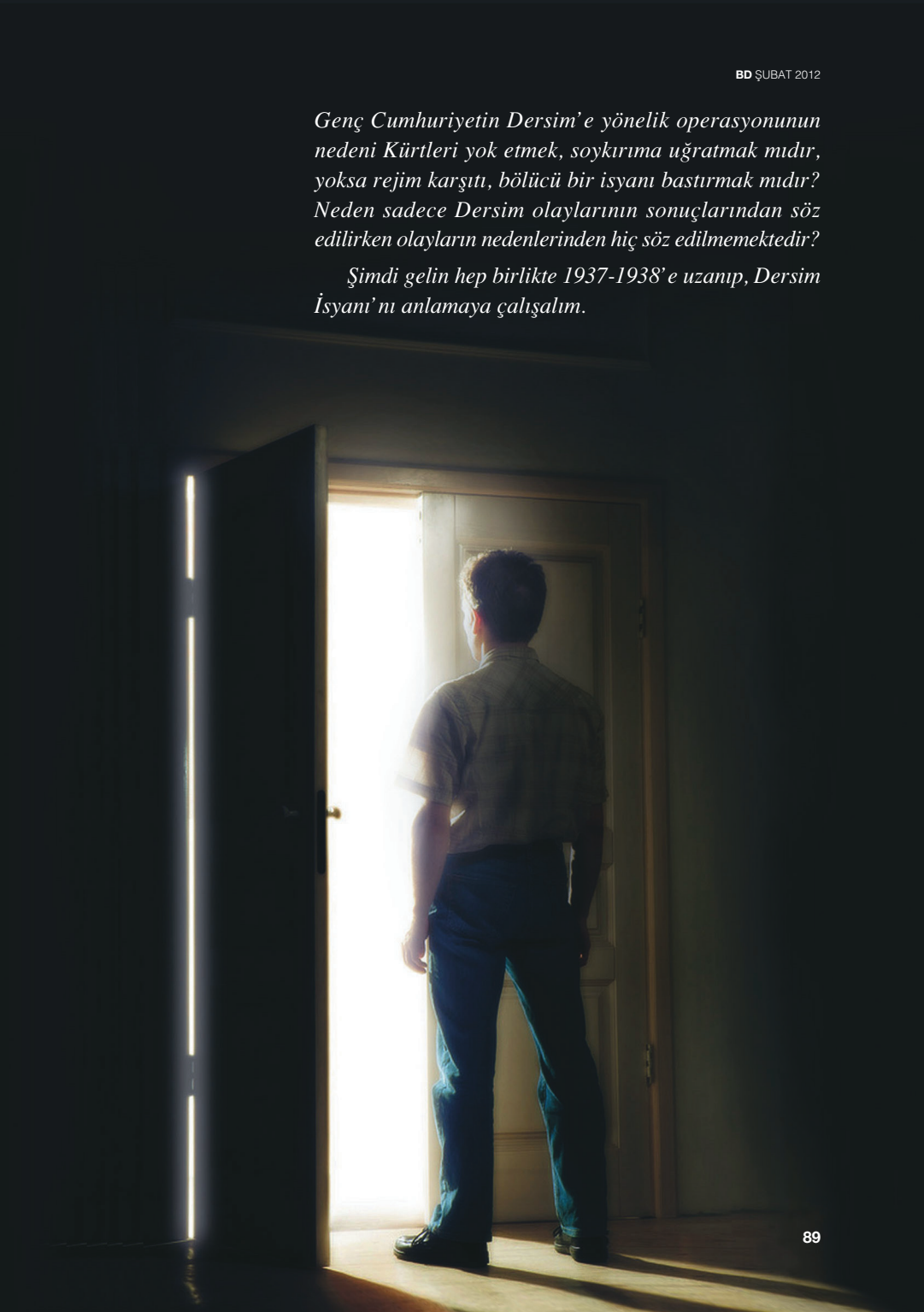
Sinan Meydan

Daha önce kamuoyuyla paylaşılmayan belge ve bilgilerle yeni bir Dersim Dosyası: 1

Dersim Yalanları ve Gerçekleri

Genç Cumhuriyetin Dersim'e yönelik operasyonunun nedeni Kürtleri yok etmek, soykırıma uğratmak mıdır, yoksa rejim karşıtı, bölücü bir isyanı bastırmak mıdır? Neden sadece Dersim olaylarının sonuçlarından söz edilirken olayların nedenlerinden hiç söz edilmemektedir?

Şimdi gelin hep birlikte 1937-1938'e uzanıp, Dersim İsyanı'nı anlamaya çalışalım.

En kanıksanmış Cumhuriyet tarihi yalanlarından biri "Atatürk'ün ve İsmet İnönü'nün liderliğindeki genç Cumhuriyetin, 1937-1938 yıllarında Dersim'de Kürtleri katlettiği!" biçimindedir. Ülkemizde bugün, tarihçisinden gazetecisine, eğitimcisinden siyasetçisine kadar neredeyse herkes, Türkiye Cumhuriyeti'nin Dersim'de bir kıyım ve katliam yaptığını peşinen kabul etmiş gibidir.

Örneğin, İsmail Beşikçi'nin bir kitabının adı, Tunceli Kanunu (1935) ve Dersim Jenosidi' dir. Hasan Cemal'in bir yazısının adı da, Dersim Katliamını Mazur Göstermeye Çalışmanın Ahmaklığı Üzerine'dir.

"Dersim yalanı" Türkiye'de son zamanlarda sıkça siyasete alet edilmeye de başlanmıştır. Örneğin, Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, Meclis kürsüsünden defalarca "Tek Parti döneminde Dersim'de katliam yapıldı!" demiştir.

"Dersim'de katliam yapıldı!" iddiaları, bugün bazı iç ve dış Cumhuriyet düşmanlarınca, Türkiye'yi soykırımla suçlamak için kullanılmak istenmektedir. Örneğin, 13 Kasım 2008'de Avrupa Parlamentosu himayesinde Dersim Soykırımı Konferansı düzenlenmiştir. Düzenleyenler, bu konferansın amacını, Ermeni, Süryani, Pontus Rumlarına karşı soykırım suçu işleyen Türkiye'nin suçlar listesine yeni bir insanlık suçu daha ekleniyor: "Dersim soykırımı" biçiminde açıklanmıştır. Prof. Dr. Ronald Mönch, Dersim'de yaşananların insanlık suçu olduğunu savunarak Atatürk ve dönemin Bakanlar Kurulu üyeleri ile üst düzey askeri yetkililer için, "Yaşasalardı savaş suçlusu olarak yargılanmaları gerekirdi!" demiştir.

19 Kasım 2009'da Dersim Soykırımı Konferansı'nın ikincisi yine Brüksel'de yapılmıştır. Bu toplantılardan sonra, Dersim harekatının 'soykırım' olarak tanımlanmasını isteyen bir heyet, bu olayları Uluslararası Ceza Mahkemesi'ne götürmek için harekete geçmiştir. Aralarında ABD'li avukat Prof. Dr. Barry Fisher ile Dink davası avukatı Erdal Doğan'ın da bulunduğu heyet, 12 Nisan 2011'de Tunceli'de incelemelerde bulunmuştur. Dersim yalanı, kartopu misali büyüdükçe büyümüş ve sonunda 1937-1938 Dersim isyanını bastıran CHP içinden bazıları bile bugün "Evet! Dersim'de katliam yapıldı!" deme noktasına gelmiştir.

Peki ama gerçekte Dersim'de ne olmuştur?

Gerçekten de Atatürk ve İnönü, Dersim'de Kürtlerin katledilmesini mi emretmiştir?

Genç Cumhuriyetin Dersim'e yönelik operasyonunun nedeni

Gerçekten de Atatürk ve İnönü, Dersim'de Kürtlerin katledilmesini mi emretmiştir?

Kürtleri yok etmek, soykırıma uğratmak mıdır, yoksa rejim karşıtı, bölücü bir isyanı bastırmak mıdır? Neden sadece Dersim olaylarının sonuçlarından söz edilirken olayların nedenlerinden hiç söz edilmemektedir?

Şimdi gelin hep birlikte 1937-1938'e uzanıp, Dersim İsyanı'nı anlamaya çalışalım.

Dersim İsyanı'nın Kökleri Koçgiri İsyanı'nda gizlidir.

Dersim İsyanı ve sonrasındaki Dersim harekatını anlamak için öncelikle Kurtuluş Savaşı yıllarındaki Koçgiri İsyanı'na (1921) bakmak gerekir. Koçgiri İsyanı'nın zamanlaması, isyandaki emperyalizm parmağı, isyanda rol alan aktörler, isyanın bastırılma biçimi, isyanının bastırılma biçiminin istismar edilmesi, Cumhuriyet dönemindeki Dersim İsyanı'nı çağrıştırmaktadır. Dikkatli bir göz, Dersim İsyanı'nın köklerinin Koçgiri İsyanı'nda gizli olduğunu çok kolay bir biçimde görebilir. "Dersim sonuçtur; başlangıç Koçgiri İsyanı'dır"

Şimdi, sırasıyla Koçgiri İsyanı'ndan Dersim İsyanı'na uzanan düşünsel ve eylemsel çizgiye göz atalım ve Dersim'in Koçgiri'deki köklerini görelim:

1. Koçgiri İsyanı da Dersim İsyanı gibi emperyalistlerce kullanılmıştır: Koçgiri İsyanı'nı planlayan Kürt Teali Cemiyeti İngilizlerin kontrolünde bir cemiyettir. İngilizler, Kemalistlerin, Çerkez Ethem'le ve Yunan ilerleyişiyle iyice köşeye sıkıştığı bir zamanda Koçgiri İsyanı'nı organize

ederek Milli hareketi sonuçsuz bırakmak istemişlerdir. Dersim İsyanı'nın arkasında da -Hatay meselesinin tartışıldığı günlerde Türkiye'nin elini zayıflatmak isteyen-Fransız emperyalizmi olduğu anlaşılmaktadır.

2. Koçgiri İsyanı da Dersim İsyanı gibi Bağımsız Kürdistan parolasıyla başlatılmıştır: Koçgiri İsyanında isyancıların taşıdığı yeşil, kırmızı, beyaz Kürdistan bayrağı ve isyancıların dillerindeki Kürdistan marşı, Baytar Nuri'nin Sivas'ın Kangal ilçesinin Yellice bucağında Hüseyin Abdal Tekkesi'nde yaptığı toplantıda, Sevr Antlaşması'na uygun olarak bir Kürt devleti kurulması düşüncesini kabul ettirmesi, isyan sırasında Şadan aşiretinin Refahiye ilçesindeki hükümet konağına Kürt bayrağı çekmesi, Hozat toplantısı sonunda Baytar Nuri'nin babası İbrahim Ağa'nın hazırladığı 15 Kasım tarihli bildiriyle ayrılıkçı Kürt aşiretlerinin Ankara hükümetinden bir tür "özerk Kürdistan" talep etmeleri, Batı Dersim aşiretlerinin de 25 Kasım tarihli başka bir bildiriyle bağımsız Kürdistan talep etmeleri, İmranlı'daki yönetimi ele geçiren isyancıların hükümet konağına Kürt bayrağı çekmeleri ve Baytar Nuri'nin, "İlk önce Dersim'de Kürdistan istiklali ilan edilecek. Hozat'a Kürdistan bayrağı çekilecek. Kürt milli kuvveti, Elazığ, Malatya istikametinden Sivas'a doğru hareket ederek Ankara Hükümeti'nden resmen Kürdistan istiklalini tanımasını isteyecek" diyerek Koçgiri İsyanın amacını açıklaması, Koçgiri İsyanı'nın bağımsız Kürdistan isteğiyle çıkarıldığını şüpheye yer bırakmayacak bir biçimde kanıtlamaktadır.

Dersim İsyanı'nın ele başı Seyit Rıza'nın, Koçgiri İsyanı'nın perde arkasındaki kışkırtıcısı olduğu gerçeği hep gözden kaçırılmaktadır.

3. Koçgiri İsyanının baş aktörleri Dersim İsyanı'nda da karşımıza çıkmıştır:

Koçgiri İsyanı'yla Dersim İsyanı arasındaki bağın ve sürekliliğin en açık kanıtlarından biri, 1921 Koçgiri İsyanı'nda ön saflarda yer alan Baytar Nuri, Alişer ve Seyit Rıza gibi isimlerin, Dersim İsyanı'nda da karşımıza çıkacak olmasıdır. Dersim İsyanı'nın ele başı Seyit Rıza'nın,

Koçgiri İsyanı'nın perde arkasındaki kışkırtıcılarından biri olduğu gerçeği nedense Cumhuriyet tarihi yalancılarınca hep gözden kaçırılmaktadır. Bazı Kürt aşiret liderlerinin ayrılıkçı Kürtlerden ayrılarak Ankara'ya gidip TBMM'ye katılmaları üzerine Seyit Rıza ön plana çıkmıştır. Adamlarıyla birlikte köyünden çıkarak Dersim'e gelen Seyit Rıza, Sivas'taki isyancılara gidecek yardımı organize etmeye başlamıştır. Bütün plan ve program hazırlanmıştır, kış atlatılır atlatılmaz bağımsızlık ilan edilecektir. İsyancılardan Baytar Nuri, bu planı şöyle açıklamıştır:

"İlk önce Dersim'de Kürdistan istiklali ilan edilecek. Hozat'a Kürdistan bayrağı çekilecek. Kürt milli kuvveti, Elazığ, Malatya istikametinden Sivas'a doğru hareket ederek Ankara Hükümeti'nden resmen Kürdistan istiklalini tanımasını isteyecek."

İsyanın yeni önderlerinden Seyit Rıza, TBMM'ye katılan Kürt milletvekillerinin Dersim'i temsil etmediklerini, çünkü Doğu Anadolu'da bir Kürt yönetimi kurularak bağımsızlığın ilan edildiğini bildirmiştir. Bu sırada Dersim'deki ayrılıkçı aşiret liderleri üzerindeki baskısını artıran

İsyancılardan Baytar Nuri: **İlk önce Dersim'de Kürdistan istiklali ilan edilecek.**

TBMM, Baytar Nuri'yi tutuklamıştır. Baytar Nuri'nin tutuklanmasına isyancı aşiretler büyük bir tepki göstermişlerdir. Seyit Rıza, Baytar Nuri'nin hemen serbest bırakılmasını aksi halde hiç zaman kaybetmeden Dersim'den Sivas'a saldıracaklarını bildirmiştir. Bir taraftan Yunan ilerleyişi, diğer taraftan da iç isyanlarla uğraşan TBMM, yeni bir isyanı göze alamayarak Seyit Rıza'nın isteğini kabul etmiş ve Baytar Nuri'yi serbest bırakmıştır. Bu arada Dersim mutasarrıfı da tehdit edilerek bölgeden uzaklaştırılmış ve bölgenin tüm hakimiyeti aşiretlerin eline geçmiştir.

4. Koçgiri İsyanı da Dersim İsyanı gibi "bastırılması sırasında aşırı güç kullanıldığı" iddiasıyla tartışma konusu olmuştur: Dersim isyanını bastırmakla görevlendirilen Nurettin Paşa'nın "aşırı güç kullandığı, Kürtlere baskı yaptığı, suçsuz insanları da öldürdüğü" iddiaları ve bu doğrultuda başlatılan propaganda çalışmaları sonunda, hem bir af çıkartılarak Kurtuluş Savaşı'nın en kritik aşamasında isyancı Kürtçülerin çoğu serbest bırakılmış, hem de Kürtçü propaganda çalışmalarıyla isyancı Kürtçüler adeta mağdur durumuna getirilmiştir. Bu mağdur edebiyatı, ayrılıkçı Kürtçü hareketin işini kolaylaştırmaktan başka hiçbir şeye

yaramamıştır. Bilindiği gibi benzer bir aşırı güç kullanma iddiası ve bir mağdur edebiyatı da Dersim İsyanı'ndan sonra başlatılmıştır. 1921 Koçgiri İsyanı'nın TBMM temsilcisi Nurettin Paşa tarafından çok sert bir biçimde bastırılması ve bunun ayrılıkçı Kürtçülerce propaganda malzemesi haline getirilmesi, Kürt hafızasında "Kemalist sistemin Alevi-Kürtlere düşman olduğu" biçiminde yer etmiştir ve bu hafıza, sonradan 1937-1938'deki Alevi-Kürt Dersim İsyanı'na meşruiyet kazandırmak için kullanılmıştır.

Özetle, emperyalizm ve onun yerli işbirlikçisi durumundaki ayrılıkçı Kürtçü aşiret liderleri, Kurtuluş Savaşı sırasında Koçgiri İsyanı'yla gerçekleştiremedikleri bağımsız Kürdistan projesini, Cumhuriyet döneminde gerçekleştirmek için, bir anlamda kaldıkları yerden işe başlayarak Dersim İsyanı'nı örgütlemişlerdir. Yani, Dersim'in kökleri Koçgiri'de gizlidir… Dersim'in kökleri bir başka yerde daha gizlidir...

Dersim İsyanı'nın Kökleri: Hoybun Cemiyeti ve Ağrı İsyanları

Türkiye'de 1919'daki Koçgiri İsyanı'yla 1937-38'deki Dersim İsyanı arasında, emperyalizm destekli, "bölücü" ve "irticacı" çok sayıda Kürtçü isyan çıkmıştır. Bu isyanlar içinde, Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra en etkili Kürtçü isyan Ağrı İsyanlarıdır.

Koçgiri İsyanı, Nasturi İsyanı, Şeyh Sait İsyanı ve Ağrı İsyanlarının başarısız olması üzerine Dersim İsyanı; tertiplenmiştir. İlk Ağrı İsyanı Mayıs 1926'da, ikincisi Eylül 1927'de, üçüncüsü de Eylül1930'da çıkmıştır. Ağrı İsyanlarının arkasında Kürt-Ermeni dayanışmasıyla kurulan ayrılıkçı Hoybun Cemiyeti vardır. Hoybun Cemiyeti, Şeyh Sait İsyanı'ndan sonra yurt dışına kaçan ve İngilizlerle işbirliğine giren Kürt liderleriyle Ermeni Taşnak liderleri arasındaki işbirliği sonunda kurulmuştur. Hoybun Cemiyeti'nin kuruluşuyla ilgili ilk toplantı 1927 Şubat'ında İngilizlerin Revandiz Kaymakamlığı'na getirdikleri Seyyit Taha'nnn evinde yapılmıştır. İngiltere'nin Irak olağanüstü komiser yardımcısı Edmons'un organize ettiği bu toplantıda Türkiye'de çıkarılacak bir isyanla ilgili olarak şu kararlar alınmıştır:

a) İngilizler, Kürtlere para ve ihtiyaç halinde silah yardımı yapacaklardır.

b) Nasturiler, Kürt kıyafetleri giyerek isyana katılacaklardır.

c) Hazırlıklar tamamlandıktan sonra harekete geçilecektir.

d) İsyan Şemdinli Yüksekova'dan başlayacak ve hedef Van'ın ele geçirilmesi olacaktır.

Taşnak Ermenilerinden Leon Emirizyon, Sultanyan ve Aris adlı

kişilerinde katıldığı ikinci toplantı Mart 1927'de yine Siyyit Taha'mn evinde yapılmıştır. Şeyh Sait'in oğlu Ali Rıza ile kaçak subaylardan Kasım ve İhsan Nuri'nin de katıldığı bu toplantıda Cemiyetin adı Hoybun olarak tesbit edilmiştir.

Kuruluş hazırlıklarına Irak'ta İngilizlerin kontrolünde başlanan Hoybun Cemiyeti, esas kuruluş kongresini Fransa'nın kontrolünde ve Ermenilerin güçlü olduğu bir bölgede yapmıştır. Kongrede cemiyetin başkanlığına Celadet Ali Bedirhan seçilmiştir. Merkez heyeti üyeliklerine ise, Süreyya Bedirhan, Kamuran Ali Bedirhan, Memduh Selim, Nizamettin, Tevfîk Cemil, Haso Ağa, Mustafa Bozan, Halil Rahmi, Cesim Ağa (Şihnu) Şerif, İbrahim ve Emin Ali Ağa seçilmişlerdir. Hoybon Cemiyeti, doğrudan genç Türkiye Cumhuriyeti parçalamak için kurulmuştur. Nitekim, kongrede Hoybun Cemiyeti'nin kuruluş amacı belirtilirken, "Türk Kürdistanı'nın bağımsızlığı olarak" tespit edilmiş, Türkiye'nin dışındaki "hiçbir millet ve devlete karşı aleyhtar ve tecavüzkar bir vaziyet almamayı şiarı ittihaz eylemiştir" denilmiştir. Hoybun Cemiyeti, isyan hazırlıklarına başlamış ve bu amaçla 1928 yılında, "Türkiye'de Kürtlerin Katliamı" adlı 48 sayfalık bir kitapçık bastırmıştır.

Hoybun Cemiyeti, özellikle para toplamak ve propaganda yapmak amacıyla Paris Taşnak Merkezi üyesi Çamlıyan ile Süreyya Bedirhan

Hoybun cemiyeti üyeleri

yoğun faaliyetlerde bulunmuşlardır. Çamlıyan faaliyetlerini daha çok Yunanistan, Bulgaristan, Romanya ve Mısır gibi ülkelerde yoğunlaştırmışken, Süreyya Bedirhan, Hoybun Cemiyeti'nin Avrupa temsilcisi olarak Paris'te bir büro açmış ve Avrupadaki faaliyetleri yürütmüştür. Süreyya Bedirhan, Avrupa'daki faaliyetlerinin yanında para toplamak ve Amerikan kamuoyunu etkileyerek ABD desteğini sağlamak amacıyla 1928 yılında ABD'ne gitmiştir. Hoybun Cemiyeti adına ABD'nin çeşitli yerlerinde konferanslar veren Süreyya Bedirhan ilk aşamada 20 bin dolar para toplamıştır.

Bedirhan, ABD'ndeki faaliyetleri esnasında Ermenilerle de yakın işbirliğine girmiş, Ermeni Kilisesi'nde de bir konferans vermiştir.

Süreyya Bedirhan'ın ABD'ndeki konferansları bir kitapçık halinde 1928 yılında Hoybun Cemiyeti tarafından İngilizce olarak yayınlanmıştır. Kitapçığa "Aynı Türk" başlığı adı altında bir giriş yazan Herbert Adams Gibboms; Süreyya Bedirhan'ın Kürt Milli Meclisi Hoybun'un temsilcisi olarak Kürdistan'ın durumunu Amerikan hükümeti ve insanlarına anlat-

Sonuçta Dersim aşiretleri üzerinde Rıza, devlet görevlilerine karşı direnişe oraya da kuvvet kaydırılmak

mak için geldiğini belirtmiş ve Bedirhan'ın kısa bir biyografisini vermiştir.

Süreyya Bedirhan, Kürt isyanı ve medeniyeti adına Hoybun ve Kürdistan adına Amerika, İngiltere, Fransa ve İtalya'yı 1925 yılından beri Kürdistan'da Türklerin yaptıkları gaddarlığı incelemeleri için uluslararası bir komisyon kurmaya davet etmiştir.

Cemiyetin faal üyesi ve Ağrı isyanlarının elebaşısı İhsan Nuri, 1924 yılında Türkiye'den kaçarak Irak'a, dolayısıyla İngilizlere sığınmış, daha sonra 1930 yılında çıkan Ağrı İsyanları sırasında Kürtlerin davalarını Milletler Cemiyeti'ne götüreceğini basın aracılığıyla dolaylı yoldan duyurmuş, hatta Irak'ta yaptığı temaslarda böyle bir müracaatı teşvik etmiş, ayrıca Ağrı isyanları sırasında İngiltere'nin kontrolündeki Barzani Kürtleri, Irak sınırını geçerek Türkiye'ye saldırmıştır. Bütün bunlar dikkate alınacak olursa İngiltere'nin bölgedeki gelişmelerle yakından ilgilendiği ve en azından Türkiye'ye karşı yönlendirmeler ve kışkırtmalar yaptığını görülmektedir. 12 Nisan 1931 tarihinde İçişleri Bakanlığı'ndan Başbakanlığa gönderilen bir yazı ekindeki rapora göre; İngiltere'nin bölgedeki aşiretler ve gelişmelerle yakından ilgilenmesinin amacının,

"Hakkari vilayeti ile Cizre'de dahil olmak üzere Irak Kürtleri hakimiyeti altında Irak ile Türkiye arasında bir Kürt hükümeti teşkil etmek" olarak değerlendirilmiş, bu amaçla Şeyh Mahmut'un Kürdistan Prensi ilan edileceği, Barzani şeyhi emri altına verecekleri, ve Nasturileri Kürtleştirmeye çalıştıkları belirtilmiştir.

Hoybun Cemiyeti, Temmuz 1929'da Halep'te iki toplantı yapmıştır. Bu toplantılara başta Celadet Ali Bedirhan, Memduh Selim, Cemilpaşazade Mehmet, Cemilpaşazade Kadri, Yado, Vahan Papazyan, Hırşak Papazyan ve Karabet olmak üzere 45 kişi katılmıştır. Toplantılarda, Suriye'deki yerli ve Türkiye'den firari Kürtlerden "azami istifade edilmesi", Türkiye'ye karşı yapılacak herhangi bir hareketin tam ve mükemmel olarak tamamlanmasına karar verilmiştir.

Hoybun-Taşnak ittifakında önem verildiği vurgulanan Dersim bölgesinde Koçgirili Alişir, Hoybun bildirilerini aşiretler arasında yayarak bu bölgelerin de Ağrı İsyanı'na destek olmasına zemin hazırlamıştır. Sonuçta Dersim aşiretleri üzerinde dini bir otoriteye sahip olan Seyyit

dini bir otoriteye sahip olan Seyyit geçmiş, bunun üzerine Ağrı bölgesinden zorunda kalınmıştır.

Rıza, devlet görevlilerine karşı direnişe geçmiş, bunun üzerine Ağrı bölgesinden oraya da kuvvet kaydırılmak zorunda kalınmıştır. Böylece merkezi Ağrı olan ayaklanmanın bütün Doğu Anadolu bölgesine yayılması hedeflenmiştir. Hoybun Cemiyeti dağıttığı bildiriler ve yaptığı propaganda ile isyancıların moralini yüksek tutmaya çalışmıştır. Nitekim Cemiyet, 1 Eylül'de yayınladığı bir bildiride, Türk ordusuna büyük kayıplar verdirildiği belirtilmiş ve aynı zamanda Türk kuvvetlerini, bazı köyleri yağmalamak ve bir çok insanı öldürmekle suçlamıştır.

Birinci Ağrı İsyanı, 16 Mayıs 1926'da Yusuf Taşo ve çetesinin İran sınırını geçip Beyazit köylerinden hayvan çalarak Ağrı yayalarına sığınması ve Hası Telli'nin halkı kışkırtmasıyla başlamıştır. İsyan başarıya ulaşmadan bir ay sonra bastırılmıştır.

1927 Eylül'ünde İkinci Ağrı İsyanı başlamıştır. Avrupa'da ve Amerika'da etkili olan ve Amerika'da bir şubesini açan Hoybun Cemiyeti, İkinci Ağrı İsyanı'nı desteklemiştir. Türkiye, Temmuz 1927'de Sovyet Rusya ile yaptığı bir anlaşma ile Kürt isyanlarına karşı Rusya'yı kendi yanına çekmeye çalışmştır. Ağrı İsyanı'nda Sovyet orduları sınıra asker yığarak isyancıların hareket alanını daraltmıştır. 1928 yılına gelindiğinde

İhsan Nuri liderliğindeki isyancı Kürt grupları Ağrı dağına hakim olmuşlardır. 2 bin kişiden fazla isyancı Kürt, dağlara çıkmıştır.

Hoybun Cemiyeti'nin organize ettiği Üçüncü Ağrı isyanı, 1930 yılında başlamıştır. Bölgedeki Celali, Süphanlı, Haydaranlı, Milanlı, Hasenanlı, Zirkanlı, Cibranlı ve Mokorlu aşiretlerinin katıldığı Ağrı İsyanı'nın lider kadrosuna Türk ordusundan firari yüzbaşı İhsan Nuri, Ermeni Zilan ve Bro Haso Telli oluşturmuştur. İsyana katılan aşiret mensuplarının yanında Ermeni ve Nasturi çeteleri de yer almıştır.

Genç Türkiye Cumhuriyeti, Hoybun Cemiyeti'nin organize ettiği Ağrı İsyanına karşı 1930 Haziran'ından itibaren askeri harekata başlama kararı almıştır. Mayıs 1930'da 4. ve 6. Kolordular Ağrı dağı yakınlarında toplanarak Ağrı İsyanı'nı bastırmak için harekete geçmiştir. İsyancılar, Türk ordusunun bir bölümünü üzerlerine çekerek asıl büyük ayaklanmaya destek vermek üzere aynı anda iki olay daha çıkarmışlardır. Bunlardan biri, 20 Haziran 1930 tarihinde Kör Hüseyin ve Eminpaşaoğullarının İran sınırını geçerek Zeylan'da başlattıkları isyandır. Bu isyanda öldürülen isyancının birinin üzerinde halkı isyana teşvik eden birkaç Hoybun Cemiyeti bildirisi ile mührü çıkmıştır. Bu sırada Doğu Anadolu'nun Dersim, Palu ve Viranşehir bölgelerinde de Hoybun Cemiyeti bildiriler dağıtarak halkı isyana çağırmıştır. Türkiye bu olayları bastırmaya çalışırken Irak'taki Şeyh Barzani ve Molla Hüseyin Şerif idaresindeki bir grup, Irak sınırından geçerek Oramar, Şal ve Şemdinli bölgelerinde de isyan çıkarmıştır.

7-14 Eylül 1930 tarihleri arasında yapılan askeri harekâtla Ağrı isyanı tamamen bastırılmıştır.

Özetlemek gerekirse;

1919'daki Koçgiri İsyanı'nı İngiltere desteklemiştir; Koçgiri İsyanı'na katılan isyancıların ele başları 1937-38'de Dersim İsyanı'nda da karşımıza çıkmıştır.

1924'te çıkan Nasturi İsyanı'nı İngiltere desteklemiştir.

1925'te çıkan Şeyh Sait İsyanı'nı İngiltere desteklemiştir.

1925'teki Şeyh Sait İsyanı sonrasında yurt dışına kaçan isyancılardan bazıları 1927 yılında Ermenilerle birlikte Hoybun Cemiyeti'ni kurmuştur.

Hoybun Cemiyeti'ni İngiltere, Fransa ve ABD desteklemiştir.

1930'daki Ağrı İsyanı'nı Hoybun Cemiyeti'nce desteklenmiştir.

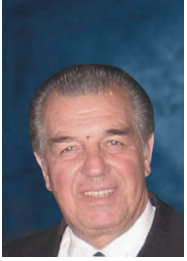
1937-38'deki Dersim İsyanı'nın alt yapısı 1928-29'da hazırlanmıştır.•

Not:"Dersim Dosyası"ndaki bilgi ve belgelerin kaynaklarına, "Cumhuriyet Tarihi Yalanları, 2.Kitap" adlı kitabımdan ulaşılabilir.

sinanmeydan@butundunya.com.tr

DERSİM DOSYASI önümüzdeki ay devam edecek...

Can Pulak

Sakız'da Yılbaşı

Bizden akıllılar mı, bizden çalışkanlar mı, bizden daha mı yaratıcılar? Hayır ama, burnumuzun dibindeki Yunan adalarında turizmi bizden iyi yapıyorlar. Değerlerini iyi pazarlıyorlar, propogandayı iyi biliyorlar, kimseyi yolunacak kaz gibi görmüyorlar.

Suyun iki yakasındaki iki toplum. Aradan bir nehir geçiyor, şehri ikiye bölüyor sanki. Ayrı dili konuşmasalar birbirlerinden farkları yok. Giyimleri, yemekleri, zevkleri, hatta bazı gelenekleri birbirlerine o kadar benziyor ki, ayırmak imkansız.

Peki nedir farkımız? Sanıyorum kültür, estetik, düzen, disiplin ve bir de propoganda…

Mandalina bizde de var, yerlerde sürünüyor. Ama onlar reçellerini, tatlılarını, şekerlerini, sabunlarını, parfümlerini, kremlerini yapmışlar, çok da güzel ambalajlamışlar, almamak mümkün değil. Zeytinin alası bizde, ama gel gör ki Yunanlar zeytinlerini ve yağlarını öylesine güzel kutularda ve şişelerde pazarlıyorlar ki, neredeyse havyar muamelesi yapmışlar. Sakız ağacımız bol, biz keserek yakıyoruz hepsini. Onlar ormanlar yetiştirmişler, öylesine koruyorlar ki sakız ağacını, neredeyse dokunmak suç. Her yıl 300 ton topladıkları sakızdan aklınıza ne gelirse üretiyorlar. Rakısını, likörünü, şurubunu, gazozunu, tatlısını, pastasını, sabununu, parfümünü, güzellik kremlerini, dedim ya aklınıza ne gelirse hepsini…

Yılbaşını Sakız adasında geçirdim. Hani şu Çeşme'nin karşısındaki Sakız (Chios) Adası. Feribotla 40 dakikada gidiyorsunuz. Hergün karşılıklı düzenli seferler var. İki yıldır bizimle çok

güzel bir işbirliği köprüsü oluşturmuşlar. Çeşme ve Sakız Belediyeleri, İzmir Ticaret Odasının da desteğiyle iyice turizme açmışlar kentlerini. Yunanlar da geliyor, Türkler de gidiyor ziyarete. Ancak bizimkiler iyi para harcıyor, öyle olunca da ekonomik krizde daha bir el üstünde tutuyorlar Türkleri...

Kapıların önü bomboş, kimse tezgah koyamıyor, malını çıkaramıyor dışarı. Ortada polis, belediye zabıtası filan da yok ki, nasıl sağlamışlar bu disiplini, hayret doğrusu...

Kışın 35 bin, yazları ise 60 bine çıkıyor nüfusu. Şehir çok bakımlı, mimari bir çarpıklık yok, planın bir santim bile dışına çıkmak mümkün değil. Binaların hepsi boyalı, inşaat artığı ve moloz görünmüyor ortalıkta. Allah için yollar, caddeler ve sokaklar iyi ve tertemiz. Trafik yazları sıkışıyormuş ama, kışın çok düzgündü.

Barları, restoranları, dükkanları herkes aklına estiği gibi yapmamış. Sanırım mimarlardan destek almış hepsi. Kapıların önü bomboş, kimse tezgâh koyamıyor, malını çıkaramıyor dışarı. Ortada polis, belediye zabıtası filan da yok ki, nasıl sağlamışlar bu disiplini, hayret doğrusu…

Daha Feribot'tayken elinize geçiyor broşürler, haritalar, kitaplar. Belki inanmaya-caksınız ama, hepsi ücretsiz ve de Türkçe. Adaya ayak basmadan tanıyorsunuz Sakız'ı. Nerede kaça kalınır, lokantalarda ortalama kaç paraya yemek yiyebilirsiniz, neyi kaça tadabilirsiniz? Taksi ve otobüs ücreti ne kadardır? Adada satın alınacak neler var, nesi meşhur, fiyatları nedir? Lokantalarda Türkçe menü bile basmışlar.

Otobüsle yada minibüsle şehir turu yapabiliyorsunuz. Mutlaka götürüyorlar köylere. 15-25 ero arasında 3-4 köyü ziyaret ediyorsunuz. Mesta ve Pirgi köylerini mutlaka görmek gerek. Taş binaların güzelliği, bahçelerin ve narenciyelerin muhteşem görüntüsü, köy mimarisindeki estetik anlatılamayacak görkemdeydi. Yunanlar bu görsellik işinde çok başarılılar doğrusu.

Hediyelik eşyada yabancı ve sahte bir şey yoktu. Çoğu yöresel, el emeğiyle yapılmış şeylerdi. Öyle çakma tişortlara, çanta ve parfümlere, ayakkabılara rastlamadık hiç. Ama ucuza çin malları vardı.Tezgahtarlar çat-pat Türkçe konuşmaya çalışıyorlardı. Hatta içlerinde Türkçe kurslarına gidenlerle bile karşılaştık. Gülerek "para artık Türklerde" diyorlardı.

Yiyecek çok ucuzdu. Doğrusunu

söylemek gerekirse iyi bir restoranda şöyle mükellef bir ziyafetten adambaşı 18-20 eroya çıkılabiliyordu. Dikkatimi çeken ne oldu biliyor musunuz koskoca restoranda bir garson, arı gibi çalışarak tüm siparişleri aksatmadan yetiştiriyordu. Lokantaların çoğunda öyleydi.

Kız yada erkek bir garson, kasada oturan biri, mutfakta da en fazla iki kişi... Zaten çoğu aile işletmeleriydi… Bizdeki restoranları düşündüm. Bir sürü garson, ayrıca komi, mutfakta bir kalabalık... Öyle olunca yemek fiyatları da şişiyor tabii. Pansiyonlar da giderek azalıyor bizde. Herkes ya apart yada otel sahibi olmak istiyor. Oysa günümüzün para harcayan turisti, aile içinde ve onlar gibi yaşamayı tercih etmeye başladı. Gittiği ülkenin insanlarını,yemeklerini, adetlerini ve geleneklerini tanımak istiyor. Bu pansiyon işini geliştirmeli, biraz daha önem vermeli ve teşvik etmeliyiz.

Neye üzülüyorum biliyor musunuz? Herşeyimiz var, hatta rakiplerimizden çok daha mükemmellerine sahibiz. Ama bunları değerlendiremiyoruz, tanıtamıyoruz, pazarlayamıyoruz. Disiplinimiz yok çünkü. Trafiği düzeltmeye kalksak, taksi ve minibüsçüler derneğinden korkuyoruz. Esnafı, çarşıyı, dükkanları bir hale yola koyalım desek, esnaf odalarından çekiniyoruz. Lokantalara bir düzen getirsek, fırınları kontrol etsek, berber enflasyonunu frenlesek, tepkilerden ürküyoruz.

Öyle olunca da, düzelemiyoruz bir türlü.

Türk turizminin tartışmasız bir disipline ihtiyacı var. Mutlaka ama mutlaka propaganda ve tanıtma açığını kapatması lazım. Yabancı fuarlarda açtığımız pavyonlara ve oralarda dağıttığımız broşürlere filan kulak asmayın. Bodrum'da, Marmaris'te, Kuşadası'nda, Çeşme'de, Alanya'da filan doğru dürüst bir broşür bulabiliyor musunuz, ona bakın siz. Broşürünüz turizm ofislerinizde bile yok, şehirlerdeki tabelalar acınacak vaziyette, sokakta nereye gideceğini bilemeyip salak salak dolaşan turistleri gördükçe çok üzülüyorum. Bu kadar eksiğe ve noksana rağmen 25 milyar dolarlık bir gelir sağlıyoruz. Eğer eksikleri tamamlasak, gelir rekorları kırar, parayı koyacak yer bulamayız.

Dünyanın turizm potansiyeli en yüksek ülkesinin, cennet Türkiye'mizin sağlıklı bir turizm organizasyonuna ve propagandasına, profesyonel açıdan ciddi ihtiyacı var.Bunu görmezden gelemeyiz.•

canpulak@butundunya.com.tr

GANDHİ'DEN ÖZDEYİŞLER

Bizi yokedecekler şunlardır:

İlkesiz siyaset; vicdanı sollayan eğlence; çalışmadan zenginlik; bilgili ama karaktersiz insanlar; ahlâktan yoksun bir iş dünyası; insan sevgisini alt plana itmiş bilim; özveriden yoksun bir din anlayışı.

Arslan Bulut'un
09.12.2011 Tarihli
Yeniçağ Gazetesi'nde
Yayımlanan Yazısı

'Dersimli' bir profesörün mektubu..

Prof. Dr. Eyüp S. Karakaş, "Dersim konusunda yazdıklarınızı büyük bir takdirle okudum" diyerek "Ben de özür istiyorum" başlıklı kendi yazısını gönderdi.

Sütuna sığmayacağı için biraz kısalttım:

"Sayın Başbakanımız devletin Dersim'de yaptıklarından dolayı özür diledi. Annem Tunceli'nin Çemişgezek, babam Hozat ilçesinde doğmuş, büyümüş. Ben de Çemişgezek doğumluyum. Yani ben Dersimliyim.

Sayın Başbakanımızın devlet adına özür dilemesi elbette beni de ilgilendirir ama benden başkalarının da özür dilemesi gerekir.

Kimler mi özür dilemelidir? Elbette Seyit Rıza ve onun gibi şakilere sahip çıkanlar ve onlar adına konuşanlar!

Ben Dersim olaylarını babaannem, babam ve annemden dinleyerek büyüdüm. Devlete isyan eden asiler sadece askerleri katletmekle kalmamış, oranın sivil halkını da öldürmüşler ve zulmetmişlerdir. Babaannemin nahiye müdürü olan, Salih isimli kardeşinin oğlu Efendi'yi asiler kaçırmış ve daha sonra 'gel çocuğunu geri vereceğiz' diye köylerine çağırmış ve yolda pusu kurarak öldürmüşlerdir. Bu ölüm Hozat'ta büyük üzüntüye sebep olmuş ve aşağıdaki ağıt-türkü yakılmıştır. Bu türkü halen söylenmektedir:

Hozat'ta gezerdim bir fidan boylu
Görenler derdi kim bu aslan soylu
Sorana deyin ki Hamil'in oğlu
Varsın Hozat yansın ver veran olsun
Hozat'ın gençleri intikam alsın

Hozat'ın içinde okunur ezan
Ne kara yazmış ah alnını yazan
Hep Seyit Rıza'dır kavlini bozan

Yolumu kesenler yolundan kalsın
Büyüsün Efendi'm intikam alsın.

Diğer kardeşini de benzer şekilde öldürmüşler. Onun için de bir türkü

söylenmiştir. O türkünün de sözleri şöyledir:

Atımı bağladım nar ağacına,
Perçemim dolandı gül ağacına
Gidin söyleyin benim bacıma
Nasıl dayanacak benim acıma.

Türküde geçen bacı, benim babaannemdir. Rahmetli babaannem bu olayları anlatır, türküleri söyler ağlardı..

***

Eşkıya işi o kadar azıtmıştır ki birkaç kere Çemişgezek'i basmış, karşı koymaya çalışanları öldürmüş ve kasabayı yağmalamıştır. Annem o günleri hatırlıyor. Kadınlar bir camiye toplanır eşkıya onlara bir kötülük yapmasın diye dua eder tespih çekerlermiş. Daha üç gün önce, o günlerde küçük bir kızın yanında öldürülen yüzbaşıyı, balta ile parçalanarak öldürülen askerleri, Fırat nehrini salla geçerken salın ipi kesilerek Fırat'ın azgın sularına terk edilen ve boğulan askerlerin hikâyesini anlatırken gözleri doldu.

Bu asiler köprüleri yıkmışlar, telefon tellerini kesmişler, nahiye müdürü, vergi tahsildarı gibi memurları öldürmüşler, karakolları basmışlar, subayları, astsubayları, erleri öldürmüşler. Halkın mal, can ve ırz emniyeti kalmamış. İşte bu ortamda askeri müdahale yapılmış ve suçlular ağır biçimde cezalandırılmış.

İkinci Dersim harekâtında maalesef bu asilerin yanında çok sayıda yerli halk da zarar görmüştür. Tabir yerinde ise kurunun yanında yaş da yanmıştır. İsyana iştirak eden aşiretler mecburi iskâna tâbi tutulmuş ve Anadolu'nun farklı bölgelerine gönderilmiştir.

Dersim isyanının Alevilikle, Kürtlükle ilgisi yoktur... Bu isyan tüm Dersim halkına da mal edilemez. Çok sayıda aşiretten sadece altısı bu isyana katılmıştır. İsyanın liderlerinden Seyit Rıza ise aslen bir Türk'tür. Kendisinin bazen Arap, bazen Kürt olduğunu söylemiştir ama mensup olduğu aşiret aslında bir Türk aşiretidir.

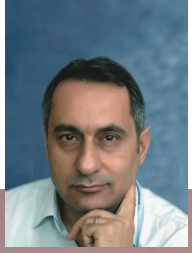
Bu hareket sonunda Tunceli'den tamamı son model 14 binden fazla silah toplanmıştır.

***

Dersim dosyasının açılmasını Cumhuriyet'in tasfiyesi projesi içinde değerlendirmek gerekir. Cumhuriyet'i koruyan tüm kişiler, kurumlar, topluluklar sindirilmeye, etkisizleştirilmeye veya Cumhuriyet'ten soğutulmaya çalışılıyor. 'Sonsuza kadar koruma ve kollama' kararlılığı ve direnci kırılmak isteniyor. İnsanlar hapse atılıyor, hatta öldürülüyor, bilgi kirliliği yaratılıyor; âdeta Cumhuriyet'ten intikam alınıyor.

Bu çerçevede sıra Alevilere gelmişti. Alevi yurttaşlarımızda Atatürk sevgisi ve Cumhuriyet sevdası her zaman var olmuştur. Cumhuriyeti koruma kararlılığını hiç yitirmemişlerdir. Dersim dosyası açılarak, Atatürk'ten ve Cumhuriyet'ten soğutulmaya çalışılıyor. Özetle Cumhuriyet savunmasız bırakılmak isteniyor.

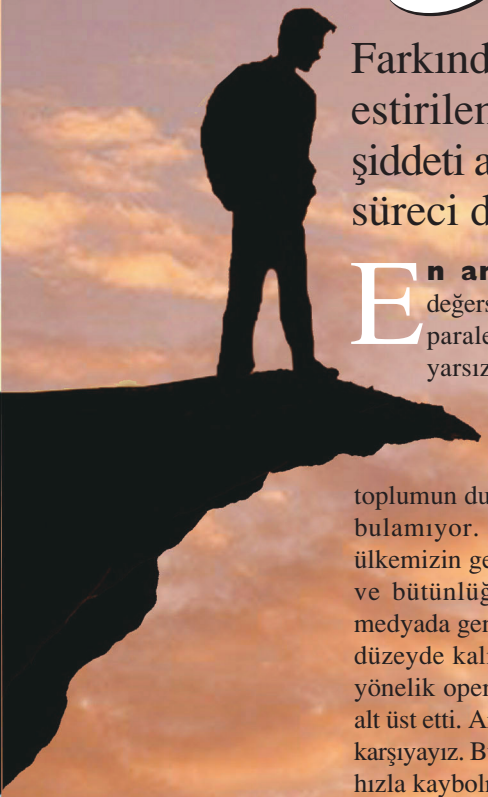
Geçmişte bazı oyunlara gelmeyen Alevilerin bu oyunu da bozacağına inanıyorum." •

Gürbüz Evren

Geleceğimizi yok eden süreç

Değersiz

Farkında mısınız? Türkiye'de estirilen değişim rüzgârlarının şiddeti arttıkça 'Değersizleştirme' süreci de hızlanıyor.

En anlamlı ve önemli değerlerimiz bile değersizleştirme furyasından payını alıyor. Buna paralel olarak, topluma, için için işleyen duyarsızlık da endişe verici boyutlara ulaşmakla kalmadı, yadsınmayacak bir gerçek haline geldi.

Çok değil, bundan 4-5 yıl öncesine kadar toplumun duyarlı olduğu konular artık gündemde yer bulamıyor. Bulanlar ise ilgi görmüyor. Önceleri ülkemizin geleceğini, ulusal çıkarlarımızı, birliğimizi ve bütünlüğümüzü yakından ilgilendiren konular medyada geniş yer bulur, kamuoyu duyarlılığı hep üst düzeyde kalırdı. Ama tek sesli bir medya yaratmaya yönelik operasyon ile gelen değişiklik tüm dengeleri alt üst etti. Artık 'Değiştirilmiş' medya gerçeği ile karşı karşıyayız. Bunun sonucunda da, toplumun duyarlılıkları hızla kaybolmaya başladı.

Eskiden medya şehit haberlerine mutlaka ilgi gösterir, toplumun bu konudaki duyarlılığı dikkate alınırdı. Bundan 4-5 yıl önce herhangi bir saldırı, çatışma veya operasyonda tek şehit bile olsa kamuoyu haberdar

leştirme”

edilirdi. Oysa şimdi şehit haberi, ancak 8-9 ya da daha fazla sayıda askerimizi yitirdiğimiz olaylar yaşanınca değer buluyor. Eğer sayı 20 civarında ise medya gerçeklerden kaçamadığı için daha geniş yer veriyor, bunun sonucunda da toplum şöyle bir silkelenip kendine geliyor, tepkiler yükseliyor, sonrasında da unutma süreci tekrar işliyor. Bu sayıların altında şehit verilmesi, trafik kazalarındaki can kaybı kadar değer görmüyor. Görse de gazetelerin arka sayfalarında ya da televizyon kanallarının haber bültenlerinin sonlarında kendisine zar zor yer bulabiliyor.

Düşünün ki, ülkenin başka bölgelerinde insanlar huzur ve güven içinde yaşasınlar diye zor şartlarda görev yapan askerimiz, polisimiz şehit düşerken, tepki vermesi gereken toplum, olanları kanıksamış, içselleştirmiş, günlük yaşamın bir parçasıymış gibi görüyor. Ayrıca gazeteci, akademisyen, uzman adı verilen kişilerin her gün ekranlardan, gazetelerden terörü haklı göstermeye çalışmaları, terör örgütünü savunur türden konuşmaları ve yazıları insanların bilincine yerleşiyor. Bir de buna terörle mücadele etmesi gereken kurum ve kişilerin terör örgütü ile yaptıkları görüşmelerin ortaya çıkması ve ‘Elbette görüşülür, ne var bunda’ türünden açıklamalar eklenince, değerler alt üst oluyor, şehit, gazi, asker gibi kavramların içi boşalıyor.

Önceleri ülkemizin geleceğini, ulusal çıkarlarımızı, birliğimizi ve bütünlüğümüzü yakından ilgilendiren konular medyada geniş yer bulur, kamuoyu duyarlılığı hep üst düzeyde kalırdı.

Ülkeyi içten içe çürüten bir hastalık olan yolsuzluğun, toplum hassasiyetlerinin başında gelmesi gerekir.

Gelişmiş Batılı ülkelerde bir iktidara yolsuzlukla ilgili suçlamalar yöneltilirse, gereği yapılır ve iddiaların üzerine şeffaf bir şekilde sonuna kadar gidilir. Toplum da gelişmeleri büyük bir duyarlıkla sorgulayarak ve sonuna kadar takipçi olduğunu hissettirerek izler.

Ülkemizde ise yolsuzluk sıradanlaştı. Yolsuzlukla ilgili haberler ya verilmez oldu ya da gündemin sonlarına itildi. Bu da yolsuzluğa yönelik tepkileri iyice azalttı. Konuyla ilgili son dönemde yaşananlar, gelinen noktayı göstermesi bakımından büyük önem taşıyor. Almanya'da açılan bir yolsuzluk davasında, Alman yargısı kısa sürede araştırmalarını sonuçlandırıyor, kararını veriyor ve Türkiye'ye söz konusu yolsuzluk iddialarının asıl kaynağı sizde diyor. Almanların onca girişimi ve aradan geçen yılların ardından nihayet Türkiye'de de düğmeye basılıyor, bazı isimler gözaltına alınıyor. Ama kısa bir süre sonra, ülkeyi sarsacak iddialar üzerinde çalışan savcılar görevden el çektiriliyor.

Türkiye'nin gururu olmuş, uluslar arası alanda saygınlık kazanmış Prof. Dr. Mehmet Haberal, her gün 'Suçum ne' diye sorup, yanıtını almadan 3 yıla yakın bir süredir zindanlarda çürütülürken, söz konusu yolsuzluk davası nedeniyle 3 ay önce gözaltına alınanlar, 'uzun tutukluk cezaya dönüşüyor' gerekçesiyle serbest bırakılıyor. Toplum da bu gelişmelere kör, sağır ve dilsiz olmayı sürdürüyor.

Üyesi olmaya çalıştığımız Avrupa Birliği ülkelerinde benzer bir olay yaşansa, toplumdan gelecek baskıları dikkate alan yetkililer hemen istifa mekanizmasını çalıştırırdı. Bizde ise hiçbir şey olmamış gibi davranılıyor. Biliniyor ki istifayı mecbur kılacak toplumsal baskı yok bu ülkede. Çünkü toplumun değerlerinden biri olan dürüstlük değersizleştirildi, yolsuzluk sıradanlaştı. Bunun sonucunda da kanıksandı.

Bir dava nedeniyle tutuklu bulunan Prof. Dr. Mehmet Haberal ve Mustafa Balbay son seçimlerde aday oldular. Halkın oyunu alarak milletvekili seçildiler, ancak serbest bırakılmadıkları için görevlerine başlayamadılar. Seçim öncesinde dokunulmazlıkların kaldırılmasını isteyen bir belgeyi imzalayan Haberal ve Balbay yıllardır tutuklular, yani hüküm giymiş değiller. 'Davamız devam etsin, gelip duruşmalara

'Değiştirilmiş' medya ise tutuklu milletvekilleri konusunu haber yapmamak ya da gelişmeleri çarpıtmak için bin dereden su getiriyor.

katılalım, ama bırakın milletvekili olarak görevimizi yapalım' şeklindeki taleplerine de kulak asan yok. Oysa bir önceki dönemde benzer durumdayken milletvekili seçilen ve serbest bırakılan bir kişi, bugün ikinci kez TBMM'de görev yapıyor. Çelişki tüm çıplaklığı ile ortadayken, konu sıradan bir olaymış görülüyor. 'Değiştirilmiş' medya ise tutuklu milletvekilleri konusunu haber yapmamak ya da gelişmeleri çarpıtmak için bin dereden su getiriyor. İtirazlar yükselince de, konu, "laf olsun torba dolsun" türünden haberlerle geçiştiriliyor.

Toplum ise tutuklu milletvekilleri olduğunu bile unuttu. Milyonlarca vatandaşın oyunu alarak seçilmiş milletvekilleri yok sayılıyor. Aslında bu olayda yok sayılan, mağdur edilen sadece vekil seçilenler değil, asıl unsur yani vekilini seçen millettir.

Kısacası millet, yok sayılmayı bile kanıksamış bir görüntü sergiliyor. 'Milletin iradesi' gibi kutsal bir kavram bile değersizleştirilirken, içi boşaltılırken, hangi değeri sorgulayacaksınız ki?

Türkiye'nin son dönemdeki gerçeklerinden biri de peş peşe gelen zamlar ve hayat pahalılığıdır.

Çok değil, bundan 10 yıl öncesine gidelim ve unutanlara anımsatalım. Rahmetli Bülent Ecevit'in Başbakan olduğu Koalisyon Hükümeti dönemde, enflasyon, zam, hayat pahalılığı, işsizlik gibi sorunlar medyanın sürekli haber yaptığı, gündemde tuttuğu konulardı. Protestocuların sesi özgürce ve de çok yüksek çıkardı. Öyle ki, esnafın biri, siftah bile edemediklerini anlatmak için, yazar kasasını kaptığı gibi Başbakanlık binasının önüne gelmiş, o sırada biraz ileride makam aracına

Haberal ve Balbay yıllardır tutuklular, yani hüküm giymiş değiller. 'Davamız devam etsin, gelip duruşmalara katılalım, ama bırakın milletvekili olarak görevimizi yapalım' şeklindeki taleplerine de kulak asan yok.

binmekte olan Başbakan Ecevit'e doğru fırlatmıştı. Koskoca Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı da eylemciye gülümseyerek bakmıştı.

Şimdilerde Başbakanlık binasının yakınında bırakın böylesi bir protestoyu yapmak, çevresinden geçmek bile mümkün değil. Aman yanlış anlaşılmasın, kimseye yazar kasa falan atın demiyoruz. Birilerinin ünlü sözü ile "Nereden nereye geldik" demek için bu örneği verdik.

'Değiştirilmiş' medya ise ne zamdan bahsediyor ne de hayat pahalılığından. Ne maaşların yetersizliğinden bahsediyor ne de artan işsizlikten. Aslında bu sorunları medyanın gündemde tutmasına da gerek yok. Çünkü işsizliği, yoksulluğu, zamları, hayat pahalılığını, bu ülkenin insanları iliklerine kadar hissediyor. Ama 'Değersizleştirme'sürecindeki toplum bunları da kanıksamış, "kader" diyerek yaşayıp gidiyor.

"Ordu milletin gözbebeğidir" ifadesini bilmeyenimiz yoktur. Bu topraklarda yaşayan insanlar için Türk Ordusu çok ama çok büyük bir değerdir. Yakın zamana kadar yapılan tüm kamuoyu araştırmalarında en çok güvenilen kurum hep Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) olmuştur. Öyle ki güven oranı kimi zaman yüzde 80'i aşmıştır. İnsanımız askerine subayına, komutanına laf söyletmez, toz kondurmazdı. Ama artık bu konuda da dengeler değişti. Değersizleştirme kampanyasının önemli hedeflerinden biri olan TSK' ya öylesine iğrenç iftiralarla, yalancı şahitlerle, sahte belgelerle, gizli tanıklarla, imzasız ihbar mektuplarıyla, sahteliği kanıtlanan CD vb belgelerle saldırdılar ki, kimse ne olduğunu bile anlayamadı. Bu gelişmeler, değiştirilmiş medya aracılığı ile her gün halka, üstüne bin katılarak aktarıldı. Bunun doğal sonucu olarak ta insanımızın kafasına sokulan şüpheler, giderek büyüyen asker düşmanlığına dönüşmeye başladı. "Peygamber ocağı" olarak bilinen TSK'yı demokrasinin, özgürlüklerin düşmanı ve darbeci olarak gösterme, kısacası karalama süreci devam ediyor.

Bugün, 60'a yakını general ve amiral olmak üzere 200'ü aşkın subay tutukludur. İşte bu tablo karşısında, kamuoyunda cılız birkaç tepkinin dışında tam bir sessizlik ve duyarsızlık egemen.

Bugün, 60'a yakını general ve amiral olmak üzere 200'ü aşkın subay tutukludur. İşte bu tablo karşısında, kamuoyunda cılız birkaç tepkinin dışında tam bir sessizlik ve

duyarsızlık egemen. İnsanımız, gözbebeği olan orduya yönelik değersizleştirme kampanyasına sıradan bir gelişmeyi izler gibi bakarken, sadece silah ve teknoloji alanlarında değil, morali ile de üst düzeyde bulunması gereken TSK'yı yıpratan Atlantik ötesi güçlerle içerideki uzantılarının ülkeye verdiği zararları göremiyor.

Çok değil yine bundan 4-5 yıl öncesine kadar Ermeni iddiaları gündeme geldiğinde, Fener Rum Patrikhanesi, kendisine Lozan Anlaşması ile belirlenen yasal yetki sınırların dışına çıkma girişimlerinde bulunduğunda, kamuoyundan ciddi tepkiler yükselirdi. Ermeni iddialarının soykırım olarak tanınmasını ve iddiaların reddedilmesini yasaklamak isteyen ülkelere yönelik protestolar düzenlenirdi. Patrikhane'nin devlet içinde devlete dönüşmesinin yolunu açmaya yönelik dış talep ve baskılara karşı toplumun sesi yüksek çıkardı. Değersizleştirme süreci böylesine hassas konularda da etkisini gösterdi.

Türk insanını 1915 olaylarının 100. Yılında soykırım suçlusu yani katil ilan etmek isteyenler hedeflerine hızla ilerlerken, yeni adımlar atılırken birkaç cılız sesin dışında toplum kör, sağır ve dilsiz oldu sanki. Fener Rum Patrikhanesi'nin girişimleri ve ülkemizin iç siyasetine karıştığının kanıtları Wikileaks belgelerine kadar yansımasından yine birkaç cılız sesin dışında rahatsız olan da yok artık.

Türkiye toprakları üzerinde bin yıldır birlikte yaşayan insanların oluşturduğu tüm değerlerin tartışmaya açıldığı ve en iğrenç yöntemlerle saldırı altında tutulduğu süreç hızla işlerken, ortak değerlerin alt üst edildiğini hatta yok edildiğini üzülerek görüyoruz. 'Değersizleştirme' politikalarını uygulamaya koyanlar, bu toprakların insanlarının büyük bölümünü etkilemeyi başardılar.

Manevi değerlerin başında gelen din siyasete alet edilerek, inançları üzerinden sonuna kadar sömürülen, dizilerin, futbolun, magazin ve abuk sabuk yarışma programlarının bağımlısı kılınan, maddi yardımlarla gözleri perdelenen insanlar, 'Değersizleştirme' sürecinin figüranları olduklarının farkında bile değiller.

'Değersizleştirme' politikalarını uygulamaya koyanlar, bu toprakların insanlarının büyük bölümünü etkilemeyi başardılar.

İşsizlik, enflasyon, bütçe açığı, toprakların yabancılara satılması, borsanın yüzde 80'inin yabancıların eline geçmesi, gazeteci, subay, akademisyenlerin, kamu vicdanını rahatsız etme pahasına, soru işaretlerine yol açan nedenlerle tutuklanması, füze kalkanın topraklarımızda kurulmasının komşularımızla yaratacağı sorunlar, soykırım suçlusu ilan edilme tehlikesi, ülkenin bir bölümünde özerklik ilan edilmesi, vatan evlatlarının şehit edilmesi, Ata-

türk'ün adını taşıyan kurumların başına yeminli Atatürk düşmanlarının getirilmesi değersizleştirme sürecinin etkisi altındaki çoğunluğun umurunda bile değil. Referandumda neyi oyladığını bilmeyen ve sorgulamayanların, en önemli değerleri ellerinden alınırken oynanan oyunları anlamayanların çoğunluğu oluşturduğu bir ülkede Cumhuriyet, demokrasi, bağımsız yargı, eşitlik, insan hakları, ifade ve düşünce özgürlüğü, ulusal çıkarlar gibi kavramların ne anlamı olabilir ki? •

gurbuzevren@butundunya.com.tr

KUYUMCU

Bir bilge, *yıllarca yanında yetiştirdiği öğrencisinin seviyesini öğrenmek istedi. Ona çok parlak ve gizemli görüntüye sahip iri bir nesne verip, "Bunu al, önüne gelen esnafa göster, kaç para verdiklerini sor, en sonra da kuyumcuya göster. Satmadan sadece fiyatlarını ve ne dediklerini öğren, gel bana bildir." dedi*

Öğrenci ilk önce bir bakkal dükkanına girdi, elindekini göstererek, "Şunu kaça alırsınız?" diye sordu. Bakkal parlak bir boncuğa benzettiği nesneyi eline aldı, evirdi çevirdi. "Buna bir tek lira veririm. Bizim çocuk oynasın." dedi.

Öğrenci, bir manifaturacıya gitti. O da parlak bir taşa benzettiği nesneye ancak bir beş lira vermeye razı oldu. Üçüncü durak olan semerci de, nesneye bakıp, "Bu benim semerlere iyi süs olur. Buna bir on lira veririm." dedi.

Öğrenci en son olarak bir kuyumcuya girdi. Kuyumcu öğrencinin elindekini görünce yerinden fırlayıp. "Bu değerli pırlantayı, nereden buldun?" diye hayretle bağırdı ve hemen sordu: "Buna kaç lira istiyorsun? Ne istiyorsan veririm."

Öğrenci, "Hayır verememem." diye taşı almak için uzanınca kuyumcu yalvarmaya başladı: "Ne olur bunu bana satın. Dükkânımı, evimi, hatta arsalarımı vereyim."

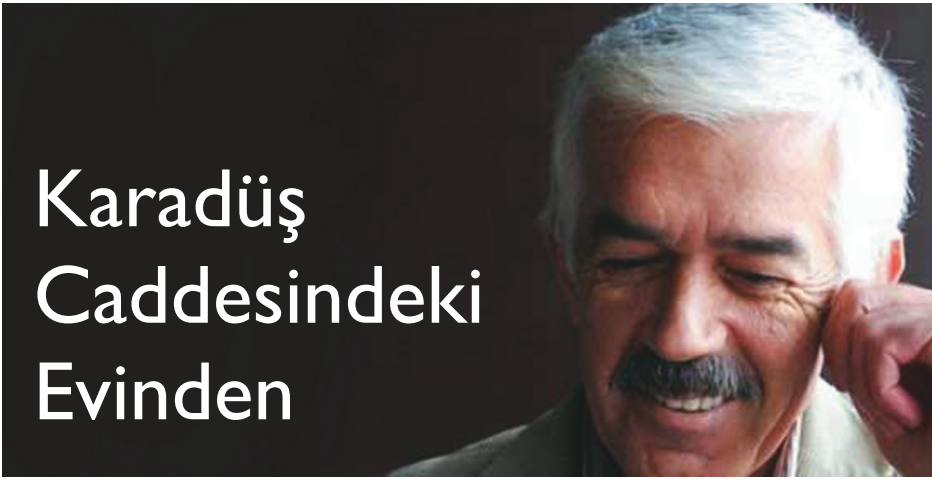
Öğrenci, satmaya yetkili olmadığını, anlatıncaya kadar bir hayli dil döktü. Öğrencinin kafası karma karışıktı. Böylesi karışık düşünceler içinde geriye dönmeye başladı. Bilge hocasının yanına dönen öğrenci, büyük bir şaşkınlık içinde başından geçenleri anlattı. "Çok şaşkınım efendim, ne diyeceğimi bilemiyorum, kafam karmakarışık." diyebildi.

Bilge hoca öğrencisine dönerek başından geçenleri daha iyi anlamasını sağladı: "Bir şeyin değerini ancak onun değerini bileni anlar ve onun değeri bilenin yanında kıymetlidir. Her insanın hayatında varlığını ve değerini bilen, hisseden, fark eden kuyumcular mutlaka vardır. Mesele kuyumcuyu bulmaktadır..."

Gönderi: SABRİYE AŞIR

Konur Ertop

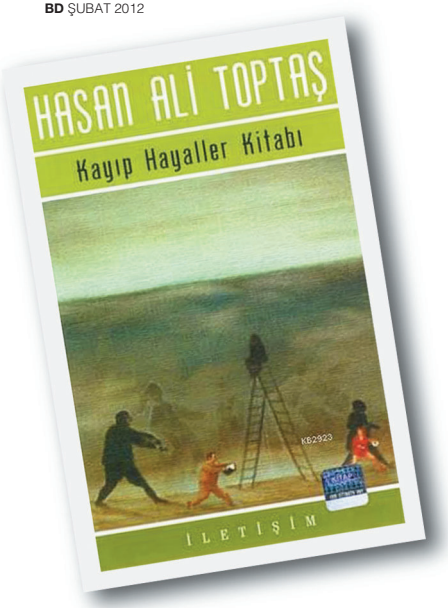
Karadüş Caddesindeki Evinden

Romancının Gördükleri

Hasan Ali Toptaş'ın romanlarında köyü, küçük kenti, küçük insanları buluyoruz. Ancak 1950'lerin yazarları gibi o çevrenin toplumsal sorunlarını anlatmıyor.

"Benim yazdığım şey kasaba ya da kent değil. İnsanın olabilirlikleri. Hem 'Kayıp Hayaller Kitabı'nda, hem de öteki romanlarımda sürekli bir çıkışsızlık ve insanın ıssızlığı. Bu kahramanların kasaba ya da kentte olmaları beni ilgilendirmiyor.

Sözgelimi 'Gölgesizler'in mekânı çok tehlikeli bir bölgeydi benim için. Köy edebiyatı dediğimiz türün doygunluk noktasına ulaştığı bir zamanda çıktı 'Gölgesizler'. Ardından bu romanda imam var, muhtar var ama neden öğretmen yok, diye soruldu. Oysa benim amacım o alışılagelmiş köy romanlarından birini yazmak

değildi.” diyor!

En saygın ödülleri almış romanların sahibi: “Gölgesizler *(1994 Yunus Nadi Roman Ödülü)*”, “Bin Hüzünlü Haz *(1999 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü)*, “Uykuların Doğusu *(2006 Orhan Kemal Roman Armağanı)*”!

Araştırmacılar onun yapıtlarında Güney Amerikalı romancıların geliştirdiği "büyülü gerçekçilik" akımından izler görüyorlar. Onu “postmodernist” bir yazar sayıyorlar. Postmodernist yazarlar romanın toplumbilim, tarih, siyaset, psikoloji kitabı olmadığını düşünürler. Bu yüzden Hasan Ali Toptaş’ın yapıtları kırsal kesimin gerçeklerini sergileyen, bu çevredeki olumsuz koşulları değiştirmeyi amaçlayan "köy romanı"na çok uzak!

Postmodernist roman, modernizmin rasyonalist temeline, akılcılığına tepkidir. Aydınlanma felsefesine dayanan bilgi ya da bilgilenme sistemine karşı çıkar. Bu sistem içindeki kurum, ideoloji ve her türlü avangart oluşumu eleştirir, olumsuz bulur.

Metnin yazılma sürecini romanın ana konusu haline getirmesi, postmodernizmin olmasa olmazlarından biridir. Bu yüzden romanda anlatıcı/ romancı sık sık kendini gösterir.

"Gölgesizler"de de kentte bir berber dükkânında başlayan anlatıda bir ara berber, sırasını bekleyen müşterilerinden yazara, "Neden konuşmuyorsun beyim?" deyince, konuşma, şöyle sürer:

" ‘Ne anlatayım,’ dedim kanlı bir oyunu seyretmeye hazırlananların tedirginliğiyle.

‘Ne anlatırsan anlat,’ dedi; yeter ki anlat...’ "

Berber, koltuktaki bir müşteriyi tıraşa hazırlanırken çırağını jilet almaya göndermiştir. Çocuğun dönmesi gecikir. Koltuktaki müşteri beklerken uyuklamaya başlar. Berber, dükkândan dışarı çıkar.

Yazar/ anlatıcının artık düşüncesininde, tasarladığı roman vardır:

"Ola ki, karmakarışık bir yüzle henüz adını koymadığım o romanı tasarlıyordum. Uzaklardaydım yani, sözcükler ya da sayfalarca uzaklardaydım."

Bu sırada bir köyde seçimi kazanmış bir muhtar, içki içip uykuya yatmıştır. Burası, "Tanrıya ve devlete en uzak köy"dür. Karısı, köy halkından Reşit’in geldiğini haber vererek muhtarı uyandırır. On altı yıl önce muhtar ilk kez seçim kazandığında da onu

komşulardan biri görmeye gelmiştir. O zaman gelenin berber Cıngıl Nuri'nin karısı olduğunu öğreniriz.

Kocasının akşam, ruhum daralıyor diyerek evden çıktığını, bir daha da geri dönmediğini yana yakıla anlatır. Cıngıl Nuri'den bir daha hiç bir haber alınamamış, Almanya'ya gittiği, piyangodan büyük ikramiye kazandığı için dönmediği söylenmiştir.

Derken, 'Uzaklardan geliyorum. Nereye gittiğimse meçhul!..' diyen biri köye gelip mesleğinin berberlik olduğunu söylemiş, Nuri'nin dükkânına yerleşip orada çalışmaya başlamıştır. Bir süre sonra Cıngıl Nuri de köye dönecektir. Daha önce o, kentteki berberin müşterilerinden biriydi. Tıraşı bitince çırağın eline bahşiş tutuştururken, "Ruhum sıkılıyor," demişti berbere...

Yaşamının bir oyun gibi sürdüğünü farkedenlerdendir Cıngıl Nuri:

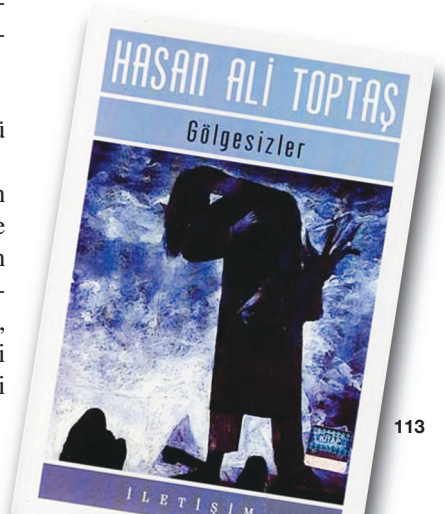
"Demek demiş, yaşadıklarımın hepsi bir oyundu. Demek insan ne yapsa bir oyunun içinde... Demek ben köyde de oyun oynamışım; çocuklarımı döverek hem de, karımı severek, hasta koyunları keserek, meyveleri devşirerek, doğanımı yaşatıp ölenimi gömerek, toprağı sürerek sonra, kuşlara bakarak, köylüleri tıraş ederek ya da, merhaba diyerek, muhtara oy vererek, kahvede oturarak..."

Dünyaya böyle bakılmasıyla, postmodernist romanda sık sık karşılaşılır. Muhtarın on altı yıl sonraki seçim zaferi ertesinde komşusu Reşit de bir kayıp haberiyle gelir:

Kızı Güvercin ortada yoktur! Kentteki dükkândan çıkıp gidenlerin serüvenleri şimdi köyde sürmektedir.

> Araştırmacılar onun yapıtlarında Güney Amerikalı romancıların geliştirdiği **"büyülü geçekçilik"** akımından izler görüyorlar. Onu "postmodernist" bir yazar sayıyorlar.

Jilet almaya gönderilen çırak komşu köylerden birindeki ailesinin yanına dönmüş, ardından da kayıpların yaşandığı köydeki berberin yanına verilmiştir. Yazar/anlatıcı kentteki berberin

aynasındaki güvercin resmine baktığını söylemişti. Şimdi köyde Güvercin adında bir kız kayıplara karışmıştır!

Muhtarla bekçi köyün bu en güzel kızını bulmaya çalışırken akılalmaz olaylar birbirini izler:

Kızın amcası köyün imamına, oğlu Ramazan'ın tutulduğu kızın saçını getirdiğini söyleyerek okuyup üflemesini ister. Böylece Güvercin'in bulunabileceğini düşünmektedir. Ancak saç yerine ahırdaki kısraktan kestiği bir tutam kılı getirmiştir. Delikanlı bu nedenle kendisine sevdalanan kısraktan kaçmaya çalışırken atın çifteleri altında can verir.

Muhtar Güvercin'i aramak için köyden gitmiş, eli boş döndükten sonra da kendini asmıştır. Bekçi olayı yorumlarken böyle uzak bir köyün, dışardan bakılınca nasıl değerlendirildiğini açıklar:

"Ola ki diyordu (...) , muhtar hakarete uğadı ilçede. Devlet kapıları yüzüne tek tek kapandı. Güveni susuz toprak gibi çatladı kapılar kapandıkça, inancı mısır koçanı gibi ufalandı. Ama ilçedekiler görmediler onun içini, günlerce eşiklerde beklettiler; dediklerini anlamadılar..."

"Sen demişlerdir ona, bir kızın kayboluşunun devlet işlerinde kaçıncı sırada yer aldığını bilemeyecek ve bu bilgisizliği yüzünden devletin bayrak dalgalandırdığı bir köyü şu kadar gün muhtarsız bırakacak kadar aptalsan, nasıl muhtar olabildin?"

Güvercin'i kaçırdığı sanılan Cennetin Oğlu, kızı bulup getirmiştir. Hamile olduğu farkedilince babası, Güvercin'i ahıra kapatır. Köylüler köye dadanan bir ayıyı öldürürler. Bu sırada Güvercin doğum yapar. Babası gelip kilitli kapıyı açacaktır:

Ahırın önü kadınlarla dolup taşıyordu. Onu görünce açıldılar; aralarından, kapıya doğru uzun bir yol uzandı. Reşit yürüdü.

'Tekbaşına doğurdu,' dedi biri. Anahtarı çıkardı cebinden.

'İnekler gibi böğürdü,' dedi bir başkası, 'şükür ki kızın da kurtuldu, torunun da!'

Titreyen elleriyle çevirdi.

'Çığlıklarını duysaydın dayanamaz, ölürdün!'

Durdu Reşit, kapıyı usulca itip kenara çekildi. Kadınlar ahıra daldılar sonra, dalar dalmaz da, gördükleri şey karşısında bir çığlık attılar.

Kadınların ne görmüş olacağını, romanın son cümlesi açıklayacaktır. Köyde başka kayıplar meydana gelir, tuhaf olaylar birbirini izler:

"Her şey ikide bir kayboluyordu hatta, yerinde duran bir süpürge bile bulunamıyordu kimi zaman, avlunun köşesindeki bir kürek başını alıp öteki köşeye gidiyor, bulgur keseleri nohut çuvallarının arkasına saklanıyor, ya da kaşık, çanak, tepsi gibi şeyler kayboluşlarından aylar sonra komşu evlerde ortaya çıkıyordu. Tavukların tavuk olduğu bile kuşkuluydu neredeyse, ağaçlar hayvansı bir duruşun sınırlarına girmişti; çiçek açarken her an böğürüp meleyebilir ya da avlulardan fırlayıp sokaklarda salkım saçak koşabilirdi."

Bekçi, Dede Musa'ya, "Her şey

gitgide karmakarışık bir hal alıyor köyde, her şey gitgide tuhaflaşıyor." der.

Bütün bunları, berberdeki yazarın düşüncesinden geçirdiği açıklanmaktadır:

"Cam dibine çektiğim sandalyeden hem otomobillerin gelip geçtiği caddeyi seyrediyor, hem çok uzaklardaki o köyü düşünüyordum. Orayı düşünmemek elimde değildi zaten; henüz nereye kaybolduğu anlaşılmayan Güvercin'den aklını yitirerek karın neden yağdığını sorup duran Cennet'in oğluna, bekçiye, Rıza'ya, hangi kızın saçına okuyup üflediğini bilmeyen imama, hâlâ ilçeden dönemeyen muhtara, hattâ yıllar önce nereye gidip yıllar sonra nereden geldiği bir türlü çözülemeyen Cıngıl Nuri'den eviyle muhtarlık arasında iskelet eskisi gibi dolaşıp duran Reşit'e, tenindeki yangınla samanlığı ateşe veren Hacer'e ve atın ayakları altında ezilen Ramazan'a kadar herkes içimdeydi."

Hasan Ali Toptaş

Kaybolup geri dönen roman kişileri kendi gölgeleriyle de sorunlar yaşamaktadır:

"Gölgesi, toprağın yüzüne göre biçimlenmiş kapkara bir yaratık gibi önündeydi. İmam bir an asıl yürüyenin o, kendisinin de gökyüzüne yansımış bir gölge olabileceğini düşündü. Sonra ürktü bu düşüceden, hatta kendi varlığından korktu ve içinden rastgele bir dua okudu."

Kaybolup geri dönen roman kişileri kendi gölgeleriyle de sorunlar yaşamaktadır: **"Gölgesi,** toprağın yüzüne göre biçimlenmiş kapkara bir yaratık gibi önündeydi.

Yazarı, gecenin ilerlemiş saatinde artık kimsenin kalmadığı berber dükkânından ayrılırken görürüz. Bir kahveye gitmeye çalışır. Aradığı yeri güçlükle bulur. "Kayıp bir kentten getirilmiş" gibidir cadde. Zaten adı da "Karadüş Caddesi"dir! Berber dükkânına geri dönmek ister, bunu da başaramaz:

"Bir el, belleğimin düzeniyle oynamıştı sanki, ya da kentin kimi sokaklarını silmişti yeryüzünden, belki de anahtar sokak hangisiyse onu alıp başka bir kente götürmüştü..."

Sonunda berber dükkânını karşısındaki evinin önüne gelmeyi başarır.

Kendi penceresini açık görünce sevinir: "İşte bu iyi, dedim merdivenleri yorgun adımlarla tırmanırken kendi kendime, karşıma çıkan onca engele karşın hâlâ yazıyorum demek ki..."

Işığı hâlâ yandığına göre sabaha kadar yazmayı sürdürmüş olmalıdır. Tıraş olmak için yüzünü sabunlamış, evde jilet kalmadığını görünce oğlunu bakkala göndermiştir. Çocuğun getirdiği gazetede bir kızı bir ayının kaçırdığı yazılıdır!

Hasan Ali Toptaş'ın yapıtı bir romanın oluşma süreciyle ilgili veriler üzerine kurulmuştur. Varoluş sorunu üzerinde geniş biçimde durmaktadır. Büyü yapılan kısrak, ayıdan çocuğu olan kız gibi izlekler yazarın öncü bir yapıtta yerli malzemeden, masallardan, söylencelerden beslendiğini göstermektedir. •

konurertop@butundunya.com.tr

EŞEĞİN GÖLGESİ

Dinleyiciler *sürekli kendi aralarında konuşuyor, filozofu dinlemiyorlardı. Demostenes, "Bir hikâye anlatıp ineceğim" dedi ve anlatmaya başladı:*

"Bir delikanlı Atina'dan Megara'ya gitmek için bir eşek kiralamıştı. Eşeğini kiraya veren adamın da Megara'da işi vardı, beraber yola düştüler. Konuşarak giderlerken öğle sıcağı bastırdı, biraz dinlenmek için bir su başına çöktüler. Ama ortalıkta hiç gölgelik yoktu ve eşeğin sahibi yemeğini alıp eşeğinin gölgesine sığındı.

Eşeği kiralayan genç buna içerledi, 'Sen çekil gölgede ben oturacağım' dedi. Beriki itiraz etti: 'Ben oturacağım, çünkü eşek benim.' Delikanlı 'Ama ben eşeği kiraladım' deyince, eşeğin sahibinden 'Ben sana eşeği kiraladım gölgesini değil' cevabını aldı ve aralarında kavga çıktı."

Hikâyenin tam burasında Demostenes kürsüden indi, yürümeye başladı. Dinleyiciler, "Sonunda ne oldu, sonunu anlat" diye bağrışmaya başlayınca filozof kürsüye döndü, "Öyküden önce sizin için çok önemli bir konuda bir şeyler anlatmaya çalıştım, dinlemediniz. Şimdi ise eşeğin gölgesini merak ediyorsunuz. Ne fikrimi söyleyeceğim ne de eşeğin gölgesine ne olduğunu..." dedi.

Kürsüden indi, yürüyerek uzaklaştı...

TÜRK DİLİ

Orhan Velidedeoğlu

Fareler ve İnsanlar

Bir süredir bazı okurlarım eleştiriyorlar; hep belli bir kitleye yönelik yazılar yazıyor, geniş halk kitlesini boşluyormuşum. Arada bir de olsa, topluma yönelik; gençlerin, hatta çocukların da ilgisini çekebilecek konuları ele almalıymışım. Peki; bu kez de okurların dediği olsun!.. Ben de o zaman çok sevdiğim farelerden söz edeyim.

Kimi insan farelerden tiksinir. Ama benim gözümde dünyanın en şirin, en akıllı hayvanıdır. Aslında bütün hayvanları severim de farenin yeri başkadır. Ona, şöyle avucunuza alıp yakından bir bakın; o minicik, zekâ taşan cıvıl cıvıl gözleri, sivri burnu, burnunun üstünde kocaman bıyıkları ile ne kadar cana yakındır.

Farelerden tiksinenleri kınamam ama, ya Miki Fare (Mickey Mouse)'a ne demeli?.. Hani, o şirin, o akıllı, o zaman zaman kediye kafa tutan kabadayı Mikimavs ve sevgili eşi Minimavs (Minnie Mouse)?.. Onlar bu kadar zeki ve şirin olmasalar çocukların sevimli kahramanları olabilirler mi?

Onlar bu kadar zeki ve şirin olmasalar çocukların sevimli kahramanları olabilirler mi?

Çocuklar da fareyi çok seviyorlar; evlerinde besleyenler bile var.

Ocak ayı içerisinde bir gazetede, farelerin ne kadar özgeci *(diğerkâm/kendi yararından önce başkasını gözetici)* olduklarını vurgulayan bir haber vardı: Farelerin dolaştığı alana birinin içinde fare, diğerinde farelerin çok sevdikleri çikolata olan kapalı iki kafes bırakılır. Bir süre sonra gelen fareler çikolatalı kafesin çevresinde dolandıktan sonra içinde fare bulunan diğer kafese yönelir, oradaki fareyi kurtarmayı başardıktan sonradır ki ancak, çikolatalı kafese dönerek onu açarlar ve kurtardıkları fareyi de ziyafete ortak ederler. (!?)

***

Veteriner bir arkadaşım, farelerin ne kadar zeki yaratıklar olduğunu kanıtlayan bilimsel bir deneyden söz etmişti. Fareler yumurtayı çok severler ve kümeslerden yumurta çalarlarmış. Bir çiftlik sahibi, yumurtaları korumak için duvardan duvara ip germiş ve yumurta sepetini ipin ortasına asmış. Ertesi gün bakar ki, yumurtalar yine eksik… Başvurduğu bilimsel kuruluş, bir deney yapar. Çiftliğin ambarında yumurtaların toplandığı yerin iki duvarı arasına gerdikleri ipin ortasına yumurta sepetini asarlar ve

ertesi sabah bakarlar ki gerçekten yumurtalar eksilmiş. Bu kez olayı, gece gizlice izlerlerler. Bir süre sonra peş peşe iki fare ipin üzerinden sepete kadar gelir, biri sepete iner, bir yumurtayı kucaklar ve ayaklarıyla ters olarak ipe asılır. Diğer fare ipe asılı farenin kuyruğunu yakalar ve onu "teleferik gibi" çekerek duvara kadar götürür. Bu biçimde birkaç yumurta daha aşırdıktan sonra kaybolurlar… (!?)

***

Yazımın başlığını Amerikalı yazar John Steinbeck'in ünlü "Fareler ve İnsanlar" adlı romanından ödünç aldım. Gerçi, Steinbek de bu adı Robert Burns'ün "Fareye" adlı şiirinin ilk iki dizesinden almıştı. Burns bu şiirinde "Farelerin ve İnsanların tasarıları çok zaman gerçekleşmez!.." diyordu. Ankara'nın Çamlıdere ilçesindeki dağ evimiz orman kıyısında, orman özelliğini kaybetmiş bir yamaca yapılmış küçük bir sitede. Sitenin arkasındaki ormanda ayıdan domuza, tilkiden sincaba; hele de toprak altına yuvalanmış tarla farelerine kadar pek çok hayvan barınıyor. İnşaat bölgesi, tarla farelerinin yuvalanma alanı. Siz onların yuvalarını bozarsanız, evler bitince onlar da doğal olarak kendilerinde sizin evlerinize girme hakkını görürler. Alınan önlemlere karşın evler farelerin işgali altında; hanımlar feryat figan… Kimi komşumuz fare kapanı kuruyor, kimi zehirli arpa serpiyor, kimi yapışkan tuzaklar kullanıyor ki, o kadarını gönlüm kaldırmıyor.

Bu arada bir arkadaşımızın biyolog olan eşinin "Farelerden kurtulmanın yolu, eczanelerde satılan mercimek irisi kırmızı ilaçlardır. Onları belli yerlere sayı ile koyun, eğer azalırsa fare yemiş demektir, onu yiyen fare yuvasına döner ve orada ölür" önerisi üzerine hanımlar eczaneleri zengin ettiler ama farenin fendi, hanımları yendi…

Bizde de eşim "ya ben ya fare" deyince, fare tutkuma son verip evin belli yerlerine onar tane o ilaçtan koyup Ankara'ya geldik. Birkaç gün

...bir de ne göreyim, evin neresine ilaç koymuşsak eksiksiz hepsini toplayıp terliğimin içine tıkmışlar... (!)

sonra gittiğimizde ilk işimiz ilaçları kontrol etmek oldu; değişik yerlere koyduğumuz ilaçların hiç birisi yoktu. Eh, dedik, kurtulduk. Ayakkabımı çıkartıp terliklerimi giyeceğim sırada ayağıma bir şeyler takıldı, bir de ne göreyim, evin neresine ilaç koymuşsak eksiksiz hepsini toplayıp terliğimin içine tıkmışlar… (!)

Bir süre sonra yine Ankara'ya dönmemiz gerekti. Bir ümit, aynı şekilde evi ilaçlayıp ayrıldık. Tekrar Çamlıdere'ye gittiğimizde yine evin içini köşe bucak aradık, her yer tertemiz.

Akıllandık ya, hemen terliklerin ve orada bıraktığımız ayakkabıların içine baktık; oralarda da yok. Bu kez, ilaçların fareler tarafından yenildiğine ve onlardan tamamen kurtulduğumuza inandık…

Ankara'ya dönerken çıkardığım montumu katlayıp salondaki koltuğun üzerinde bırakmıştım. Dönüşte hava serince idi, montumu giymemle çıkarıp atmam bir oldu. Eşim de şaşırdı, ne oluyor, diye. Fareler, yine bütün ilaçları toplayıp bu kez montumun cebine doldurmamışlar mı, "Al da..." dercesine. Doğrusu, çok alındım ve kırıldım; bunu bana yapmamalıydılar.

Anlaşılıyor ki fareler bizimle dalga geçiyordu. Onlar bunu düşünebiliyorlar da biz onlardan kurtulmanın başka yolunu niye düşünmedik ki…

Fareler bizi düşünmeye yöneltti: Onları evden kovmaktansa, eve girmelerini önlemek daha doğru, daha insanca olmaz mıydı? Araştırdık, büyük olasılıkla şömine bacasından salona iniyorlardı. Bacayı onların giremeyecekleri şekle getirip kapı altlarını da tıkayarak onlardan kurtulabildik. Robert Burns'ün yukarıda değindiğim şiirini anımsatan bu olayda ilk tasarıyı fareler kazanmıştı; ama ikinci hamlede bizim tasarımız geçekleşti…

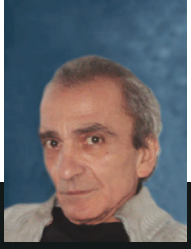
Olay ortada: Bu, düpedüz insanlarla alay etmek değildi de ne idi?..

Ah bu alayları bile esprili, mini mini sevimli fareler...

Onlara yakından baktınız mı hiç?•

orhanvelidedeoğlu@butundunya.com.tr

Mümtaz İdil

Tarihteki ilk köle ayaklanmasını gerçekleştiren önder:

Spartacus

Marcus Crassus var gücüyle bağırıyordu: "Bana Spartacus'ün cesedini bulun!"

Ama bir türlü Spartacus'ün cesedi bulunamıyordu. Eğri bir burnu olduğundan başka ipucu yoktu ellerinde. Çarmıha gerilecek esirlere dönüp de Spartacus'ün kim olduğunu sorduğunda Crassus'un aldığı yüzlerce cevap aynen şöyleydi: "Spartacus benim!"

Kimse, "Güneş Ülkesi" kurma hayaliyle, Capua'dan yetmiş üç arkadaşı ile birlikte kaçıp, üç kez de Roma ordusunu dize getirmiş bu yürekli adamın ölüsünü bile teslim etmeye yanaşmıyordu.

Crassus kesin zaferi elde ettiğinde, kölelerin bulunduğu Capua kentinden Roma'ya kadar uzanan Appia yolunun iki kenarının belli aralıklarla çarmıha gerilen isyancılarla dolu olduğu anlatılır.

Spartacus yenildiğinde takvimler İsa'dan Önce 71 yılını gösteriyordu.

Spartacus'ün hayatı ile ilgili bilgiler bir söylentiye göre, dönemin "tarih yazıcılarından" olan Fulvius'tan alınmıştır.

Roma başlarda Spartacus'ün 73 arkadaşı ile birlikte Capua'dan kaçmasını fazla önemsememişti, bu yüzden de Cladius yönetiminde üç bin kişilik bir ordu gönderdi. Ama Spartacus ve beraberindekiler bu süre içerisinde bir çok yandaş edinmişlerdi ve Cladius ile birliğini kolaylıkla alt ettiler. Bu, bir anlamda techizat sağlamalarına da neden olmuştu. Yenilen birliğin tüm kumanyasını ele geçirdiler ve güneye doğru taraftar toplayarak yürümeyi sürdürdüler. Spartacus, zafer sarhoşluğu içinde olan birliğini kontrolde zorlanıyordu. Çapulcu şeklindeki ordu zaman zaman bazı köylere dalıp, talan ediyor ve orada zulüm yaratıyordu. Sonunda Spartacus tamamen yönetimi eline alıp, yağmalama işine son vermeye karar verdi. Bunun için yanına sağlam adamlarını da alarak bir çeşit görev dağılımını üstlenen konsül kurdu. Capua arenasında ölümüne savaştığı Draba en yakın dostları arasındaydı. Yine Capua'dan Crixius, Trakyalılar ve Galyalılar ile omuz omuzaydı. Roma ordusundan asla çekinmiyor ve düzensiz savaş içerisinde mutlaka onları yeneceğini biliyordu. Ama Spartacus savaşmak istemiyordu. Tek amacı İtalya'nın en güneyine, hatta Sicilya adasına geçip orada bir ülke kurmaktı tek hayali. Kuzey Afrika'daki maden ocaklarından kurtulup da köle olarak Roma'ya satıldığından beri ilk kez mutluluğun ne olduğunu tadıyor, bunu da kaybetmeyi hiç istemiyordu.

Vezüv yanardağı eteklerinde geçici bir "ülke" kurdular. Su ihtiyaçlarını Po'nun kollarından birinden gideriyor, yiyecek için sürekli avlanıyorlardı. Vezüv, Spartacus ve beraberindeki köleler için güvenliydi belki, ama yiyecek sıkıntısı giderek artıyordu. Bir hamle daha yapıp, daha güneye inmeleri gerekiyordu.

Bu arada Roma ordusu da Spartacus ve arkadaşlarının peşini bırakmıyordu. Spartacus, daha da güneye ine-

Ama Spartacus savaşmak istemiyordu.

rek hayal ettiği ülkeyi kurmayı başardı. Ama Roma da, en iyi komutanlarından Marcus Crassus'u Spartacus'ü yok etmek üzere İtalya'nın güneyine yollamıştı bile.

Crassus'un ordusu seçme birliklerden oluşuyordu ve çıkabilecek olası bir meydan savaşında kesin galibiyet elde edecek güçteydi. İlk saldırılarda Roma ordusu ağır kayıplar verdi. Spartacus hâlâ direniyordu. Ancak Galyalıların şımarıklığı ve başlarına buyruk davranışları Spartacus'un ordusunda derin bir çatlak yaratmıştı. Roma ordusu ve Crassus da bundan yararlanmayı bildi. Ve Spartacus yenildi. Kaçtığı da söylenir, ama bir daha Spartacus adı tarihte hiç anılmadı. Bir oğlu olduğu da söylenir, ama onun da tarihte adı hiç duyulmadı.

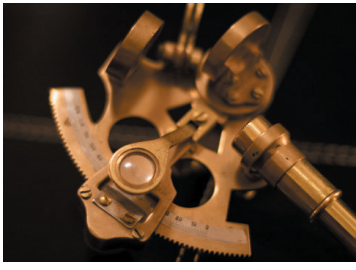
mumtazidil@butundunya.com.tr

Çetin İmir

Haritacılığın 8000 Yıllık Geçmişi

Haritacılık Dünya'nın en eski bilimlerinden biridir. İlk çağda yaşayan ve öncelikli amacı yaşamak için beslenmek olan insanlar bölgelerini, kendilerince ortak bir işaret dili ile kayalara oyarak günümüz modern kartografyasına dair harita işaretlerinin temellerini atmışlardır.

İnsanların bu yol ile iletişimi sözlü iletişimden çok daha eskilere dayanmaktadır. Bugün bilinen en eski harita benzeri kalıntının tarihinin M.Ö. 6200 olarak belirlenmesi, buna karşın yazının tarihinin M.Ö. 3000 olarak kabul edilmesi bu tezi destekleyici karakterdedir. Üretilen harita denilebilecek yapıtlar, korunma güçlükleri ve genellikle arazide kullanılmaları dolayısı ile günümüze nadiren ulaşabilmiştir. Bu araçların insanlık tarafından ilk kullanılmaya başlanması M.Ö. 6200 yıllarına kadar uzanmaktadır. Babillerden kalma bugüne intikal etmiş en eski harita olarak bilinen eser M.Ö. 3800 yıllarına aittir. Kil bir levha üzerine çizilmiş olan

harita Kerkük'ün güneydoğusunda bugün "Yorgan Tepe" olarak bilinen yöredeki Babil Şehri "Nuzi"'deki kazılarda ortaya çıkarılmıştır.

Çatalhöyük şehir planı

Fakat yakın zamanda bilinen bu tarih değişmiştir. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenen ve M.Ö. 6200 yıllarından kalan Çatalhöyük Şehir Planı 5800 yıllık olarak bilinen harita tarihini 2400 yıl daha geriye götürmüştür. Bundan yaklaşık 8205 yıl önce yapılan ilk harita Çatalhöyük'teki kazılarda bir evin duvarında bulunmuştur.

Antik Çağ ve Haritacılık

M.Ö. 484-424 yılları arasında yaşayan Heredot, coğrafya ile ilgilenmiş ve yerin şeklini oval bir düzlem varsayarak topladığı bilgiler ve okuduğu kitaplardan yararlanarak bir dünya haritası çizmiştir. Bugün coğrafi koordinat sisteminin elemanları olan enlem ve boylam kavramları Heredot'un bu haritasına dayanmaktadır. Heredot'un haritasında dünya üç büyük kara parçasından oluşuyordu: Avrupa, Asya ve Libya (Afrika). Haritada Hazar Denizi ilk defa bir iç deniz olarak gösterilmiştir.

M.Ö. 340 yıllarında filozof Platon'un öğrencisi olan Aristo (Aristoteles) dünyanın bugünkü ölçülerle yaklaşık 74.000 km çevreli bir küre olması gerektiğini savunmuş ve tezini destekleyici kanıtlar olarak şunları ile sürmüştür. Deniz yüzeyi düzlem değil, eğriliği olan bir yüzeydir, değişik enlemlerde yıldız yüksekliği değişik değerler almaktadır, değişik boylamlarda güneş yüksekliği farklı olmaktadır, Ay tutulmasında Dünyanın gölgesi Ay'da yuvarlak oluşmaktadır.

Milattan sonra İskenderiye uzun

Heredot Haritası

Strabon'un geliştirdiği Dünya modeli

süreli bilimin merkezi olma özelliğini korumuştur. Amasyalı yerbilimci Strabon, İskenderiye'ye yerleştikten sonra burada "Coğrafya" adlı 18 ciltlik bir eser yazmıştır. Strabon'un geliştirdiği dünya modeline göre yer, kutuplar arasında kalan ve ılıman olan 5 kuşaktan oluşmaktaydı. Ona göre yaşanabilir bölge Ekvator ile Kuzey Kutup arasında kalan dikdörtgen benzeri bir alandı.

M.S. 100 yıllarında yaşamış olan Marinus haritacılık tarihinde önemli bir yere sahiptir. Marinus haritanın konumlarını, kesin matematik bağıntılara göre hesaplanan paralel ve meridyen daireleri içermesi gerektiğini söyleyen ilk kişidir. Bugün matematiksel kartografyada "meridyen boyları koruyan silindirik projeksiyon" bu nedenle onun adı ile anılmaktadır. Marinus harita yapımına ilişkin yazdığı kitabına harita örnekleri koymamıştır.

Eski Yunanda M.S. 87-150 yılları arasında yaşamış olan Ptolemaeus (Batlamyus) zamanında coğrafya, "dünyanın grafik biçimde gösterimi" olarak filozoflar tarafından tanımlanmaya başlamıştır.

Zamanın filozoflarına göre dünya, yüzen bir disk, silindir parçası ya da bir küre olabilirdi. Düşüncelerine göre tüm dünyayı çevreleyen okyanusu besleyen dört deniz vardı:

Hazar Denizi, Arap Denizi (Kızıldeniz), Basra Denizi ve Akdeniz.

Batlamyus'un astronomi alanında yazdığı kitap M.S. 827 yılında "Almagest" (Yıldız Katalogu) adıyla Arapça'ya çevrilmiştir. Batlamyus, kitabında bugün kullanılan yıldız burçları, Samanyolu ve Evrenin genel düzeni hakkında görüşlerini toplamıştır. Batlamyus'a göre Evren merkezi Dünya olan gezegenler topluluğudur. Batlamyus'un Evrene ilişkin genel hatları ile verdiği model bugün de geçerlidir. "Almagest" dışında Batlamyus tarafından yazılıp yazılmadığı bazen tartışma konusu olan "Harita Çizimi için

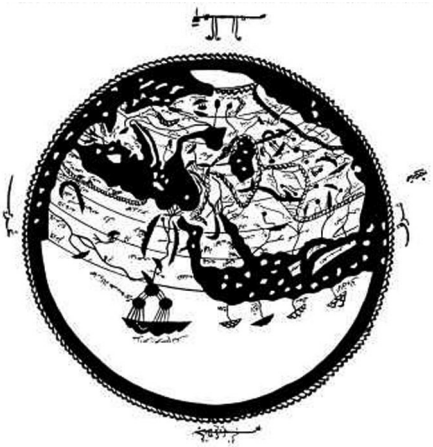
Coğrafi Esaslar" ya da bugün adı yalnızca "Coğrafya" olarak bilinen 8 ciltlik kitabı, bir küre yüzeyinin düzleme aktarılmasına ilişkin ilk projeksiyon denemesi olarak kabul edilir.

Eski Roma Haritacılığı

Eski Romalılardan günümüze kalan en önemli kartografik eser orduların savaşa gidiş yollarını, ticaret merkezlerini ve şifalı su kaynaklarını gösteren rulo biçimindeki haritalardır. Haritaların koleksiyoncusu olan Alman Konrad Peutinger dolayısı ile uzmanlar arasında "Tabula Peutingeriana" olarak da anılan bu haritalarda İstanbul (Constantinopolis), Kadıköy (Calcedonia), Bergama (Pergamo), Asos, Sakarya Irmağı (El Sagar), Gemlik Körfezi (Sinus Nicomedicus) ve Bursa civarındaki dağlar açıkça görülebilmektedir. Ortaçağda (476-1453), tüm diğer bilim dalları gibi, haritacılık da inişe geçmiştir. Hıristiyan inancı, taraftarlarının, İncil'de yazılanın dışında başka bir dünya düşüncesine sahip olmalarını engelliyordu.

İslam Dünyası Haritacılığı

Batlamyus'un mirasını iyi değerlendiren İslam âlemi kendi Dünya haritalarını çizmişlerdir. Yaklaşık 1100-1500 yılları arasında İslam haritacılığı en parlak dönemini yaşamıştır. Ortaçağda İslam yerbilimciler tarafından insanlığa miras bırakılmış en değerli kartografik eser "İdrisi Dünya Haritası" dır. Kuzey Afrika Araplarından olduğu bilinen Muhammed Bin Muhammed İdrisi seyahat etmeyi çok seven bir kişiydi. İdrisi

İdrisi, "Arap Dünyası" haritası

öğrenimini Endülüs'ün Cordoba şehrinde yaptı. Bu öğrenimi sırasında ve sonrasında İngiltere, Fransa, İstanbul ve Orta Asya gibi yerleri görme imkânı buldu.

1130-1154 yılları arasında Sicilya'da krallık yapan II. Roger, Palermo şehrinde bilimi teşvik etmek amacı ile zamanın âlimlerinden olan İdrisi'yi de şehre davet etmiştir. İdrisi, Palermo'da topladığı bilgileri de değerlendirerek önemli merkezlerin yalnızca enlem ve boylamları değil, birbirlerine uzaklıkları ve hangi iklim kuşağında bulundukları bilgilerini de içerecek şekilde yaklaşık 15 yıl süren çalışmalar sonunda 3,5x1,5 m ebatlarında bir harita çizmiştir.

Batlamyus'un mirasını iyi değerlendiren İslam âlemi kendi Dünya haritalarını çizmişlerdir. Yaklaşık 1100-1500 yılları arasında İslam haritacılığı en parlak dönemini yaşamıştır. Ortaçağda İslam yerbilimciler tara-

fından insanlığa miras bırakılmış en değerli kartografik eser "İdrisi Dünya Haritası"dır. Kuzey Afrika Araplarından olduğu bilinen Muhammed Bin Muhammed İdrisi seyahat etmeyi çok seven bir kişiydi. İdrisi öğrenimini Endülüs'ün Cordoba şehrinde yaptı. Bu öğrenimi sırasında ve sonrasında İngiltere, Fransa, İstanbul ve Orta Asya gibi yerleri görme imkânı buldu. 1130-1154 yılları arasında Sicilya'da krallık yapan II. Roger, Palermo şehrinde bilimi teşvik etmek amacı ile zamanın âlimlerinden olan İdrisi'yi de şehre davet etmiştir. İdrisi, Palermo'da topladığı bilgileri de değerlendirerek önemli merkezlerin yalnızca enlem ve boylamları değil, birbirlerine uzaklıkları ve hangi iklim kuşağında bulundukları bilgilerini de içerecek şekilde yaklaşık 15 yıl süren çalışmalar neticesinde 3,5x1,5 m ebatlarında bir harita çizmiştir.

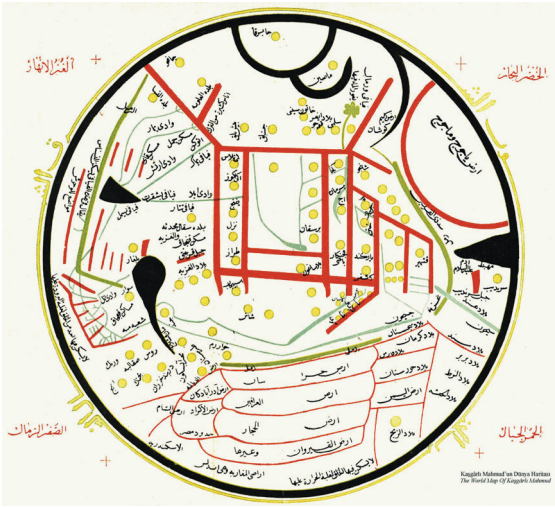

Ebstorf haritası

Hristiyan Dünyası Haritacılığı

Hristiyan dünyasında kilise bilim yerine dine daha çok önem vermiştir. Kilisenin bilim gibi dünya işleri ile uğraşmak yerine dini yayma çabaları sonucunda bilim adamlarına olan toplum güveni de sarsılmıştır. O dönemde Avrupa'da hemen hemen her şey yalnızca din adına yapılmaya başlanmıştır. Kilisenin bu baskısı 10.yy'dan itibaren azalmaya başlamıştır. 16.yy başlarına kadar üretilen haritalar genelde kilise kökenli olup, görünüşleri bakımında üç gruba ayrılmaktadırlar. T-O biçimli haritalar: Yerküre daire biçimli varsayıldığından ve nehirler ve denizler bu haritanın içerisinde T görünümü oluşturduğundan bu ismi almışlardır. En meşhurları "Ebstorf" ve "Hereford" haritalarıdır.

Haritalarda görülen garip resimler ve yaratıklar Haçlı Seferlerine katılanlar tarafından anlatılan söylenti ve abartmalardan esinlenilerek haritaya aktarılmıştır.

16.yy Türk Haritacılığı

Kaşgarlı Mahmut haritası

Türkler tarafından yapıldığı bilenen en eski harita Kaşgarlı Mahmut'un çizdiği dünya haritasıdır. Dilbilimci Kaşgarlı Mahmut bu haritayı Türkçe'nin değişik şivelerle konuşulduğu Dünyadaki bölgeleri göstermek için çizmiş ve "Divan-i Lügat it Türk" adlı kitabına eklemiştir. Bu harita Orta Asya'nın büyük bir kısmını Çin ve Kuzey Afrika'yı içermektedir. Batıda ise Volga nehrini fazla geçmemektedir. Dünya'nın tepsi gibi düz ve yuvarlak olduğu kabul edilen bu dünya haritası, çeşitli ülkelerin birbirlerine göre konumu belirtilmiş olan bir kroki görünümündedir. O zamanki başkent "Balasagun" ise haritanın merkezindedir. Haritanın yazılara göre olan üst tarafı, Güneşin doğduğu doğu yönü seçilmiştir.

15.yy başlarından 16.yy sonlarına kadar özellikle Osmanlı Türkleri askeri alanda olduğu kadar diğer alanlarda da altın çağlarını yaşamışlar, yenilikleri izleme ve üretme çabası içerisinde olmuşlardır. 16.yy da Osmanlı İmparatorluğu, Akdeniz havzasının büyük bir kısmına sahip, Karadeniz'i bir iç deniz haline getirmiş, güneyde Arabistan yarımadası ortalarından Kuzey Afrika'ya kadar, kuzeyde Kırım'dan batıda Viyana önleri ve doğuda Hazar Denizine kadar uzanan büyük bir alana sahiptir. Fatih Sultan Mehmet ile başlayan coğrafyaya yönelik ilgi, yaklaşık 150 yıl sürmüş ve denizciler haritalar üretmeye başlamıştır.

15. ve 16.yy arasında Türkler tarafından üretilmiş haritalar:

•**İbrahim Katibi "Akdeniz Portolonu"** (*) (1413)

•**Mürsiyeli İbrahim "Akdeniz Portolonu"** (1461)

•**Piri Reis "Atlantik Haritası"** (1513), "Kitab-ı Bahriye" (1521-1525), "Kuzey Atlantik Haritası" (1528)

•**Hacı Ebul Hasan "Avrupa-Afrika Haritası"** (1552)

•**Ali Macar Reis Atlası** (1567)

•**Anonim Atlas** (16. yy'ın ikinci yarısı)

Portolon Harita, 14. ve 17. yy arasında daha çok Akdeniz Havzasına ait deniz navigasyonu için çizilmiş, üzerinde pafta ağı görünümünde pusula doğrultuları çizgilerle belirtilmiş haritalardır. -İbrahim Katibi Akdeniz Portolonu:

Akdeniz kıyıları ve Akdeniz adaları oldukça iyi çizilmiştir. Özellikle Britanya Adalarında ve Batı Avrupa kıyılarında diğer kesimlerdeki doğruluğa ulaşılamamıştır, fakat bu haritanın sahip olduğu genel doğruluk ve bilgi zenginliği bu haritayı önemli kılmaktadır.

•Mürsiyeli İbrahim Akdeniz Portolonu:

Akdeniz, Ege ve Karadeniz'in tamamı ile Batı Avrupa kıyılarını ve İngiliz Adalarını içermekte, kıyı biçimleri bakımından oldukça doğru bir haritadır.

Piri Reis haritası

Piri Reis Haritaları

Türk Amirali Piri Reis (1470-1554), Osmanlı Donanması amirallerinden Kemal Reis'in kardeşinin oğludur. Piri, amcası ile birlikte bir dizi deniz savaşına katılmış, deniz navigasyonunun vazgeçilmez aracı olan haritalar ve haritacılık ile ilgilenmiştir. Piri Reis'in bugüne ulaşmış üç adet eseri bilinmektedir. 1923 yılından sonra başlayan yeniliklere paralel olarak müzecilik alanında da atılımlar başlamıştır. Topkapı Sarayı'nın düzenlenmesi sırasında Milli Müzeler Müdürü Halil Erdem'in bulduğu bir Atlantik Haritası Alman bilimci Paul Kahle tarafından incelenmiştir. Kahle tarafından yapılan araştırmalar ile harita bilim dünyasına tanıtılmış, bu çerçevede Türk tarihçileri Afet İnan ve İbrahim Hakkı Konyalı da özellikle haritanın nasıl üretildiği konusunda

Piri Reis

Piri Reis Kitab-ı Bahriye haritası

araştırmalar yapmışlardır. Daha sonraki yıllarda haritaya olan ilgi giderek artmış,yabancı bilim adamları harita ile ilgilenmiş, Piri Reis adına sempozyumlar düzenlenmiş, Erich von Daeniken'in "Tanrıların Arabaları" isimli kitabındaki iddialar ile harita tüm dünya kamuoyuna mal edilmiştir.

Araştırmacılar 1513 tarihli Atlantik Haritası ve Kuzey Atlantik Haritasının Piri Reis'in çoğu parçaları kaybolan Dünya Haritasının birer parçası olduklarına inanmaktadırlar. İTÜ Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü Başkanı ve Kartografya Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Doğan Uçar'ın da yaptığı çalışmalar neticesindeki sonuçlar da bu doğrultudadır. 21 parçadan meydana gelen bu haritanın 65x90 cm'lik bir paftası Topkapı müzesindedir. Colombus'un 1489 tarihli bir haritasından da yararlandığını haritasının üzerine yazan Piri Reis'in bu tarihte Amerika içlerini ve güney kutbundaki dağları da gösteren bu haritayı nasıl yaptığı bilim adamlarınca merak konusu olmuştur.

Ayrıca "Hadikat'ül Bahriye", "Netayic'ül-Efkar fi Cezayir'ül Bihar", "Bilad'ül- Aminat" ve harita yapımıyla ilgili "Eşkalname" (o zamanlar harita-

ya eşkal deniliyordu) adında bir bilim kitabı ile 1528 tarihini taşıyan "Hint Denizi Haritası" gibi yapıtları İstanbul Deniz Müzesindedir. Piri Reis Hürmüz kalesi kuşatmasında bir iftira nedeniyle 1554'de idam edilmiştir.

Piri Reis'in Kitab-ı Bahriye Piri Reis'in harita çizme merakı artarak devam etmiş, Akdeniz ve Ege Denizi limanlarına ve adalarına ilişkin tuttuğu krokileri kullanarak Osmanlı donanmasının hâkim olduğu denizlere ait "Kitabı Bahriye" isimli eserinde; çeşitli liman, koy, körfez, kıyı, kale vb. yerlere ait haritalar ile bu denizlerdeki gemiciliğe ait akıntılar, sığ yerler, tehlikeli kayalık yerlere ait bilgileri de vermiştir.

"Kitab-ı Bahriye" Akdeniz Havzası Adaları ve Körfezlerine ilişkin yazılan ilk kitap değildir. Bu tür kitaplara "isolario" denilmekte ve zamanının en kıymetli eserleri sayılmaktaydı. Matbaa icat edildikten sonra ilk basılan eserler "isolario"lar olmuşlardır. Bilinen en eski isolario 1420 tarihli "Cristoforo Buondelmonte" haritasıdır. Piri Reis'in eserinin ilk isolario'lar arasında olması o dönemde Avrupa ile aynı düzeyde oluşumuzun bir göstergesidir.

Hacı Ebul Hasan Portolonu(*)**:** 1552 tarihli haritada batıda Kanarya adalarından doğuda Ağrı Dağına, kuzeyde Baltık Denizinden güneyde Ümit Burnuna kadar olan bölgenin haritası yapılmıştır. Ali Macar Reis Atlası: 1567 tarihli atlas yedi parçadan oluşmaktadır. Ali Macar Reis, Dünya haritasının geometrik çatısını oluştururken günümüzde Eckert III olarak bilinen 1906 yılında geliştirilen projeksiyon benzeri bir projeksiyonu 450 yıl daha önce kullanarak atlasına bilimsel bir değer kazandırmıştır.

Anonim Atlas: Atlası Dünya'ya ilk kez 1987 yılında Thomas D. Goodrich, "Atlas-ı Hümayun" (Osmanlı Hükümdarlık Atlası) olarak tanıtmıştır. Yapım yılı ve çizen kişi bilinmemektedir, 9 parça haritadan oluşmaktadır.

1413 yılında İbrahim Katibi ile başlayan dönemde Kartografya ile ilgili çok sayıda eser üretilmesi son derece övündürücü bir durumdur. 17. yy.dan sonra başlayan olumsuz gelişmelere rağmen Türkiye'nin değişik müze ve kütüphanelerinde eski harita koleksiyonları mevcuttur. İstanbul'da Topkapı Sarayı Müzesi, Süleymaniye Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Köprülü Kütüphanesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Arşivi, Ankara'da Milli Kütüphane ve Harita Genel Komutanlığı Müzesi bu kurumlardandır.•

cetinimir@butundunya.com.tr

** Portolon: deniz haritası, plan, çizelge*

MESLEK SIRRI

Komiser sorar:
"Kameraları atlatıp, o kasayı nasıl açtın?"
"Komiserim, söyleyemem, meslek sırrıdır!"
"Ama ben söyletmesini bilirim!
"O da sizin meslek sırrınızdır!"

BÜYÜKADA'NIN BÜYÜKADAMI
BÜYÜK LEFTER'İN ANISINA, SAYGIYLA...

Sahaların Kralı Lefter, Macide Tanır Hayranıymış, Meğer...

Futbolseverlerin hayran oldukları Lefter, bir "Macide Tanır hayranı" imiş meğer. Tiyatroseverlerin hayran oldukları Macide Tanır da, meğer bir "Lefter hayranı" imiş.

Yazan: METE AKYOL

Koskoca bir geçen yüzyıl boyunca kimselere söylemedikleri bu duygularını ikisi de, ilk kez geçen yaz birbirlerine açıkladılar. Ve onlarla birlikte biz de ilk kez o an, onlardan duyduk, ikisinin de birbirlerinin hayranı olduklarını.

Geçen yüzyılın gözler önüne gelmeyen, kulaklara ulaşmayan bu haberini, şimdi, tanığı olduğumuz bu yüzyılda veriyoruz:

"Bir önceki yüzyılın futbol sahalarının kralı Lefter ile aynı yüzyılın tiyatro sahnelerinin kraliçesi Macide Tanır, ancak geçen yaz Büyükada'da, bir öncekinden de önceki yüzyıldan kalma Yüksek Kahve'de ilk kez yüzyüze geldiler, orada tanıştılar."

Macide Tanır bu hayranlığını "Tribünlerde yerlerimizden az ayağa kalkmadık ve yumruklarımızı havalara kaldırıp az tempo tutmadık, 'Ver Lefter'e yazsın deftere' diye" sözleriyle özetlerken, Lefter de radyonun "Mikrofonda Tiyatro" ve "Arkası Yarın" adlı programlarında Macide Tanır'ın hayranlıkla dinlediği sesinin hâlâ kulaklarında olduğunu söyleyerek açıklıyordu duygularını.

Görüşme sonunda Lefter'in saygıyla eğilerek Macide Tanır'ın elini öpmesini, sonra da "Müsaade ederseniz ben bu eli öpmekle kalmayacağım, başıma da koyacağım" sözleriyle büyük sanatçıdan izin isteyip, onun öptüğü elini başına koyarak kanıtladığı bambaşka bir büyüklüğüne daha tanık olurken de, bu kez biz hayranlık duyuyorduk, ikisine de, kimbilir kaçıncı kez daha...•

Hazırlayan: BİRSEN ERKUTUN

1-TRT televizyon yayınına hangi tarihte başlamıştır?
a-1971 b-1968
c-1974 d-1952

2-Kurşunlu şelalesi hangi ilimizdedir?
a-Hatay b-Kırklareli
c-Antalya d-Tokat

3-Sözle ve bakışla telkin yapılarak sağlanan bir çeşit uyku durumuna ne ad verilir?
a-Psikoterapi
b-Hipnoz
c-Morfoz
d-Uyuklama

4-Osmanlılar ilk kapitülasyonları hangi devlete vermiştir?
a-Fransa b-Almanya
c-Mısır d-İngiltere

5-Bir dik üçgende 90 derecenin karşısındaki kenara ne ad verilir?
a-Hipotenüs
b-Açıortay
c-Eşkenar
d-Kosinüs

6-Yeşile çalan mavi renk hangisidir?
a-Yavruağzı b-Turuncu
c-Mor d-Turkuaz

7-Keneler ve buna benzer hayvanları inceleyen bilim dalına ne ad verilir?
a-Arkeoloji
b-Akaroloji
c-Mitoloji
d-Agrobiyoloji

8-Atatürk'ün "Ölü doğmuş bebek" olarak tanımladığı antlaşma hangisidir?
a-Ankara antlaşması
b-Lozan antlaşması
c-Sevr antlaşması
d-Moskova antlaşması

9-Vatikan Devleti ne tür bir devlet yapısına sahiptir?
a-Otokrasi
b-Meritokrasi
c-Plütokrasi
d-Teokratik

10-Devlet tarafından güvenlik için kişilerin kimlik kayıtlarının tutulduğu sisteme ne ad verilir?
a-GBT b-GPS
c-EDS d-MİT

11-Türkiye'de Nisan 1993'te internet ilk olarak nerede kullanılmaya başlanmıştır?
a-ODTÜ b-Başbakanlık
c-Telekom d-İTÜ

12-İspanya'da oynanan Barcelona-Real Madrid maçlarına ne ad verilir?
a-Siesta b-El Clasico
c-Büyük derbi d-El pais

13-Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası hangi tarihte kurulmuştur?
a-1923 b-1927
c-1930 d-1941

14-Hangi ülkenin resmi dili yoktur?
a-Macaristan
b-Uruguay
c-ABD
d-Paraguay

15-İllere isim koyma ve değiştirme yetkisi hangi kurumun kararına bağlıdır?
a-Maliye
b-Danıştay
c-İçişleri bakanlığı
d-Ulaştırma bakanlığı

16-Schengen Vizesi adını hangi Avrupa ülkesinin aynı adlı şehrinden almıştır?
a-Lüksemburg
b-Danimarka
c-İsveç
d-Polonya

17-Frambuaz hangi meyvenin diğer adıdır?
a-Frenk üzümü
b-Ahududu
c-Böğürtlen
d-Çilek

18-Hamı pişiremezsen bari, pişmişi ham etme sözleri kime aittir?
a-Mevlana
b-Hacı Bektaş Veli
c-Sami efendi
d-Evliya Çelebi

Yanıtlar: 152. sayfada

TIP DÜNYASINDAN KISA KISA

Prof. Dr. Yürük İyriboz

ANNE SÜTÜ

Anne sütü ile beslenen çocuklar daha zeki olmakta ve hayata daha iyi uyum sağlamaktadır.

ATIŞTIRMA

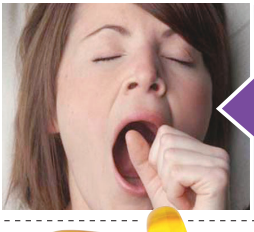
Sıkça atıştırma alışkanlığı olanların kilo alma riski çok daha azdır.

BAL

Hergün bir tatlı kaşığı bal yemek alerji hastalıkları riskini düşürür.

Buğday, yulaf, çavdar, bulgur gibi tahıllar ve meyveler sperm hücrelerini kuvvetlendirir

Esnemek sinüsleri açar ve beyni soğutup rahatlatır.

BALIK YAĞI

Balık yağı prostat kanseri riskini azaltır.

HİPER-TANSİYON

Bebeklerini bol anne sütü ile besleyen kadınların ileri yaşlarda hipertansiyonu olmaz

Son araştırmalar, geçmiş dönemlerde prostat kanseri riskini azalttığı söylenen E vitamininin tam tersine bu riski artırdığını göstermektedir.

Mankafa Poldi

– Bir de saçları uzatan bir ilâç! Rengi esmer olsun!

– ... Peki, ya dörtte yağmur yağarsa canım? Her ihtimale karşı üçte evden çıkmalı!

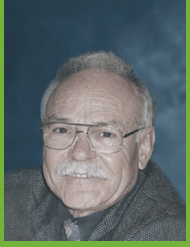
–25 derece suda 40 banyo almak size iyi gelecek, Bay Poldi.
– Niçin 50 derece suda 20 banyo olmasın, Bay Doktor? O zaman daha çabuk iyileşmez miyim?

– Şu manzaraya bak; gökte şu milyonlarca yıldızı gördükçe insan dehşet içinde kalıyor, Poldi!
– Haklısın! Hele şu gördüklerimizin yalnız buraya ait olanlar olduğunu düşünmek insanı büsbütün şaşırtıyor.

YAZAR DEDE
VE TORUNLARI

Muzaffer İzgü

Pelin'i Özlesem

Kime anlatayım, kime anlatayım?
En iyisi Papatya'ya anlatayım. Papatya kim mi? Bebeğim canım. Ben onun gözlerini papatyaya benzettim. Annem onu bana verir vermez hemen adını koydum:

"Senin adın Papatya anladın mı bebecik?..." dedim.

Kimse görmedi ama ben gördüm. Hemen başını salladı... İşte bak, sana anlatacağım Papatya, hem saçlarını tarayacağım, hem de bir bir sana anlatacağım. Hayır hayır, Pelin duymaz. Onu az önce uyuttum. Uyuturken ona şarkı bile söyledim. Böyle gözlerini kapadı ve uyudu.

Ben var ya, gelecek yıl okula başlayacağım. Öyle çok istiyorum ki... Karşı dairede oturan Burcu anlattı. Uf uf uf, okulun kocaman bahçesinde bir koşuyor, bir koşuyormuşsun ki, sana kimse karışmıyormuş. Sonra canın isterse arkadaşlarınla top da oynayabiliyormuşsun, dans da edebiliyormuşsun, şarkı da söyleyebiliyormuşsun. İstersen çizgi oyna, istersen seksek oynarmışsın. Ben bu oyunları bilmiyorum ki. Ama Burcu biliyor. Burcu zaten sokağa da çıkıyor... Şimdi şu pencereden birlikte baksak kaç çocuğun sokakta oynadığını görür.

Ama ben hiç oynamadım ki Papatya... Oynadım mı, oynamadım mı bilmiyorum ki... Ben hep kardeşime baktım. Biliyorsun onun adını, Pelin, benimkini de biliyorsun, Selin...

Papatya, canım sokağa çıkmak istiyor, oyun oynamak istiyor... Bak bak bak, sesleri duyuyor musun? Mutlaka saklambaç oynuyorlardır. Belki de oyuncak bebeklerini almış sokağa çıkmışlardır... Hayır, pencereden bakmak istemiyorum.

Hıh, babaannem Pelin'e bakamazmış. Sıkıntılıymış. Sıkıntı ne Papatya, sen biliyor musun? Babaannem durmadan "Of of of" diyor. Sonra balon gibi "Poooof" diye bir ses çıkarıyor. İşte bu ofla, pof mu sıkıntı? Yüreği de daralıyormuş. Yürek ne Papatya? Cık, bilmiyorum.

Annemi çok seviyorum, babamı da çok seviyorum...Yo yoo, Pelin'i de çok seviyorum. Şimdi yanına varsam, başımı başına uzatsam, mışıl mışıl sesini duysam, saçını da şöyle bir okşayıversem... Annem de çalışı-

Ama ben hiç oynamadım ki Papatya... Oynadım mı, oynamadım mı bilmiyorum ki... Ben hep kardeşime baktım.

yor. Salt pazarları çalışmıyor. Ama o günde evde çalışıyor... Uf uf, öyle çok işi var ki annemin.

"Ay Selin, bak şu dağ gibi yığılmış çamaşırlar yıkanacak, şayet kurursa ütülenecek, ev silinecek, süpürülecek, tozlar alınacak, yemek yapılacak, dikiş dikilecek veee yemek yapılacak."

Canım anneciğim, bana sorar:

"Canın ne istiyor Selin?..."

"Patates kızartması..."

"Annesi ona bir tabak patates kızartması yapacak... Sen yalnız kardeşinle odada oyna, hiç dışarı çıkmayın. Ben de şu işleri bitireyim, sonra patatesi kızartayım."

O ysa ki bugün Pazar... Sokaktan gelen seslerden belli değil mi? Bütün çocuklar sokakta, yalnız Selin yok... Selin nerede? Kardeşiyle ufak odada. O ufak odada ne yapıyorlar? Oynuyorlar... Yooo, oynamıyoruz, ben Pelin'e bakıyorum. Çünkü o daha üç yaşında. Benimle oynayamaz ki. Biraz sonra ağlar, biraz sonra güler, biraz sonra bağırır. Hele arada bir seni yere fırlatması yok mu Papatya?

"Canın acıyor değil mi Papatya?"

Acıyor, acıyor, anlıyorum. Bazen de beni kaktırıp, kapıyı açıp bangır bangır bağırıyor,

"Anneeeeee...."

Annem koşup geliyor. "Ne oldu Pelinim, ne oldu yavrum?"

Yanıtını ben veriyorum,

"Birşey yok anne..."

"Az işim kaldı Selin, onu da bitireyim..."

Annemin işi hiç bitmez. Ona babam da yardım edemez. Çünkü babam Pazar günleri de işe gidiyor.

"Söylesene bana Papatya, niçin Burcu'nun babası Pazar günleri işe gitmez? Hem onun annesi de çalışmıyor ki."

Hı bak şimdi ne diyorum, babam Pazar günleri çalışmasa, anneme yardım etse, çamaşırı o yıkasa, ütüyü o yapsa, bana da, "Haydi Selin, sen sokağa çık, arkadaşlarınla oyna" dese... Uf, uçarım değil mi? Uçarım ya. Ama benim arkadaşım da yok. Ne çok isterim Burcu'nun bize gelmesini. Ama gelmiyor ki. Pencereden bağırıyorum,

"Burcuu, bize gelsene" diyorum. Omzunu kaldırıyor, pencereme bakmıyor bile, "Buradaki oyunlar daha güzel..." diyor.

Ben de biliyorum oradaki oyunların daha güzel olduğunu. Kapımızın zili çalıyor, "Hıh, Burcu geldi" diyorum...

"Kimsiniz?" diye soruyorum.

"Benim kızım, babaannen' diyor. Aaa öğle olmuş, babaannem gelmiş, bizim öğle yemeğimizi yedirecek. Annemin yaptığı yemeği ısıtacak, önümüze koyacak, oflayacak, poflayacak, bugün de sırtına bir ağrının yapıştığını söyleyecek...

"Hasta hasta geldim" diyecek... Son lokmamıza dek bekleyecek. Tabakları kaldıracak. Saçlarımızı okşayacak, "Kardeşine iyi bak Selin" diyecek, belini tuta tuta çekip evine gidecek, hayır hayır, babaannemi de seviyorum. Ama bize masal anlatmıyor ki, şarkı söylemiyor ki, çocukluğunu anlatmıyor ki, "Gelin sizi parka götüreyim" demiyor ki...

Annem beni öyle sıkı sıkı uyardı ki, "Kapıyı kimseye açmayacaksın Selin... Yalnız Burcu'nun sesini duyarsan açacaksın..."

Burcu gelmiyor ki...

"Sonra sakın ha, kardeşini alıp da sokağa çıkmak yok... Yani bir duyarsam, bir söyleyen olursa..." Ne yapar annem acaba? Hayır hayır, Pelin'i alıp sokağa zaten çıkmam. Evde, Pelin nerede bilirim. Pelin tuvalette, Pelin mutfakta, Pelin salonda, Pelin odamızda. Zaten ben hep onun ardı sıra koşarım. Tuvalette başında beklerim, mutfakta başında beklerim. O parmağıyla gösterir...

Ah Papatya ah, okullar açılsa, ben de okula gitsem... Gitsem de, okulda oynarken Pelin'i özlesem...

"Abla elma" der.

Elmayı yıkar, eline veririm. Ah, bir güncük olsun annem hava kararmadan gelse ya... Yooo, gelmez... İlle de hava kararacak, çocuklar bir bir evlerine gidecekler, ondan sonra gelecek... Olsun... Yine de çok sevinirim. Zaten ikidebir pencereden bakarım, annem geliyor mu, gelmiyor mu? Uf annemi bir görürsem bağırıveririm,

"Annem geliyoooor Pelin, annem geliyor..."

Annem hep birşeyler getirir, bana, Pelin'e. Ama annem bir gün olsun böyle çocuklar sokakta çığlıklar atarken gelse ya... Ben de sokağa koşsam, ben de çığlıklar atsam. Annemin en büyük hediyesi bana bu çığlıklar olacak. Ama annem gelmez!.. Babam hiç gelmez... Bazen biz akşam yemeğimizi yeriz, babam ondan sonra gelir. Hem de öyle yorgundur ki... Şöyle yemeğini yer, bir yöresine bakınır, sonra da gider uyur... Anneciğim öyle değil, benle kardeşim kahvaltımızı yaparız, annem ondan sonra gider. Bazen düşler görürüm Papatya. Sen de görürsün canım. Sokaktayım... Sen de kucağımdasın. Öteki çocuklar da oyuncak bebeklerini getirmişler... Ama siz bebekler hep koşuyorsunuz... Biz de sizi kahkahalarla izliyoruz. Uyku zamanınız geliyor, seni Burcu alıyor, ben de Burcu'nun bebeğini alıyorum, uyutuyoruz. Sonra ne mi yapıyoruz? Burcu'yla koşuyoruz, birbirimizi yakalamaya çalışıyoruz. Ama Burcu beni bir türlü yakalayamıyor. Bir anda öteki kızların yanında oluyoruz. Haydi, oğlanlar kızlar, karşılıklı top oynuyoruz... Ah Papatya ah, şu kış bitse, sonra yaz gelse, okullar açılsa, ben de okula gitsem... Gitsem de, okulda oynarken Pelin'i özlesem. •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

Yücel Aksoy

Beni Sever misin?

Anne bağırdı: "Çabuk ol servisi kaçıracaksın!.." Baba kükredi: "Ne yatmasını biliyorsun ne kalkmasını!..."

Çocuk, her sabah hava aydınlanmadan yatağından koparılır ve adına yuva ya da kreş denilen yere bırakılırdı. Bütün gün annesinin hasretini çeker, eve gidince annesine sarılıp oyunlar oynamayı hayal ederdi. Arkadaşlarıyla aralarında hep sevgi üzerine konuşurlardı. Hepsi de, ailesinin kendisini ne kadar çok sevdiğini ispatlamaya çalışırdı

“İşin Bitince Beni Sever misin Anneciğim?”

“Benim babam beni çok seviyor!”

“Asıl benim babam beni çok seviyor!”

“Benim hem annem hem babam beni çok seviyor!”

Öteki çocuklar yeni yeni sevgi ispatlarını ortaya koydukça içini bir ürperti kaplardı. Başkalarının babaları çocuklarını daha mı çok seviyordu acaba? İnanmak üzeredir onu sevmediklerine. Otomobilin arka koltuğuna gazoz döktü diye ne çok bağırmıştı babası… Ama olsun, eve gidince babasıyla kovboyculuk oynayabilirlerdi belki de… Ya da annesi ona uyumadan önce bir masal anlatabilirdi.. Bu düşüncelerle akşam oldu ve çocuk, büyük ümitlerle eve geldi.

“Anne biliyor musun bugün yuvada ne oldu?”

Anne sinirlenmişti: “Görmüyor musun telefon görüşmesi yapıyorum.”

Çocuk bilirdi ki telefon konuşması bitince annesi mutfağa gidecek ve yemek hazırlayacak. Beklerdi konuşmanın bitmesini.. İşte bitti ve annesi acele mutfağa yöneldi.

“Anneciğim sana yardım edebilir miyim?”

“Hayırdır?... Bir yaramazlık falan mı yaptın okulda? Bak zaten çok yorgunum, bir de seninle uğraşmayayım.”

İşte bu cümleden nefret ediyordu: Bir de seninle uğraşmayayım…

“Anneciğim sen yorulma diye…”

“Bak çocuğum, bankada işleri bitiremedim, geç kaldım. Baban da neredeyse eve gelecek, daha yemek hazır değil. Hadi sen içeride biraz oyna.”

“Ne oynayayım?”

“Ben nereden bileyim evlâdım, sinir etme insanı!”

Birden elektrik kesildi, ev karanlığa gömüldü. Annesi öfkeden delirmek üzereydi. El yordamıyla mumları bulmaya çalıştı. Çocuk, kanepenin üzerine sırtüstü uzandı. Böyle elektrik kesildiği zaman anneannesinin kendisine anlattığı kurtla tavşan öyküsünü hatırlardı. Ellerini birleştirip duvarda kurt ve tavşan şekilleri yapmaya çalıştı. Masalı bir kez daha başından sonuna kadar aklından geçirdi, yeni hayal ürünleriyle zenginleştirerek… Sonra o da yorgun düştü. Kolu kanepeden aşağı sarkarken, duvardaki şekiller de kayboldu.

Neden sonra ışıklar yandı. Kadın, çocuğundan uzun süredir ses çıkmadığını fark etti birden ve salona koştu. Yavrucuk, küçük dizlerini karnına çekerek uyuyup kalmıştı. Yüreği cızz etti. Çocuğunu doya doya sevemeden bir gün daha bitmişti. Usulca kanepeye yaklaştı ve uyandırmamaya özen göstererek alnına sıcak bir öpücük kondurdu. Çocuk, sanki bu öpücüğü bekliyormuşcasına gözlerini açtı:

“İşin bitince beni sever misin anneciğim?”

Kadın, sevilmek için annesinden randevu alan yavrusuna bakarak sabaha kadar ağladı. •

1	2	8	9	0				
				3	2	9	8	5
				9	8	7	3	2
5	8	7	0	2				
3	1	5	4	7				
				8	1	5	7	0

Sudoku Yapamayanlar İçin

	3	4	5					
1			3			4	9	
2			8			5		
6	2	9						
				3				
						7	6	5
		1						8
	4				7			2
					3	6	7	

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

Derleyen: SABRİYE AŞIR

Dünyada en yaygın bulunan madde ▶▶▶▶

Sanılanın aksine dünyada en çok bulunan madde oksijen, karbon, nitrojen veya su değildir. Yanıt "perovskittir". Gezegenimizin toplam kütlesinin yarısını oluşturduğu tahmin edilen Perovskit; magnezyum, silikon ve oksijenden oluşan bir mineraldir.

Otomobillerin hava yastıkları nasıl çalışır?

Hava yastıkları sıkıştırılmış hava veya gazın salıverilmesiyle değil kimyasal reaksiyonun sonucunda şişerler. "Sodyum azide" (NaN_3) denen madde ısıtılınca anında ayrışır ve ortaya nitrojen gazı çıkar. (130 gramından 67 litre nitrojen oluşur.) Çarpışmada arabadaki sensörün uyarısıyla, NaN_3 çözülür, açığa çıkan nitrojen hava yastığına dolarak şişirir. Sensörün çarpmayı algılaması ile yastığın şişmesi arasında geçen zaman yalnızca 30 milisaniye yani 0.030 saniyedir. Bir saniye sonra yastık üzerindeki özel delikler vasıtası ile kendi kendine söner ve kazazedeye devamlı baskı yapılmasına engel olur.

Elmastan daha sert

Alman bilimciler 2005 yılında laboratuvarda elmastan daha sert bir madde oluşturmayı başardı. Toplanmış karbon nano çubuk (ACNR) adlı bu madde karbon moleküllerin sıkıştırılıp 2226°C'ye kadar ısıtılmasıyla elde edildi. ACNR o kadar serttir ki, elması rahatlıkla çizebilir.

Churchill

Winston Churchill altıncı sınıftayken sınıfta kalmış. İngiltere Başbakanı olduğunda ise, tam 62 yaşındaymış. Başbakan olduktan sonra büyük yenilgiler yaşamış. Yaşamının en büyük başarılarını emekli olduktan sonra elde etmiş...

Kahve

▶ Kahve sarhoş birini ayıltmaz. Tersine çoğu kez alkolün etkisini artırabilir.

Uzayda ortalama olarak, metreküp başına sadece birkaç tane atom vardır.

Ördek sesinin gizemi

Ördek sesinin asla yankı yapmadığını biliyor muydunuz? Bilim adamları bu gizemi bu güne değin çözebilmiş değil.

En yüksek baraj

Tacikistan'daki Vahş Irmağı üzerine kurulan Nurek Baraj'ı 300 metre yüksekliği ile dünyanın en yüksek barajıdır. Baraj 700.000 hektarlık alana sulama yapacak kadar kaynak sağalmaktadır.

Hayvanlarla Yaşam

Stresten ve kalp krizi riskinden uzak bir yaşam sergileyen hayvan sahiplerinin, daha uzun bir ömre sahip olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

Ömer Seyfettin

Şubat doğumlu ünlü yazarımız *(28 Şubat 1884 6 Mart 1920)*

Gönen'de doğdu. Asker çocuğu olduğu için İstanbul'da Aksaray'daki Mekteb-i Osmaniye'ye devam etti, Kuleli Askeri İdadi'sine yazıldı, Edirne Askeri İdadisi'nde öğrenimini tamamladı. -1910'da Askerlik'ten ayrılıp Selanik'e gelerek, Genç Kalemler dergisinde yazmaya başladı. Balkan Savaşında tekrar subay olarak orduya döndü, Yunanlar'ın elinde bir yıl kadar esir kaldı. Esareti sırasında da öykü yazamaya devam ederek Halka Doğru, Türk Yurdu ve Zakâ dergilerinde yayımladı. Dilde sadeleşme yanlısıdır. Eserlerinde vatan sevgisi, onur, dostluk, boş inançlar aile, kadın-erkek ilişkileri konu edilir. Mizah anlayışı yüksek bir yazardır. Trajik hikayelerinin yanında oldukça eğlenceli öyküler de kaleme almıştır. Cumhuriyet döneminde yaşayamamış, yeni harfler ile tanışmamış, ancak cumhuriyet döneminde dilimizin nasıl olması gerektiği konusunda ışık tutmuştur. *Diyet, Forsa, Kaşağı, Bomba, Yüzakı, And, Mermer Tezgâhı, Başını Vermeyen Şehit, Pembe İncili Kaftan, Efruz Bey (roman), Yüksek Ökçeler, Beyaz Lale, Topuz, Perili köşk, Gizli Mabed,* tanınmış eserlerindendir. Son yıllarında Kabataş Lisesi edebiyat öğretmenliği yapan Ömer Seyfettin, İstanbul'da ölmüştür.

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,
Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotografların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Isaac Eric Woolf, *A.B.D.*

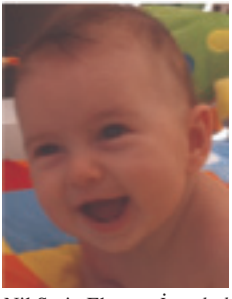
Simon Emre Calderon, *A.B.D.*

Burak Mathias Calderon, *A.B.D.*

Hazal Sayın, *Ankara*

Nil Serin Ekmen, *İstanbul*

Ece Ekin, *İstanbul*

Nehir ve Nil Şirinoğlu, *İstanbul*

Metehan Ülkü, *İstanbul*

Mustafa Yaman Kınık, *Ankara*

Erolcan ve Ata Tekin, *Ankara*

Güven Erdem Koç, *Tokat*

Selahattin Zararcı, *Karadeniz Ereğli*

Tuna Taşpınar, *Ankara*

Helin Akalın, *Bartın*

M.Emre Demir, *Antalya*

Şevket Kan, *Şanlıurfa*

Mümin Özdemir, *Kocaeli*

Yasin ve Sema Öztelli, *İstanbul*

BRİÇ DÜNYASI

Yılmaz Dağdeviren

KOZ OYUNUNDA ÇIKIŞLAR/ATAKLAR

Yer oyununun başarıdaki etkisi %15 civarında iken savunmanın ki %30-35 demiştik. Savunmanın en önemli anı da çıkış kartında yatar. Çıkış %70-75'i bilimseldir. %25-30'u tercihte yatan şanstır.

Doğru çıkış batarı olan eli batırır, yanlış çıkış yapılması zor eli yaptırır.

***

ÇIKIŞ,

• Rakiplerin ve ortaklığın deklerelerine göre farklıdır.

• Renklerdeki kart sayısı ve sıralanışına ve puanlara göre farklıdır.

***

GENEL İLKELER

A- Üstten 3./5. çıkılır. (Bazı ortaklıklar SA ile aynı olsun diye 4. çıkarlar.)

D1063, çıkış 6.

D10632, çıkış 2.

---

4. çıkışta uygulanan 11 kuralı 3-5 çıkışta 12 kuralına dönüşür:

Çıkılan kartın sayısına (5'li ise 5'e yerdeki 5'ten büyük kartların adedi ile (D93 ise 2 eklenecek, 7 eder) buna -çıkanın ortağının) elindeki 5'ten büyük kartların adedi (RV82, 3 adet, 10 eder) eklenir. 12'den eksik kalan sayı (burada 2) dekleranın elindeki "5"ten büyük kart sayısını gösterir.

ÖRNEK 1:

Çıkış kartı 5'li.

YER: V93

EL: D108

5 (çıkılan kart) + 2(yerde 5'liden büyük kart sayısı) + 3(eldeki 5'liden büyük kart sayısı) = 10. Ortak AS'ın altından çıkmadığına göre dekleranda AS ya da AR vardır, yerden konan 3'lü ise rahatlıkla 8'li koyabilirsiniz.

ÖRNEK 2

Ortak 6'lı çıkar.

YER: V82

EL: D97: 6+2+3=11, ortak AS'ın

altından çıkmadığına göre dekleranda AS vardır 2'liye 7'li, 8'liye 9'lu koymanız yeterlidir.
(6 ve daha fazla adette 5. yerine 3. çıkılır.)

B- Sekansta tepeden çıkılır. AR76, A (Bazıları sayı almak için R çıkar.)
RD9, D.
RD985, R.
DV87, D.

C- A ve D'a apel, R'ya sayı verilir. (Çok ortaklık koz oyununda daima sayıyı yeğler.)
D. Sayı önemlidir.

SAYI VERME

Düz sayı:

Önce küçük sonra büyük TEK (1,3,5), önce büyük sonra küçük ÇİFT (2,4) adet demektir.

Küçük apel oynayanlar genellikle sayıyı da ters verirler. Önce küçük sonra büyük (2-4) çift, önce büyük sonra küçük (3,5) adet demektir. Küçük apel ters sayı biraz daha iyi bir uygulamadır.

BAZI KURALLAR

1. Koz 2 veya 3 boş ise diğer renklerden X (tek) veya XX varsa -çakaya- çıkılır. 2 boştan önce büyük çıkılır. Çıkışta daima düz sayı oynanır.

2. Koz 4 adet veya daha fazla ise dekleranın çakması/koz kontrolünü kaybetmesi için sanzatuya çıkar gibi en uzun renk 3. 5. kuralına göre çıkılır.

3. Sekansta 2 adet olsa bile üstteki çıkılır.
RDVX, RD10XX.., RDX, RDXX.. DV10X, DV9XX.., DVX, DV-XX..gibi yapışık sekanslardan en üstteki kart çıkılır.
İstisnalar: Bazıları RDX 3 adetten D çıkar. Bazıları DV sekten V çıkar.

4. RDVX.. önce R, sonra V,. DV10X.. önce D sonra onlu oynanırsa bu 4+ adet gösterir. (ortağı sayı verir. uygun görürse 2.'yi ezer.).
(Bunlar sanzatuda da geçerlidir.)

5. AS ve D çıkışa apel, R çıkışa sayı verilir.

AS altından, RX'ten ve tek R çıkılmaz. R çıkışa A, AD, DV.. varsa apel verilir; çünkü ortak istisnai olarak RX'ten R çıkmış demektir.

6. V çıkışta daha büyük kart olamaz. V10(9)X... VEYA VX'tir. (İstisnai de olsa koza da AV10'dan V çıkanlar hariç.)

7. Onörlü sekans her zaman iki onörlü sekansa tercih edilir. İki renkteki sekansın uzunluğu aynı ise büyük sekans (DV10X) küçük sekansa (V109X) tercih edilir.

8. Bilgi yoksa 3 boştan 3. çıkılır. Bu kural dönüşte de geçerlidir. Ancak dönüşte, elinizde yerdeki en büyük kartı geçen kartınız yoksa en küçükle dönülmez, orta ile dönülür. En küçük dönüyorsanız mutlaka yerdeki en büyük kartı geçen kartınız vardır.

9. 4 boştan üstten 2. çıkılıp sonra alttaki verilir.

İstisna; sadece 9862'ten 9'lu çıkıyoruz. Aynı rengin 2. kez oynanmasında preferansiyel apel uygulamak yararlı olur; 8'li vermek kalanlardan büyük, 2'li vermek küçük renk ister; 6'lı bilgi vermez, en azından küçük ve büyük renk tercihi yoktur.

10. Tercih yapılacaksa uzun renk yeğlenir.

11. AR sekten önce R sonra As çekilir. A çekilip R devam ediliyorsa 3+ adettir.

12. Ortağın rengi daima sayı ile çıkılır. Ortağın rengini tutmuşsak ve onörümüz yoksa sayıya bakılmaksızın en büyük kart çıkılır. 972 veya 9752'den 9 çıkılır. (Sanzatuda da.)

Ortağın renginin A'ı varsa A, onör 2'li ise onör, onör 3+ ise 3. çıkılır.

Ortak 1 minör açıp bir daha konuşmamışsa ve o minör çıkılacaksa, mutlaka sayı ile çıkılır. (Sanzatuda da.)

KOZ ÇIKMAK

a. Dekleranın 5'li bir yan rengi varsa ve sizde de o renk uzun ve iyi ise,
b. Çıkılacak iyi renginiz yoksa ya da pasif atak tercih edilecekse,
c. koz karşılıklı tutuşulmuşsa çıkılacak çok iyi bir renginiz yoksa,
d. Koz 4 boşsa ve diğer renkler dengeli dağılmış ve atak için uygun değillerse,
e. Rakibin 9 kozu varsa,
f. Dekleran el yer çakası kullanacaksa,
g. yerde tek kağıt varsa,
h. Rakip baraj yapmışsa koz çıkmak yararlıdır.
Kozunuz tekse çıkılması tavsiye edilmez.

NOT: Negatif kontur tutulmuş/cezaya çevrilmişse koz çıkılır.

***

ŞİLEME ÇIKIŞLAR

1. As çıkışı çok kritiktir. Deklerelere göre değişir. As prensipte R ezmek, el tutmak içindir.
2. RD.., DV9.'dan üstteki çıkılır.
3. RXX yanından çıkmak DXX veya XXX'ten çıkmaktan daha iyidir.
4. Elinde as olan çaka amacıyla çıkış yapmamalı. Çünkü ortakta As bulamaz.
5. Küçük şileme aktif, büyük şileme pasif atak yeğlenir.
6. Ortak kontur atmışsa;

A. Renkle araya girmişse "LEİGTNER"dır. Anlamı kesin olarak şudur:

-kozumuzu çıkma,
-koz çıkma,
-çakam var onu bul ya da yerin ilk rengini çık.

B. Renk okumamışsa genel kuvvettir deklereye göre ya da yerin ilk rengi çıkılır.

***

ÖRNEKLER

G	K
1PİK	2PİK Hep pas
Ya da	
1PİK	3TR (BERGEN)
4PİK	Hep pas.

Eliniz:	**Yer:**
852	A1053
A64	V52
A1053	D6
R85	9764
Atak: Pik 2	

G	K
1PİK	2TR
2KÖR	4KÖR Hep pas.

Yer en az 5+4 majör. Yerden pike çaktırmamak için koz çıkılır.

Eliniz:	**Yer:**
ADV8	2
53	D1097
863	A54
D1097	AD853

B	K	D	G
1KA	X	2KA	2PİK
3KA	3SA	P	4PİK

Atak: Kör R. Pik AR ve 3'lü de oynanabilir ama kör R en iyi ataktır.

Eliniz:	**Yer:**
AR3	9764
RD109	AV8
D97532	AV10
	ARV

B	K	D	G
--	--	--	1PİK
X	4PİK	4SA	5PİK
P	P	5SA	P
6TR	P	P	6PİK

Atak: pik 5(veya V)

Eliniz:	**Yer:**
V5	D109432
AR1082	5
DV10	6
D104	98765

ÇOCUKLARIN DA TANRI'DAN DİLEKLERİ VAR

Amerika'da bir araştırmacı, ilkokul öğrencilerine şöyle bir soru sordu: "Tanrı'yla yalnızca bir dakika konuşabilseydiniz, ona ne söyler ya da sorardınız?" Çocukların, internetle tüm dünyaya yayılan yanıtlarının bir bölümü şöyleydi:

•"Sevgili Tanrı, geçen hafta New York'a gittiğimizde Saint Patrick Kilisesi'ni gördüm. Bayağı güzel bir evde oturuyorsun." (Frank)
•"Canım Tanrı, kucaklaşmayı sen mi buldun? Çok güzel bir şey." (Brenda)
•"Sevgili Tanrı, öğretmenim günlerin önce kısaldığını, sonra uzadığını söyledi. Artık bir karar vermelisin." (Mindy)
•"Sevgili Tanrı, sen zengin misin, yoksa yalnızca ünlü mü?" (Steven)
•"Niçin daha sonra yeni hayvanlar bulup göndermedin? Hâlâ eskileri ortada dönüp dolaşıyor." (Alice)

Aynı soruyu biz de İstanbul'da bir ilkokulda ikinci sınıf öğrencilerine sorduk. İşte yanıtlar:

•"Ben derslerime çok çalışacağım. Sen de bize bir ev verir misin?" (Buket)
•"Annem ameliyat olacak ama paramız yokmuş. Bize biraz para verir misin?" (Buse)
•"Ben bisiklet istiyorum. Babam olmaz diyor ama sen olur dersin, değil mi?" (Ali)
•"Biz de zengin olabilir miyiz?" (Hüseyin)
•"Büyük bir futbolcu olmak istiyorum. Bana yardım eder misin?" (Gürkan)
•"Dayımın askerliğini hemen bitirebilir misin?" (Salih)
•"Beni de polis yapar mısın?" (Necdet)
•"Atari istiyorum, fazla varsa tabii..." (Burak)

Gönderi:
AYSEL SEZGİN

ŞUBAT AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

"Sudokunun Yanıtları"

1	2	8	9	6	5	3	4	7
9	5	3	8	4	7	2	6	1
7	6	4	1	3	2	9	8	5
6	4	1	5	9	8	7	3	2
2	3	9	7	1	4	6	5	8
5	8	7	6	2	3	1	9	4
3	1	5	4	7	6	8	2	9
8	7	6	2	5	9	4	1	3
4	9	2	3	8	1	5	7	6

Sudoku yapamayanlar için

9	3	4	5	7	1	2	8	6
1	8	5	3	2	6	4	9	7
2	7	6	8	9	4	5	1	3
6	2	9	7	1	5	8	3	4
4	5	7	6	3	8	1	2	9
3	1	8	9	4	2	7	6	5
7	6	1	2	5	9	3	4	8
8	4	3	1	6	7	9	5	2
5	9	2	4	8	3	6	7	1

Sudokusuz yapamayanlar için

"Bilginizi Denetleyin"

YANITLAR

1-(b) 1968
2-(c) Antalya
3-(b) Hipnoz
4-(a) Fransa
5-(a) Hipotenüs
6-(d) Turkuaz
7-(b) Akaroloji
8-(c) Sevr Antlaşması
9-(d) Teokratik
10-(a) GBT
11-(a) ODTÜ
12-(b) El clasico
13-(d) 1930
14-(c) ABD
15-(c) İçişleri Bakanlığı
16-(a) Lüksemburg
17-(b) Ahududu
18-(b) Hacı Bektaş Veli

Satranç Çözümleri

OYUN SONU : Seirawan-Kasparov, 1986 Beyaz Kazanır. 1.fxg5 Ka2+ 2. Şf3 c3? 3.Kd1 d4 4.g6 d3 5.Şe3 Kxf2 6.g7! 1-0

PROBLEM: F.B. Feast , 2 # 1.Fd6 Kxf5 2.Vd4+# (1…Vb2 2.Kc5+#, 1.Fd5 2.Vxd5+# vd.)

Kareler ve Rakamlar

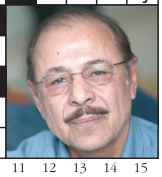
885	−	444	=	441	187	+	460	=	647
376	−	123	=	253	502	−	249	=	253
−		−		−	+		−		+
509	−	321	=	188	689	+	211	=	900

İlk dersimiz Türkçe

1-**(a)** 2-**(d)** 3-**(c)** 4-**(a)** 5-**(b)** 6-**(b)**- 7-**(c)** 8-**(a)** 9-**(d)** 10-**(b)** 11-**(b)** 12-**(c)** 13-**(c)** 14-**(a)** 15-**(d)**

Kare Bulmaca

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	N	E	Ş	E	T	E	R	T	A	Ş	■	P	U	M	A
2	U	■	E	L	E	M	A	N	■	A	N	A	F	O	R
3	R	O	R	O	■	B	M	■	A	F	A	R	O	Z	■
4	E	■	M	■	A	R	A	S	■	T	A	T	■	A	A
5	T	R	İ	O	■	İ	Y	O	N	■	T	E	K	İ	L
6	T	E	N	■	A	Y	A	M	A	K	■	N	A	K	A
7	İ	F	■	B	■	O	N	A	T	■	F	O	S	■	M
8	N	İ	M	E	T	■	A	L	A	T	E	N	■	F	E
9	S	K	İ	■	A	T	■	İ	L	A	N	■	M	U	T
10	E	■	S	A	V	A	N	■	İ	R	A	D	■	K	■
11	L	A	L	A	■	R	İ	M	E	L	■	O	R	A	K
12	Ç	■	İ	R	E	M	■	E	■	A	N	K	A	R	A
13	U	K	■	E	L	A	M	■	O	T	■	U	L	A	K
14	K	A	H	■	M	N	■	A	V	A	R	■	L	■	A
15	■	L	İ	R	A	■	İ	R	A	N	■	L	İ	N	Ç
16	D	A	M	A	■	A	S	M	A	■					
17	A	M	A	N	O	S	■	A	K	I					
18	D	A	Y	■	K	A	K	■	Ç	■					
19	A	T	E	H	■	B	A	L	A	T					
20	Y	A	■	E	L	İ	Ş	İ	■	İ					

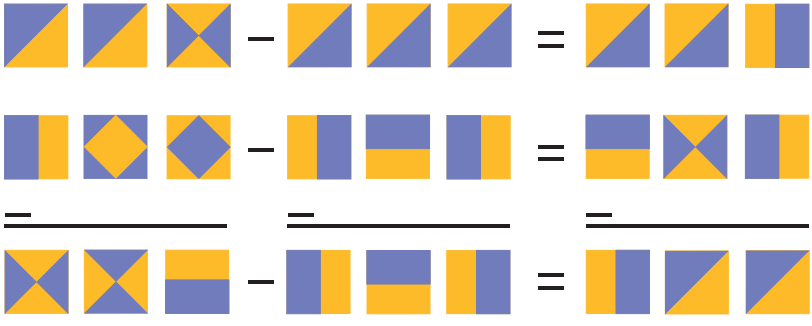

KARELER VE RAKAMLAR

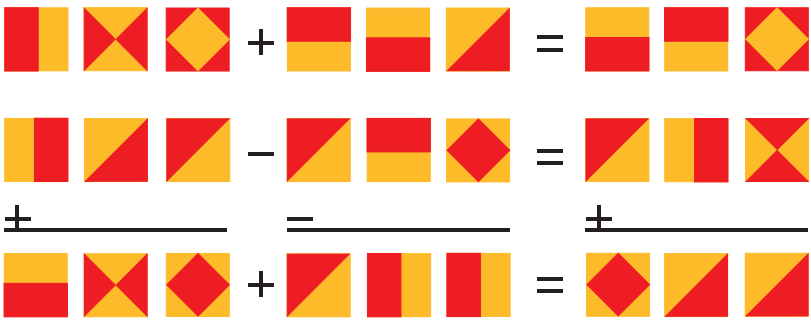
Cahit Batum

•Sıfırdan, dokuza kadar olan rakamları kullanarak aşağıdaki işlemleri çözünüz.
•Her farklı şekil bir rakamı göstermektedir.
•0-9 arasındaki rakamlar her iki grupta farklı şekillerle simgelenmektedir.

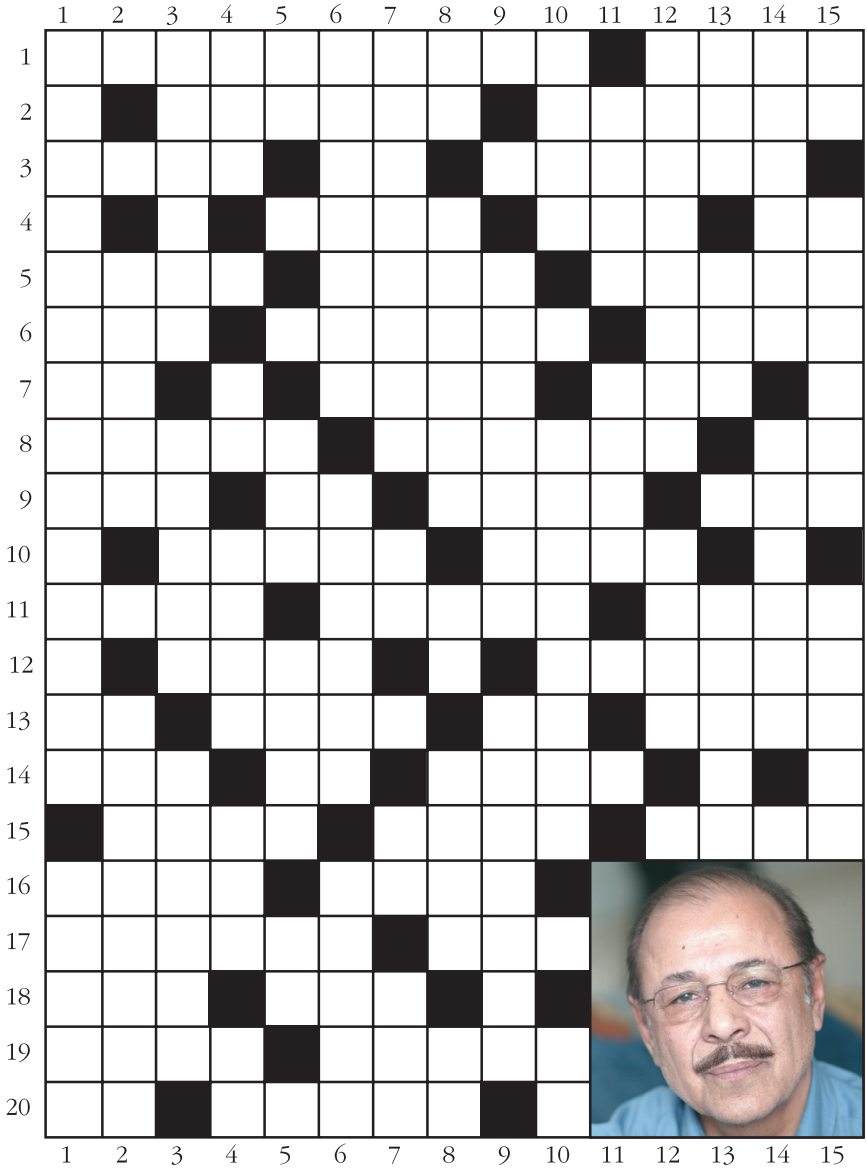
1

2

Çözümler 152. sayfadadır.

Bulmacanın çözümü 152. sayfadadır.

BULMACA

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1- Fotografta görülen Kırşehir doğumlu Türk Halk Müziği ozanımız.-Vahşi bir hayvan. **2-** Öğe-Halk dilinde yolsuzluk yapılarak elde edilen şey. **3-** Bir tür deniz taşımacılığı.- Birleşmiş Milletler'in kısa yazılışı.- Hıristiyanlıkta din adamı tarafından dinden çıkarılma. **4-** Doğu Anadolu'da bir ırmak.- Lezzet.- Bir haber ajansının simgesi. **5-** Üç kişiden oluşan müzik topluluğu.- Bir veya daha çok elektron kazanmış veya yitirmiş bir atom veya bir atom grubundan oluşmuş elektrik yüklü parçacık.- Birincil. **6-** 'Çıplak …(Pedro Almadovar'ın bir filmi.-Eski dilde himaye etmek.- Dişi deve. **7-** Akdeniz'de hapishanesi ile ünlü bir ada.- Dürüst,iyi ahlaklı.- Güney Fransa'da bir liman kenti. **8-**Lütuf,ihsan.- Halk dilinde cüzzam.- Demirin simgesi. **9-** Kayak.- Satrançta bir taş.- Duyuru.- İçel'in bir ilçesi. **10-** Pamuk ipliğinden yapılan kalınca kilim.- Gelir. **11-** Şehzadeleri eğitmekle görevli kimse.- Bir makyaj malzemesi.- Bir çiftçi gereci. **12-** Cennet.- Y.K. Karaosmanoğlu'nun bir yapıtı. **13-** Birleşik Krallığın kısa yazılışı.- Mezopotamya'da kurulmuş eski bir uygarlık.- Bilgisiz kimse.-Haberci. **14-** Bazen,kimi vakit.- Manganezin simgesi.- İstanbul'u ilk kez kuşatan Türk boyu. **15-** Malta'nın eurodan önceki para birimi.- Asya'da bir ülke.-Halkın galeyana gelerek bir kimseyi,suçluyu öldürme girişimi. **16-** Bir zeka oyunu.- Bağ çubuğu.- **17-** Torosların Hatay'daki uzantısı olan sıradağlar.- Cömert. **18-** ' Doris …' (ABD'li ünlü aktrist).- Elma, armut gibi meyvelerin kurutulmuşu.- **19-** Bunama.- İstanbul'un bir semti. **20-** Şaşma belirten bir ünlem.- Makine kullanmadan el emeği ile yapılan iş.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-' Kalamış ' ,' Dönülmez Akşamın Ufkundayız', ' Aşıka Bağdat Sorulmaz' adlı eserlerinin yanı sıra birçok yapıtı da bulunan bestekarımız.- Kastamonu'nun bir ilçesi. **2-**' ….. Erduran' ('Cengiz Han'ın Bisikleti', ' Bir Kilo Namus' adlı yapıtlarından da tanıdığımız edebiyatçımız.- İri bir zeytin türü. **3-** Tevfik Fikret'in bir yapıtı.- Bir o kadar daha anlamında bir zarf.- Esirgeme, koruma. **4-** Satrançta bir kategori türü.- Berilyumun simgesi.- İsviçre'de bir akarsu.- Nazım Hikmet'in soyadı.- Helyumun simgesi.- **5-** Bir cetvel türü.- En uygun durum ve zaman.- Bir meyva.- İlkel bir silah. **6-** Cenin.- Köken.- Sinirli. **7-** Ünlü bir Hint destanı.- Nikelin simgesi.- Duman lekesi.- Antalya'nın bir ilçesi. **8-** Tunus'un plaka işareti.- Afrika'da bir ülke.- Kuzu sesi.- Bir devletin, bir hanedanın veya bir şehrin sembolü olarak kabul edilmiş resim, harf veya şekil.- Bir sıfat eki. **9-** ' ….Wood' (ABD'li ünlü aktrist).- Bursa'nın bir ilçesi.-**10-** Bir makinenin dönme hareketini öteki parçalara aktaran demir mil.- Bazı giyeceklere sertlik vermek için kullanılan bir tür kumaş.- Boru sesi. **11-** Bir şeyin niteliklerini övme.-' ….. Halde Leman' (Attila İlhan'ın bir romanı). **12-** Atina'da bulunan ünlü bir tapınak.- Belli bir görevi yerine getirmek üzere bir araya gelmiş olan hücre topluluğu. **13-** Bilinmeyen gök cisimlerine verilen ad.-Adale.- Belirli etaplardan oluşan bir tür otomobil yarışı. **14-** Tatlı bisküvi parçalarıyla yapılan bir tür kakaolu pasta.- Yoksul,fakir. **15-** Güzel sanat.- Belirti,işaret.- Tuzlanıp kurutulmuş yiyecek.

filizoskay@butundunya.com.tr

SATRANÇ

Mustafa Yıldız

GÜNÜMÜZÜN USTALARI: 2

En Güçlü Amerikalı: Yasser SEİRAWAN

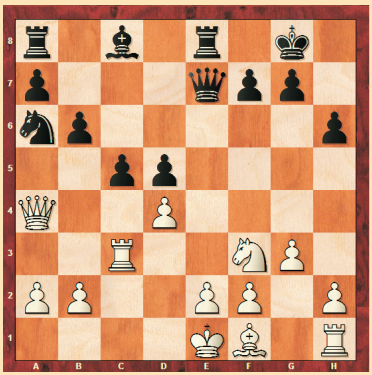
Yasser SEİRAWAN

1960 Şam doğumlu. 7 yaşında ailesiyle ABD'ye yerleşti. Satranca 12 yaşında başladı. 1979'da Dünya Gençler Şampiyonu oldu. Dört kez ABD şampiyonluğunu kazandı. Satranç oynadığı süre içinde ABD'nin en yüksek ratingli satranççısı idi. Dünya Şampiyonluğu final karşılaşmalarına iki kez katıldı. Sabırlı, temkinli, yalın bir oyun tarzı olan Seirawan, ünlü şampiyonlar Kasparov'u ve Karpov'u büyük turnuvalarda yenmiş az sayıda satranççılardan biridir. Satranç eğiticiliği, yorumculuğu ve yazarlığı yapan ünlü büyükusta, yedisi Türkçe'ye çevrilmiş ondört satranç kitabı yazmıştır. İşte onun güzel bir oyunu:

Seirawan-Karpov, Phillips-Drew, 1982

1.Af3 Af6 2.c4 e6 3.Ac3 d5 4.d4 Fe7 5.Fg5 h6 6.Fh4 0-0 7.Kc1! Yenilik. (Burada 7.e3 daha yaygın. Beyazın roku gecikiyor ama özel amacı var.) 7…b6 8.cxd5 Kale için yol açılıyor. 8…Axd5 9.Axd5 exd5 10.Fxe7 Vxe7 11.g3 Ke8 Siyah, beyazın gelişimine izin vermiyor. 12.Kc3 Aa6 Bu at nereye gider!? 13.Va4 c5 Karpov, alet feda ediyor. (D) 14.Ke3 Fe6 Siyah, vezirini kaçsa e8 kalesini kaybeder. 15.Vxa6 cxd4 16.Kb3 Başka seçenek yok. (16.Axd4 Vb4+ ve aleti geri alır.)16…Ff5 17.Fg2 Fc2 18. Axd4 Fxb3 19.Axb3 Kac8 20.Ff3 Beyaz umudunu e piyonuna bağlıyor.

20…Kc2 21.0-0 Kxb2 22.Kd1 Kd8 23.Ad4 (c6 karesinden çatal tehdidi.) 23…Kd7 24.Ac6 Ve8 25.Axa7 Kc7 26.a4 Va8 27.Kxd5 Vxa7 Beyaz materyal bakımından geri düştü ama oyunu kazanmanın yolunu buldu. 28.Kd8+ Şh4 29.Vd3+ f5 30.Vxf5+ g6 (30.Ka8! ile de siyah vezir düşerdi.) 31. Ve6! Karpov terk etti. 1-0

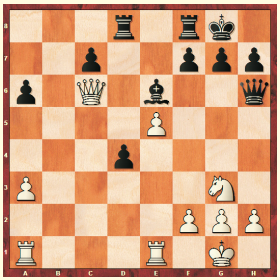
14.Ke3

Kaynak: Satrançta Kazandıran Harika Oyunlar/Yasser Seirawan

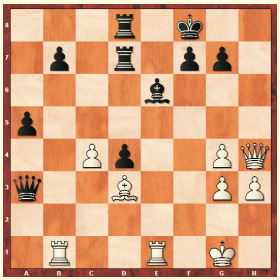
ÖZTÜRK DE WGM OLDU

Betül Cemre Yıldız'ın WGM (Kadın Büyükusta) olmasının ardından 2011 Aralık ayında Mardin'de yapılan FIDE Bayanlar Takım Şampiyonasında gösterdiği yüksek performans ile Ulusal Takım oyuncumuz Kübra Öztürk de Kadın Büyükusta ünvanını kazandı. 2006 16 Yaş Avrupa Şampiyonu olan WGM Kübra Öztürk'ün başarılarının devamını diliyorum. İşte onun Mardin oyunlarından iki güzel konum:

Xue Zhao – Kübra Öztürk, Mardin, 2011

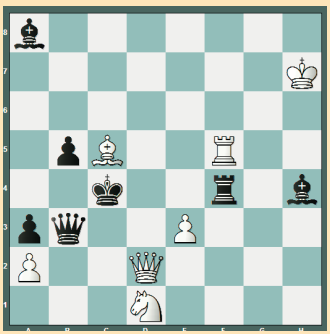
24…d3 Siyahın üstünlüğü geçer piyonunun gücüne bağlı. Kübra Öztürk, tüm kuvvetlerini n d piyonuna destek olmasını sağlamaya çalışıyor. 25.Ke3 d2 yürüyüş sürüyor. 26.Vf3 Vg6 vezirler de mücadeleye katılmak üzere konuşlanıyor. 27.h3 Kd4 Kaleleri ikileme niyeti. 28.Kd1 Kf8 29.Kc3 h6 Arka sıra matına önlem olarak hava deliği açılıyor. 30.Şh2 c5 c piyonu da yürüyüşe başladı. Bu piyonun sürülmesi 3. yataya siyah kalenin yerleşmesini sağlar. 31.Ve3 c4 32.Af1 Kd3 33.Kxd2 Fd5! Mat istiyor. 34.f3 Kxe3 Vezir gitti, kavga bitti! Beyaz, on hamle sonra terk etti. 0-1

Kübra Öztürk-Tatiana Kosintseva, Mardin, 2011

36.Kxe6 Kazandıran kalite fedası. 36…fxe6 37.Kf1+ Siyah terk etti. Çünkü sonraki hamlede mat önlenemiyor. 1-0 (37…Şe8 38.Fe6+# veya 37…Şg8 38.Vh7+#)

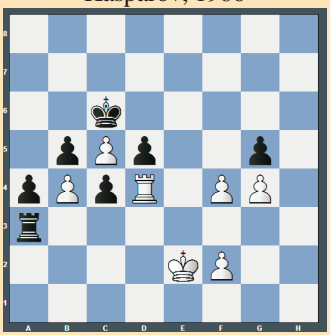
PROBLEM F.B. Feast

2 #

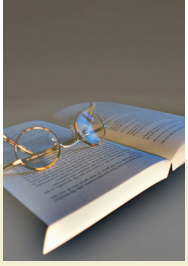
mustafayildiz@butundunya.com.tr

OYUN SONU Seirawan-Kasparov, 1986

Beyaz Kazanır

Çözümler 152. sayfadadır.

Osmanlı Ermenileri

Bilâl N. Şimşir

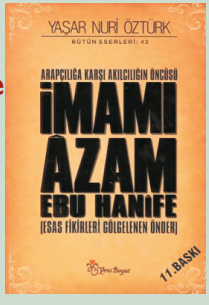
Bilgi Yayınevi

Türkiye'yi dünyanın dört bir yanında büyükelçi olarak temsil etme yanında 90 cildi aşkın yapıtlarıyla Osmanlı ve Türk tarihi konusunda uluslararası belgelere dayalı aydınlatıcı ve bilgilendirici çalışmalara imza atan Bilâl N. Şimşir'in Şinasi Orel'in Türkçeleştirdiği bu yapıtı sık sık ısıtılarak gündeme getirilen Ermeni meselesi konusunda bütün dünyaya bir yanıt. Osmanlı Ermenileri üzerine yurtdışında çok yayın yapılmıştır. Bugün de yapılıyor. Dünya kitaplıklarını dolduran bu yayınlar, çoğunlukla tek yanlıdır. Bilimsellikten uzaktır; tarihsel gerçekleri çarpıtmaktadır(...) Kısacası, Osmanlı Ermenileri Doğu Anadolu üzerindeki İngiliz-Rus rekabetinde bir faktördü. Daha doğrusu bir piyondu. Ne İngiltere'nin ne de Rusya'nın Ermeni çıkarlarını düşündükleri yoktu. Her iki taraf Ermenileri bir piyon gibi kullanmak istiyor ve kullanıyordu. Ermenilere büyük umutlar verilmişti.Umutları gerçekleşmeyince Ermeniler, ileride, daha aşırı hareketlere ve silahlı ayaklanmalara kalkışacaklardı. Bu hareketler Ermeni umutlarını körükleyenlerce acımasızca sömürülecekti. Başka bir deyimle, Büyük Devletler, kendi emperyalist yayılma emellerini doyurmak için Ermenileri bir maşa olarak kullanıyorlardı. Ermeni ileri gelenleri de Büyük Devletlerin bu çirkin oyununa bilerek ya da bilmeyerek, alet olmuşlar ve Osmanlı Ermeni toplumunu ve onların Türk komşularını felakete doğru sürüklemişlerdir. Batıdan pompalanan dar görüşlü bir milliyetçilik anlayışıyla Ermeni toplumu gittikçe fanatikleştirilmiştir. Yüzyıllarca bir arada barış içinde yaşayagelmiş olan Ermeni ve Türk toplumlarının karşılıklı hoşgörüleri, ortak yaşam biçimleri, tarihleri kültürleri, Batı kaynaklı dar milliyetçilik ve ırkçılık mabedinde kurban edilecekti."

Arapçılığa Karşı Akılcılığın Öncüsü

İmam-ı Âzam Ebu Hanife

Esas Fikirleri Gölgelenen Önder

Yaşar Nuri Öztürk

Yeni Boyut Yayınları

Uğur Mumcu'nun "Bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmak" konusunda yaptığı uyarıyı anımsatan bir çalışma."Elli yılı aşkın bir zamanın, hayat alanında ve kitap sayfalarında verdiğimiz mücadelesiyle ulaştığımız gerçeklerden biri de şudur: "İslam'ın yozlaştırılmasına karşı (özellikle Arapçı yozlaştırmaya karşı) mücadelenin fikri öncüsü İmamı Âzam Ebu Hanife, eylem öncüsü ise Gazi Mustafa Kemal Atatürk'tür" diyen Yaşar Nuri Öztürk, Dinin nasıl siyasal alanın buyruğu altına sokulduğunu, Hz. Muhammed'in sağlığında yazılmasına izin vermediği sözlerinin, yıllar sonra dudak uçuklatan uydurma hadislere dönüşmesi, kadın özgürlüğü, ana dilde ibadet, Hz. Aişe'nin bıraktığı fıkıh mirası, içki meselesi, halifeliğin hanedanlığa dönüştürülmesi gibi bir birinden ilginç konuları da ele alarak acı gerçekleri ortaya seriyor. "Tarihin diyaletiği "Hz. Muhammed- İmâmı Azam-Mustafa Kemal üçlüsü'nden, zulme karşı bir birlik çıkarmıştı; Kelimei Şahadet düşmanlarıyla 'müslüman' kimlikli hainler bu birliği, emperyalizme destek veren bir teslise dönüştürdüler. Bugünkü İslam dünyasının ve Türkiye'nin kaderi bu teslisin yarattığı savaş mihverinde belirleniyor. Ya Kelimei Şahadet düşmanlarının emperyalist teslisi kazanacak yahut da Hz. Muhammed- İmâmı Azam-Mustafa Kemal üçlüsünün antiemperyalist birliği. Savaşların savaşı işte budur. Gerisi, hikaye ve dekor."

10 Kasım Öncesi ve Sonrası Atatürk'ün Vefatı

Orhan Erinç

Cumhuriyet Kitapları

Orhan Erinç sahafta bulduğu "İçişleri Bakanlığı Basın Genel Direktörlüğü tarafından her ay neşredilen" Ayın Tarihi dergisinin Kasım 1938 özel sayısını açıklamalar ekleyerek yeniden kamuoyunun dikkatine sunuyor. Atatürk'ün vefatı öncesi ve sonrası yurt ve dünyadaki gelişmeler, yankılar il il, ülke ülke sıralanıyor. Dönemin usta kalemlerinin görüşleri, şiirleri, yurtdışındaki basının bu konuda yazıp çizdiği bir arada toplanarak aktarılıyor. Bu özel sayı hem Cumhuriyet tarihimiz hem de basın tarihimiz açısından önem taşıyor. Orhan Erinç "Laik Türkiye Cumhuriyeti'nin bir yurttaşı olarak Atatürk Devrim ve ilkeleri'nin savunulmasında denizde bir damla sayılabilecek bu çalışmayı sunarken, Mustafa Kemal Atatürk'ü saygı, sevgi ve minnetle, ama biraz da içim buruk olarak anıyorum."diyor.

BİR FOTOGRAF BİN SÖZCÜĞE BEDELDİR

Gönderi: DOĞAN GÜVENÇ, ANKARA

MİLLİ EGEMENLİK ÖYLE BİR NURDUR Kİ, ONUN KARŞISINDA ZİNCİRLER ERİR, TAÇ VE TAHTLAR BATAR, MAHVOLUR. MİLLETLERİN ESİRLİĞİ ÜZERİNE KURULMUŞ MÜESSESELER HER TARAFTA YIKILMAYA MAHKÛMDURLAR.

M. KEMAL ATATÜRK

SEZEN TÜMER

1958 yılında Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmuştur. Çeşitli el sanatı dalları ile uğraşmış, 2003 yılında Hikmet Çetinkaya atölyesinde resim çalışmalarına başlamış olup halen devam etmektedir. Günümüze kadar karma resim sergilerine katılmış, 2010 yılında ilk kişisel sergisini açmıştır. Özel kolleksiyonlarda resimleri bulunmaktadır.

ISSN 1301-7608
9 771301 760320